

Авторлық бағдарлама

**«Дәстүрлі қазақ өмірінің
тарихы»**

5-6 сынып оқушыларына арналған "Дәстүрлі қазақ өмірінің тарихы" /автор Шыназбаева К.А./ Шардара қаласы, 2025 жыл – 113 бет стр

Жалпы білім беретін мектептің 5-6 сынып оқушыларына арналған «Дәстүрлі қазақ өмірінің тарихы» авторлық бағдарламасы түсіндірме жазбадан, оқу бағдарламасының мазмұнынан, сабақтың мақсатын, күтілетін нәтижені, сабақты өткізудің ресурстарын, әдістері мен әдістерін көрсете отырып, күнтізбелік – тақырыптық жоспарлаудан тұрады. Қазақстан тарихы мұғалімдеріне ұсынылды

Аннотация

"Дәстүрлі қазақ өмірінің тарихы" қолданбалы курсының бағдарламасы қазақ халқының тыныс-тіршілігін, оның дәстүрлі кәсіптерін, қолөнерін, әлеуметтік құрылымын, әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлерін терең зерттеуге, сондай-ақ осы аспектілерді қазіргі контексте көрсетуге арналған. Курс 8-9 сынып оқушыларына, сондай-ақ Қазақстанның тарихы мен мәдениетіне қызығушылық танытатын барлық тілек білдірушілерге бағытталған.

Курс бес негізгі бөлімнен тұрады, олардың әрқайсысы дәстүрлі қазақ өмірінің негізгі аспектілерін қамтиды. Бірінші бөлімде қазақ қоғамының дамуының тарихи контексті, оның тұрмысы мен мәдени мұрасы қарастырылады, бұл қазақтардың дәстүрлі өмір салтының жалпы бейнесін жасауға мүмкіндік береді. Екінші бөлімде қазақ халқының мал шаруашылығы, Егіншілік, қолөнер (кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, былғары өндірісі), сондай-ақ сауда және айырбастау сияқты дәстүрлі кәсіптері мен қолөнеріне назар аударылады. Өмір салтын қалыптастырудағы және бірегей қазақ мәдениетін қалыптастырудағы табиғи жағдайлардың рөліне ерекше назар аударылады. Үшінші бөлім қазақ отбасына, әлеуметтік-рухани мәдениетке, рулық қатынастарға, діни нанымдар мен дәстүрлі мерекелерге арналған. Онда Наурыз және үйлену тойлары сияқты салт-дәстүрлер, сондай-ақ қазақ халқының фольклоры мен отбасының қоғам өміріндегі рөлі қарастырылады. Төртінші бөлім дәстүрлі мерекелерге, рәсімдерге және өнер түрлеріне арналған. Ол мерекелердің символикасы мен маңыздылығын, музыканың, бидің және ауызша халық шығармашылығының рөлін, дәстүрлі қолөнер мен өнердің әсерін зерттейді. Бесінші бөлімде дәстүрлі қазақ өмірінің заманауи мұрасы, халық қолөнері мен өнерінің жаңғыруы, сондай-ақ қазақтардың дәстүрлі тағамдары, Қазақстанның ұлттық саябақтары мен этнографиялық кешендері қарастырылады. Көрші халықтар мен мәдениеттердің қазақтардың дәстүрлі өміріне әсеріне ерекше назар аударылады. Курстың қорытынды бөлімі жаһандану және жаңғыру жағдайында қазақ халқының дәстүрлерін сақтау мен дамытудағы заманауи үрдістерді талқылауды, сондай-ақ зерттеу барысында әзірленген жобаларды қорғауды қамтиды.

Курс оқушылардың сыни ойлауын дамытуға, тарихи және мәдени процестерді талдай білуге, сондай-ақ қазақ халқының бірегей дәстүрлерін болашақ ұрпаққа сақтауға және беруге бағытталған.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

"Дәстүрлі қазақ өмірінің тарихы" қолданбалы курсының авторлық бағдарламасы қазақ халқының дәстүрлі өмірін терең зерттеу мақсатында әзірленді. Курс 8-9 сынып оқушыларына, сондай-ақ Қазақстан тарихы мен мәдениетіне қызығушылық танытатын барлық тілек білдірушілерге бағытталған.

Жаһандану және технологияның қарқынды дамуы жағдайында мәдени мұраны сақтау және болашақ ұрпаққа беру маңызды болады. Қазақ халқының дәстүрлері оның бірегейлігінің маңызды элементі ретінде ұлттық сана-сезімді қалыптастыру үшін ерекше маңызға ие. "Дәстүрлі қазақ өмірінің тарихы" курсының өзектілігі қазақ халқының өмірін, оның салт-дәстүрлерін, қолөнерін, әдет-ғұрыптары мен мерекелерін терең және жан-жақты зерделеу қажеттілігінде жатыр. Бұл мәдени мұраны сақтап қана қоймай, дәстүрлерді қазіргі жағдайларға бейімдеп, олардың одан әрі дамуы мен болашақ ұрпаққа берілуін қамтамасыз етеді.

Курстың мақсаттары:

- Қазақтың дәстүрлі тұрмысын, оның тарихын зерттеу
- Студенттердің сыни ойлауын дамыту, олардың тарихи және мәдени процестерді талдау қабілеті.
- Қазақ халқының бірегей дәстүрлерін болашақ ұрпаққа сақтау және беру.

Курстың міндеттері:

- Қазақ халқының дәстүрлі өмірінің негізгі ұғымдары мен сипаттамаларын меңгеру.
- Табиғи жағдайлардың, қолөнердің, мал шаруашылығының, егіншіліктің және күнделікті өмірді қалыптастырудағы басқа факторлардың рөлін зерттеу.
- Мәдени мұраны сақтаудың негізгі құралы ретінде мерекелердің, рәсімдердің және фольклордың маңыздылығын түсіну.
- Қазақ қоғамының әлеуметтік құрылымын, отбасының рөлін және дәстүрлі тұрмыстағы рухани құндылықтарды түсіну.

Курс бес негізгі блокқа бөлінген 34 академиялық сағаттан тұрады:

I бөлім. Курсқа кіріспе (3 сағат)

Бірінші бөлім дәстүрлі қазақ қоғамы дамуының тарихи мәнмәтініне жалпы шолу болып табылады. Тарихи факторлардың қазақтардың өмір салты мен мәдениетіне қалай әсер еткенін түсіну маңызды. Қазақ халқының өміріндегі өмірдің рөлі олардың мәдениеті мен бірегейлігін қалыптастырған күнделікті өмірдің, әлеуметтік нормалар мен дәстүрлердің объективі арқылы қарастырылады. Ұлттық сипат пен құндылықтардың қалыптасуына негіз болған тарихи-мәдени мұра да қарастырылады.

II бөлім. Дәстүрлі сабақтар мен қолөнер (8 сағат)

Екінші бөлім қазақтардың мал шаруашылығы, егіншілік және қолөнерді қоса алғанда, негізгі дәстүрлі кәсіптеріне арналған. Қазақ

мәдениеті дамыған табиғи жағдайлар шаруашылық қызмет түрлеріне әсер етті. Мал шаруашылығы қазақтардың экономикасы мен өмір салтының негізіне айналды, ал кілем тоқу, зергерлік бұйымдар және былғары өндірісі сияқты қолөнер материалдық мәдениетте маңызды рөл атқарды. Сауда мен айырбас, киім мен зергерлік бұйымдар да қазақ халқының символдық мәні мен мәдени бірегейлігіне баса назар аударылады. Тұрғын үй құрылысына және киіз үйдің қазақ өмірінің символы ретіндегі ерекшеліктеріне көп көңіл бөлінеді.

III бөлім. Қазақ отбасы, рухани және әлеуметтік мәдениет (7 сағат)

Үшінші бөлім Қазақ қоғамының әлеуметтік құрылымының негізгі аспектілеріне, атап айтқанда рулық қатынастарға, діни нанымдарға (Тәңіршілдік, ислам) және отбасылық дәстүрлерге арналған. Қазақ отбасы әрқашан қоғамның негізгі бірлігі ретінде маңызды рөл атқарды. Бұл бөлімде рухани мәдениетті қалыптастыратын және адамгершілік құндылықтарды сіңіретін Наурыз және үйлену тойлары сияқты дәстүрлі мерекелер мен рәсімдер қарастырылады. Тарихи жадыны сақтаудың және білімді ұрпақтан-ұрпаққа берудің маңызды көзі болып табылатын фольклорға ерекше назар аударылады.

IV бөлім. Қазақтың мерекелері, салт-дәстүрлері және дәстүрлі өнер түрлері (6 сағат)

Төртінші бөлім қазақтардың өмірінде маңызды орын алатын Наурыз, Той сияқты дәстүрлі мерекелер мен салт-дәстүрлердің символикасын зерттеуге арналған. Бұл бөлімде музыка, би және поэзия мен ән сияқты ауызша халық шығармашылығының рөлі де қарастырылады. Қазақ музыкалық аспаптары мен олардың мәдени өмірдегі маңызы да басты орын алады. Дәстүрлі өнер түрлері, соның ішінде сәндік-қолданбалы өнер ұлттық бірегейліктің маңызды бөлігі болып табылады.

V бөлім. Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы (8 сағат)

Бесінші бөлім Қазіргі Қазақстандағы халық дәстүрлері мен қолөнерін сақтау және жандандыру мәселелеріне арналған. Онда дәстүрлі қазақ тағамдары, ұлттық саябақтар, этнографиялық кешендер және көрші халықтардың қазақ мәдениетіне әсері талқыланады. Бұл бөлімнің маңызды аспектісі дәстүрлердің қазіргі өмірге қалай енетінін және жаһандану мен модернизация жағдайында қалай сақталатынын зерттеу болып табылады.

VI бөлім. Қорытындылар мен қорытындылар. Қазіргі тенденциялар (2 сағат)

Курстың қорытынды бөлімінде студенттер қазақ халқының дәстүрлерін сақтаудың заманауи үрдістерімен танысады және дәстүрлі өмір салты жаңа жағдайларға қалай бейімделетінін талқылайды. Курс жобаларды қорғаумен аяқталады, бұл студенттерге алған білімдері мен дағдыларын қолдануға, сондай-ақ курс барысында жүргізілген зерттеулерді көрсетуге мүмкіндік береді.

Курстың әр бөлімі қазақтардың дәстүрлі өмірінің тарихи мәнмәтіннен бастап дәстүрлерді сақтаудың қазіргі заманғы үрдістеріне дейінгі маңызды аспектілерін ашады.

Курс аяқталғаннан кейін оқушылар:

- Қазақтың дәстүрлі тұрмысы, оның ерекшеліктері мен мәдени дамуға әсері туралы толық түсінікке ие болу.
- Қазақ қоғамында болып жатқан тарихи және мәдени процестерді талдай білу.
- Жаһандану жағдайында мәдени мұраны сақтаудың маңыздылығын түсіну.
- Алған білімдерін іс жүзінде қолдануға қабілетті болу

Курстың мақсаттарына жету және материалды тиімді игеру үшін бір рет қолданылады

- Дәрістер-материалмен теориялық танысу үшін
- Семинарлар мен пікірталастар — жаңғырту және жаһандану жағдайында дәстүрлерді сақтауға байланысты мәселелерді талқылау үшін.
- Жобалық қызмет — студенттер халық қолөнері мен өнерін, дәстүрлі қазақ тағамдары мен ұлттық мерекелерін жандандыруға байланысты жобаларды әзірлейтін болады.
- Зерттеу жұмысы-қазақ өмірінің, фольклорының, салт-дәстүрлері мен мерекелерінің белгілі бір аспектілерін терең зерттеу үшін.
- Дереккөздермен жұмыс — Қазақстан тарихы мен мәдениеті, фольклор және дәстүрлі қолөнер бойынша материалдарды зерделеу.
- Оқытудың интерактивті әдістері-қазақ халқының дәстүрлі мәдениетін жақсы түсіну үшін мультимедиялық материалдарды, бейнематериалдарды, деректі фильмдерді пайдалану.
- Экскурсиялар мен көшпелі сабақтар — дәстүрлі мәдениеттің нақты мысалдарымен танысу үшін Қазақстанның мұражайларына, этнографиялық кешендеріне, ұлттық саябақтарына бару.

"Дәстүрлі қазақ өмірінің тарихы" курсы Қазақстанның мәдени мұрасын зерделеуге және сақтауға маңызды үлес болып табылады. Ол студенттердің бойында қазақ халқының дәстүрлі өмірі туралы тұрақты білімді қалыптастыруға, олардың ұлттық сана-сезімін нығайтуға, сондай-ақ тарихи процестерді зерттеу және талдау дағдыларын дамытуға бағытталған. Қазіргі заманғы үрдістерді ескере отырып, курс студенттерге болашақ ұрпақ үшін қазақ халқының бірегей дәстүрлерін сақтауға және дамытуға белсенді қатысуға көмектеседі.

**Жалпы білім беретін мектептің 8-9 сынып оқушыларына арналған
"Дәстүрлі қазақ тұрмысының тарихы" тақырыбында қолданбалы
оқыту курсының авторлық бағдарламасы
(жылына 34 сағат, аптасына 1 сағат)**

I Бөлім. Курсқа кіріспе (3 сағат)

Дәстүрлі қазақ қоғамы дамуының тарихи мәнмәтініне шолу. Дәстүрлі қазақ қоғамының негізгі ерекшеліктері, оның әлеуметтік және мәдени құрылымы. Тарихи оқиғалардың қазақ халқының дамуына әсері. Дәстүрлі қазақ өмірінің элементтері.

Қазақ халқының өміріндегі тұрмыстың рөлі. Қазақтардың дәстүрлі өмірі және оның күнделікті өмірдегі рөлі. Дәстүрлі қазақ қоғамының тұрмысы мен мәдени, әлеуметтік және экономикалық аспектілері арасындағы өзара байланыс. Тұрмыстың қазақ халқының өміріне әсері. Қазақтардың мәдениеті мен қоғамын қалыптастырудағы дәстүрлер мен тұрмыстың рөлі.

Қазақтардың тарихи-мәдени мұрасы. Қазақ халқының тарихи-мәдени мұрасының негізгі элементтері. Мәдени мұраны сақтау мен берудегі дәстүрлердің, өнер мен әдет-ғұрыптардың рөлі. Мәдени дәстүрлердің маңызы және олардың қазақ қоғамының дамуына әсері.

II Бөлім. Дәстүрлі сабақтар мен қолөнер (8 сағат)

Табиғи жағдайлар және олардың қазақтардың өмір салтына әсері. Қазақстанның табиғи жағдайлары және олардың қазақ халқының өмір салты мен тұрмысына әсері. Қазақтардың дәстүрлі өмірін қалыптастыру үшін табиғи ресурстардың маңызы. Қазақтардың табиғи ресурстары, Өмір салты мен мәдениеті арасындағы өзара байланыс.

Мал шаруашылығы экономиканың негізі ретінде: сүт өнімдері, ет, жүн. Қазақтардың дәстүрлі өміріндегі егіншілік және бау-бақша негіздері. Қазақ халқының экономикасы мен күнделікті өміріндегі өңделетін дақылдар мен егіншіліктің рөлі. Егіншілік пен көкөніс өсірудің дәстүрлі құралдары. Қазақстанда өсірілетін ауыл шаруашылығы дақылдары және олардың қазақтардың өміріндегі рөлін түсіндіру.

Егіншілік және көкөніс өсіру: өсірілген дақылдар, құралдар. Қазақтардың дәстүрлі өміріндегі егіншілік және бау-бақша негіздері. Қазақ халқының экономикасы мен күнделікті өміріндегі өңделетін дақылдар мен егіншіліктің рөлі. Қазақстанда өсірілетін негізгі ауыл шаруашылығы дақылдары және олардың қазақтардың өміріндегі рөлі.

Қолөнер: кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, былғары өндірісі. Қазақ халқының қолөнерінің негізгі түрлері. Қазақтардың күнделікті өміріндегі қолөнердің маңызы, олардың мәдениет пен экономикаға әсері. Қолөнердің қазақтардың өмірлік қажеттіліктеріне және олардың әлеуметтік және экономикалық өміріне әсері.

Сауда және айырбастау: сауда жолдары, тауарлар. Қазақстандағы сауда және алмасу тарихы. Қазақтардың дәстүрлі өміріндегі сауда жолдары мен тауарлардың рөлі. Ұлы Жібек жолы. Осы жолдармен тасымалданатын тауарлар. Сауда жолдарының қазақтардың мәдениеті мен экономикасына әсері.

Қазақтардың киімдері мен әшекейлері: материалдар, пішу ерекшеліктері, символдық мәні. Қазақтардың дәстүрлі киімі, оның пішу ерекшеліктері мен материалдары. Қазақ халқының мәдениетіндегі киімдер мен әшекейлер элементтерінің символдық мәні. Қазақтардың климаты мен өмір салтының олардың костюмдеріне әсері.

Географиялық жағдайдың тұрғын үй құрылысына әсері. Қазақстанның географиялық жағдайының қазақ халқының дәстүрлі тұрғын үй құрылысына әсері. Қазақтардың табиғи жағдайлары мен өмір салтына байланысты пайдаланылатын тұрғын үй түрлері. Оларды салу және пайдалану ерекшеліктері.

Көшпенділер үйі: киіз үй, оның құрылымы мен маңызы. Киіз үйдің құрылымы және оның қазақ көшпенділерінің өміріндегі маңызы. Киіз үй салу үшін қолданылатын дизайн ерекшеліктері мен материалдары. Оның құрылысына климат пен көшпелі өмір салтының әсері әсер етті. Қазақтардың көшпелі өмір салты үшін киіз үйдің маңызы.

III бөлім. Қазақ отбасы, рухани және әлеуметтік мәдениет (7 сағат)

Рулық қатынастар: рулар, тайпалар, сұлтандар. Қазақстанның асыл тұқымды жүйесі, оның негізгі элементтері. Қазақстандағы рулық қатынастардың негізгі қағидаттары. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы тайпалар мен тайпалардың құрылымы мен рөлі. Дәстүрлі қоғамдағы сұлтандардың, тайпалар мен тайпалардың рөлі.

Діни нанымдар: Тәңіршілдік, ислам. Қазақтардың негізгі діни нанымдары. Дәстүрлі қазақ қоғамы үшін діни нанымдардың маңызы. Тәңіршілдік пен Исламның негізгі қағидаттары, сондай-ақ олардың қазақтардың өміріне әсері.

Дәстүрлі мерекелер мен рәсімдер: Наурыз, Құрбан айт, үйлену тойлары, жерлеу рәсімдері. Қазақ халқының дәстүрлі мерекелері. Наурыз және Құрбан айт сияқты дәстүрлі қазақ мерекелерінің, сондай-ақ үйлену және жерлеу рәсімдерінің маңызы мен ерекшеліктері. Мерекелердің қоғамдық және отбасылық қатынастарға әсері.

Фольклор: ертегілер, аңыздар, әндер, музыкалық аспаптар. Қазақ фольклорының жанрлары және олардың дәстүрлі мәдениеттегі маңызы. Қазақтың негізгі музыкалық аспаптары және олардың халық мәдениетіндегі рөлі.

Отбасы қазақ қоғамының негізгі бірлігі ретінде. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы отбасының рөлі мен қызметі. Қазақ отбасымен байланысты отбасылық құрылым, дәстүрлер мен құндылықтар. Әр түрлі отбасы мүшелерінің рөлі, олардың міндеттері мен қарым-қатынасы.

Дәстүрлі отбасындағы ер, әйел және балалардың рөлі. Дәстүрлі қазақ отбасындағы ерлер, әйелдер мен балалардың рөлі мен міндеттері. Рөлдердің өзара байланысы және олардың әлеуметтік және отбасылық процестерге қосқан үлесі.

Қазақ қауымы ішіндегі өзара қарым-қатынастар. Қазақ қауымының құрылуы. Қазақ қоғамдастығы ішіндегі әлеуметтік-экономикалық және мәдени қатынастардың ерекшеліктері. Қазақ халқының өміріндегі ру, тайпа және ру ақсақалдарының рөлі.

IV бөлім. Қазақтың мерекелері, салт-дәстүрлері және дәстүрлі өнер түрлері (6 сағат)

Дәстүрлі мерекелер мен рәсімдерге шолу (Наурыз, Той). Қазақ халқының дәстүрлі мерекелері мен дәстүрлері (Наурыз, Той). Бұл мерекелердің қазақтардың мәдени өміріндегі маңызы, олардың қоғамды нығайтудағы рөлі. Бұл мерекелердің дәстүрлері мен ерекшеліктері.

Қазақ қоғамындағы мерекелердің рөлі. Қазақ халқының негізгі дәстүрлі мерекелері және олардың маңызы. Мерекенің әлеуметтік бірлікті нығайтудағы және мәдени дәстүрлерді сақтаудағы рөлі.

Рәсімдердің символикасы мен мағынасы. Қазақ халқының негізгі дәстүрлері және олардың символикасы. Қазақ халқының өміріндегі символизм және оның маңызы. Қазақ халқының дәстүрлері мен мәдени құндылықтары арасындағы өзара байланыс.

Музыка, би және ауызша халық шығармашылығы. Қазақ халқының негізгі дәстүрлері және олардың символикасы. Қазақ халқының өміріндегі символизм және оның маңызы. Қазақ халқының дәстүрлері мен мәдени құндылықтары арасындағы өзара байланыс.

Қазақ аспаптарының рөлі. Қазақ музыкалық аспаптарының тарихы және олардың дәстүрлі өмірдегі рөлі. Мәдени дәстүрлер мен қатынастарды сақтау үшін қазақ халқының өміріндегі музыкалық аспаптардың маңызы. Қазақтардың өміріндегі музыканың рөлін түсіну.

Дәстүрлі өнер түрлері. Дәстүрлі қазақ өнерінің негізгі түрлері. Қазақтардың өміріндегі өнер түрлерінің рөлі, олардың символдық маңызы және мәдениетке әсері.

V бөлім. Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы (8 сағат)

Қазақтардың қазіргі өміріндегі дәстүрлер. Белгілі бір дәстүрлер мысалында тарихпен және қазіргі заманмен байланыс. Қазіргі қазақтардың өміріндегі салт-дәстүрлердің рөлі. Қазіргі қоғамдағы қазақтардың дәстүрлері және олардың маңыздылығы.

Халық қолөнері мен өнерінің жандануы. Посткеңестік кезеңде Қазақстанда халық кәсіпшілігі мен өнерін жандандыру процесі. Халық қолөнерінің қазақ халқының мәдени және экономикалық өміріндегі маңызы. Қазақстандағы халық кәсіпшілігін жаңғырту процесі және олардың қазіргі әлемдегі маңыздылығын анықтау.

Қазақтардың дәстүрлі тағамдары. Қазақ қоғамындағы тағамның рөлі. Қазақ халқының дәстүрлі тағамдарының ерекшеліктері. Тағамның қазақ халқының тарихымен, дәстүрлерімен және өмір салтымен байланысы.

Қазақстанның ұлттық саябақті. Қазақстан ұлттық парктерінің тарихы мен маңыздылығы. Қазақстанның ұлттық парктері. Ұлттық саябақтардың елдің табиғи байлығын сақтаудағы рөлі. Табиғатты құрметтеу және табиғи ресурстарды қорғаудың маңыздылығын түсіну.

Қазақстанның этнографиялық кешендері. "Этнографиялық кешен" ұғымы және оның дәстүрлі қазақ өмірін зерттеудегі маңызы. Қазақстанның этнографиялық кешендерінің ерекшеліктері.

Дәстүрлі тағамның негізгі тағамдары. Дәстүрлі қазақ тағамдарының негізгі өнімдері. Қазақстанның климаттық және мәдени ерекшеліктерінің тамақ өнімдерін таңдауға әсері.

Қазақ тағамдары: тағамдар, дайындау және қызмет көрсету тәсілдері. Қазақ тағамдарының негізгі тағамдары. Қазақ тағамдарының дәстүрлі тағамдарын дайындау ерекшеліктері. Дәстүрлі қазақ тағамдарын дайындау және қызмет көрсету тәсілдері.

Көрші халықтар мен мәдениеттердің қазақтардың дәстүрлі өміріне әсері. Негізгі көрші мәдениеттер мен халықтар. Көрші халықтар мен мәдениеттердің қазақтардың дәстүрлі өміріне әсері. Көрші халықтардың ықпалымен алынған немесе өзгертілген қазақ өмірінің элементтерінің мысалдары.

VI бөлім. Қорытындылар мен қорытындылар. Қазіргі тенденциялар (2 сағат)

Жаңғырту жағдайында дәстүрлерді сақтау және дамыту. Модернизация жағдайында қазақ халқының дәстүрлерін сақтау және трансформациялау процестері. Әлеуметтік-экономикалық жағдайдың өзгеруі жағдайында қазақ дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын бейімдеу. Жаңғыру үдерісіндегі қазақтардың дәстүрлі өміріндегі өзгерістердің мысалдары.

Жобаны қорғау: зерттеу нәтижелерін сынып алдында ұсыну.

**Жалпы білім беретін мектептің 8-9 сынып оқушыларына арналған "Дәстүрлі қазақ тұрмысының тарихы"
Қазақстан тарихы бойынша қолданбалы оқыту курсының күнтізбелік-тақырыптық жоспары
(аптасына 34 сағат, 1 сағат)**

№	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Сабақтың мақсаттары	Күтілетін нәтиже	Қажетті ресурстар	Ескерту
I Бөлім. Курсқа кіріспе (3 сағат)						
1	Дәстүрлі қазақ қоғамы дамуының тарихи мәнмәтініне шолу	1	1. Оқушыларды дәстүрлі қазақ қоғамының негізгі ерекшеліктерімен, оның әлеуметтік және мәдени құрылымымен таныстыру. 2. Тарихи оқиғалардың қазақ халқының дамуына әсері туралы түсінік қалыптастыру. 3. Тарихи дереккөздермен жұмыс істеу, топта жұмыс істеу, ақпаратты талдау қабілеттерін дамыту.	1. Оқушылар дәстүрлі қазақ өмірінің негізгі элементтерін (отбасы, ру, қауым, билік, дәстүр) сипаттай алады. 2. Тарихи оқиғалар мен дәстүрлі қоғамның байланысын түсіну. 3. Сыни тұрғыдан ойлау мен топта жұмыс істеу дағдыларын дамыту	1. Тарихи карталар. 2. Дәстүрлі қазақ өмірінің иллюстрациялары мен фотосуреттері. 3. Тақырып бойынша дереккөздердің мәтіндері. Топтық жұмыс үшін үлестірме материалдар	Бұл сабақ оқушыларға дәстүрлі қазақ қоғамының тарихи мәнмәтінін оқып қана қоймай, топта жұмыс істеу, таныстыру, тарихи деректерді талдау дағдыларын дамытуға көмектеседі.
2	Қазақ халқының өміріндегі тұрмыстың рөлі	1	1. Қазақтардың дәстүрлі өмірін және оның күнделікті өмірдегі рөлін сипаттау. 2. Дәстүрлі қазақ қоғамының тұрмысы мен мәдени, әлеуметтік және экономикалық аспектілері арасындағы	1. Оқушылар тұрмыстың қазақ халқының өміріне қалай әсер ететінін, бұл тұрмыстың негізгі элементтері екенін түсіндіре алады. 2. Қазақтар мәдениеті мен қоғамын қалыптастырудағы салт-	1. Қазақтың дәстүрлі тұрмысының иллюстрациялары мен фотосуреттері (киіз үй, киім, ыдыс-аяқ, тұрмыстық заттар). 2. Әр түрлі тарихи дәуірлердегі қазақтардың өмірін сипаттайтын мәтіндер. 3. Топтық жұмыстарға	Сабақ оқушылардың қазақ халқының тарихи ерекшеліктерімен танысып қана қоймай, топтарда жұмыс істеуді, алған білімдерін сыни тұрғыдан талдауды

			байланысты көрсету. 3. Тарихи ақпаратты талдау, топта жұмыс істеу және тақырыпқа шығармашылық көзқарас дағдыларын дамыту.	дәстүр мен тұрмыстың рөлін түсіну. 3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, дәлелдеу және презентация дағдыларын дамыта алады.	арналған үлестірме материалдар. 4. Ежелгі қазақ қоныстарының Тарихи карталары мен бейнелері.	және шығармашылық тапсырмаларда қолдануды үйренуіне бағытталған.
3	Қазақтардың тарихи-мәдени мұрасы	1	1. Оқушыларды қазақ халқының тарихи-мәдени мұрасының негізгі элементтерімен таныстыру. 2. Мәдени мұраны сақтау мен берудегі дәстүрлердің, өнер мен әдет-ғұрыптардың рөлін ашу. 3. Тарихи дереккөздермен жұмыс істеу және қазақтардың мәдени мұрасы туралы ақпаратты талдау қабілетін дамыту.	1. Оқушылар қазақтардың тарихи-мәдени мұрасының негізгі элементтерін (өнер, сәулет, тіл, дәстүр) анықтай алады. 2. Мәдени дәстүрлердің маңыздылығын және олардың қазақ қоғамының дамуына әсерін түсіну. 3. Топта жұмыс істеу дағдыларын, Тарихи материалды зерттеуге шығармашылық көзқарасты дамыту.	1. Сәулет ескерткіштерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (мысалы, кесенелер, мешіттер, киіз үйлер). 2. Дәстүрлі қазақ өнерінің мысалдары (ою-өрнек, қолөнер, музыка). 3. Қазақ дәстүрлері туралы мәтіндер мен тарихи дереккөздер. 4. Топтық жұмыстарға арналған үлестірме материалдар.	Бұл сабақ оқушылардың қазақтардың бай тарихи-мәдени мұрасымен танысуына, оны сақтау мен болашақ ұрпаққа берудің маңыздылығын түсінуіне, сондай-ақ топта жұмыс істеу, презентация жасау және материалды сыни тұрғыдан түсіну дағдыларын дамытуға бағытталған.
II Бөлім. Дәстүрлі сабақтар мен қолөнер (8 сағат)						
4	Табиғи жағдайлар және олардың қазақтардың өмір салтына әсері.	1	1. Оқушыларды Қазақстанның табиғи жағдайларымен және олардың қазақ халқының өмір салты мен тұрмысына әсерімен таныстыру. 2. Қазақтардың дәстүрлі	1. Оқушылар Қазақстанның табиғи жағдайларын және олардың қазақтардың дәстүрлі өміріне әсерін сипаттай алады. 2. Қазақтардың табиғи ресурстары, Өмір салты	1. Қазақстан карталары (географиялық, климаттық). 2. Қазақ өмірінің иллюстрациялары (киіз үйлер, Жануарлар, пейзаждар). 3. Қазақстанның климаты мен табиғи аймақтары	Бұл сабақ оқушыларға дәстүрлі қазақ өмірін қалыптастырудағы табиғи факторлардың маңыздылығын түсінуге көмектеседі,

			<p>тұрмысын, оның ішінде көшпелі, ауыл шаруашылығы мен қолөнер тәсілдерін қалыптастыру үшін табиғи ресурстардың маңыздылығын ашу.</p> <p>3. Карталармен және мәтіндік көздермен жұмыс істеу дағдыларын, сондай-ақ табиғаттың әлеуметтік процестерге әсерін талдау қабілетін дамыту.</p>	<p>мен мәдениеті арасындағы байланысты түсіну.</p> <p>3. Оқушылар тарихи контексте адам мен табиғаттың өзара әрекеттесуі туралы қорытынды жасай отырып, топтарда жұмыс істей алады.</p>	<p>туралы мәтіндер мен дереккөздер.</p> <p>Топтық жұмыс үшін үлестірме материалдар</p>	<p>сондай-ақ топта жұмыс істеу дағдыларын және материалды шығармашылық қабылдауды дамытады.</p>
5	Мал шаруашылығы экономиканың негізі ретінде: сүт өнімдері, ет, жүн	1	<p>1. Оқушыларды қазақтардың дәстүрлі өміріндегі егіншілік пен бау-бақша шаруашылығының негіздерімен таныстыру.</p> <p>2. Өсірілген дақылдар мен егіншіліктің қазақ халқының экономикасы мен күнделікті өміріндегі рөлін қарастыру.</p> <p>3. Оқушыларды егіншілік пен көкөніс өсіруге арналған дәстүрлі құралдармен таныстыру.</p> <p>4. Топтық жұмыс</p>	<p>1. Оқушылар Қазақстанда өсірілетін негізгі ауыл шаруашылығы дақылдарын атай алады және олардың қазақтардың өміріндегі рөлін түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар дәстүрлі егіншілік құралдарын және олардың қолданылуын сипаттай алады.</p> <p>3. Топтық жұмыс, презентация және ақпаратты талдау дағдыларын дамыту.</p>	<p>1. Ауыл шаруашылығы мен бау-бақша шаруашылығы дамыған аймақтар көрсетілген Қазақстан карталары.</p> <p>2. Қазақ егіншілерінің дәстүрлі Еңбек құралдарының иллюстрациялары.</p> <p>3. Қазақстанда өсірілетін дақылдардың мысалдары (бидай, арпа, картоп, көкөністер).</p> <p>4. Топтық жұмыстарға арналған үлестірме материалдар.</p>	<p>Бұл сабақ оқушыларға егіншілік пен бау-бақша шаруашылығының қазақ халқының өмірінің маңызды бөлігі болғанын түсінуге көмектеседі, сондай-ақ топтық жұмыс пен презентациялар арқылы аналитикалық және шығармашылық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді.</p>

			дағдыларын және тарихи деректерді талдау қабілетін дамыту.			
6	Егіншілік және көкөніс өсіру: өсірілген дақылдар, құралдар	1	1. Оқушыларды қазақтардың дәстүрлі өміріндегі егіншілік пен бау-бақша шаруашылығының негіздерімен таныстыру. 2. Өсірілген дақылдар мен егіншіліктің қазақ халқының экономикасы мен күнделікті өміріндегі рөлін қарастыру. 3. Оқушыларды егіншілік пен көкөніс өсіруге арналған дәстүрлі құралдармен таныстыру. 4. Топтық жұмыс дағдыларын және тарихи деректерді талдау қабілетін дамыту.	1. Оқушылар Қазақстанда өсірілетін негізгі ауыл шаруашылығы дақылдарын атай алады және олардың қазақтардың өміріндегі рөлін түсіндіре алады. 2. Оқушылар дәстүрлі егіншілік құралдарын және олардың қолданылуын сипаттай алады. 3. Топтық жұмыс, презентация және ақпаратты талдау дағдыларын дамыту.	1. Ауыл шаруашылығы мен бау-бақша шаруашылығы дамыған аймақтар көрсетілген Қазақстан карталары. 2. Қазақ егіншілерінің дәстүрлі Еңбек құралдарының иллюстрациялары. 3. Қазақстанда өсірілетін дақылдардың мысалдары (бидай, арпа, картоп, көкөністер). Топтық жұмыс үшін үлестірме материалдар	Бұл сабақ оқушыларға егіншілік пен бау-бақша шаруашылығының қазақ халқының өмірінің маңызды бөлігі болғанын түсінуге көмектеседі, сондай-ақ топтық жұмыс пен презентациялар арқылы аналитикалық және шығармашылық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді.
7	Қолөнер: кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, былғары өндірісі	1	1. Оқушыларды кілем тоқу, зергерлік бұйымдар және былғары өндірісі сияқты қазақ халқының негізгі қолөнер түрлерімен таныстыру.	1. Оқушылар қазақ қолөнерінің негізгі түрлерін және олардың мәдениет пен тұрмыстағы рөлін сипаттай алады. 2. Оқушылар бұл	1. Қазақ кілемдерінің, әшекейлерінің, Былғары бұйымдарының иллюстрациялары мен фотосуреттері. 2. Қолөнердің қысқаша сипаттамалары бар	Бұл сабақ оқушыларға қазақ халқының өміріндегі қолөнердің маңызы туралы білуге, топтық жұмыс арқылы

			<p>2. Қазақтардың күнделікті өміріндегі қолөнердің маңыздылығын, олардың мәдениет пен экономикаға әсерін қарастыру.</p> <p>3. Топта жұмыс істеу, таныстыру және шығармашылық қызмет дағдыларын дамыту.</p>	<p>қолөнердің қазақтардың өмірлік қажеттіліктерін қамтамасыз етуге қалай көмектескенін және олардың әлеуметтік және экономикалық өміріне қалай әсер еткенін түсінетін болады.</p> <p>3. Топтық тапсырмаларға қатысу арқылы шығармашылық дағдыларды дамыту.</p>	<p>үлестірмелі материалдар.</p> <p>3. Қазақ мәдениетіне байланысты зергерлік бұйымдар мен былғары бұйымдардың мысалдары. Кілем, зергерлік бұйымдар мен былғары бұйымдарын жасау процесі туралы бейне немесе презентация</p>	<p>шығармашылық және зерттеу дағдыларын дамытуға, сондай-ақ ойын және практикалық тапсырмалар арқылы материалды бекітуге мүмкіндік береді.</p>
8	Сауда және айырбастау: сауда жолдары, тауарлар	1	<p>1. Оқушыларды Қазақстандағы сауда және алмасу тарихымен, қазақтардың дәстүрлі өміріндегі сауда жолдары мен тауарлардың рөлімен таныстыру.</p> <p>2. Ұлы Жібек жолы сияқты негізгі сауда жолдарын және осы жолдар арқылы тасымалданатын тауарларды қарастырыңыз.</p> <p>3. Топта жұмыс істеу, ақпаратты талдау және сыни ойлау дағдыларын дамыту.</p>	<p>1. Оқушылар сауда мен айырбастаудың не екенін, Қазақстан аумағында айналымда қандай тауарлар болғанын, сондай-ақ сауда жолдарының қазақ халқының экономикасын дамыту үшін қандай маңызы бар екенін түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар сауда жолдарының қазақтардың мәдениеті мен экономикасына әсерін талдауды үйренеді.</p> <p>3. Топта жұмыс істеу және зерттеу нәтижелерін таныстыру дағдыларын дамыту.</p>	<p>1. Сауда жолдары көрсетілген Қазақстан картасы (Ұлы Жібек жолын қоса алғанда).</p> <p>2. Саудада қолданылған тауарлардың суреттері (Жібек, дәмдеуіштер, алтын, қару-жарақ, мал, Мата және басқа да тауарлар).</p> <p>3. Сауда жолдары мен тауар алмасу туралы Презентация.</p> <p>4. Қазақтар көрші халықтармен алмасқан негізгі сауда жолдары мен тауарлар туралы ақпараты бар үлестірме материалдар.</p>	<p>Бұл сабақ оқушыларға қазақ қоғамының дамуы үшін сауда мен алмасудың маңыздылығын түсінуге көмектеседі, сондай-ақ оларды тарихи дереккөздермен, топтық қызметпен жұмыс істеуге және практикалық тапсырмалар мен ойындар арқылы ақпаратты талдауға үйретеді.</p>

9	Қазақтардың киімдері мен әшекейлері: материалдар, пішу ерекшеліктері, символдық мәні	1	<p>1. Оқушыларды қазақтардың дәстүрлі киімдерімен, оның пішу ерекшеліктерімен және материалдарымен таныстыру.</p> <p>2. Қазақ халқының мәдениетіндегі киімдер мен әшекейлер элементтерінің символдық мәнін қарастыру.</p> <p>3. Талдау дағдыларын дамыту, топтарда жұмыс істеу және мәдени ерекшеліктерді зерттеуге шығармашылық көзқарас.</p>	<p>1. Оқушылар дәстүрлі қазақ киімінің негізгі элементтерін, олардың символикасы мен маңызын сипаттай алады.</p> <p>2. Оқушылар киім тігу үшін пайдаланылатын материалдар және қазақтардың климаты мен өмір салты олардың костюміне қалай әсер еткені туралы біледі.</p> <p>3. Оқушылар топтарда жұмыс істеу және нәтижелерді таныстыру дағдыларын дамытады.</p>	<p>1. Дәстүрлі қазақ киімінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (бас киімдер, халаттар, белбеулер, етіктер, зергерлік бұйымдар).</p> <p>2. Киімнің әртүрлі стильдері таралған өңірлерді көрсете отырып, Қазақстан Картасы.</p> <p>3. Киім элементтері мен зергерлік бұйымдардың символдық мәні туралы Презентация.</p> <p>4. Қазақтардың дәстүрлі костюмінің әртүрлі элементтерін сипаттайтын үлестірме материалдар.</p>	<p>Бұл сабақ оқушыларға дәстүрлі қазақ киімдері мен зергерлік бұйымдары аймақтың мәдениетін, өмір салтын және климаттық ерекшеліктерін қалай бейнелегенін түсінуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, топтық тапсырмалар мен шығармашылық жұмыс арқылы студенттер талдау және презентация дағдыларын дамытады, ал материалды ойын түрінде бекіту тақырыпты жақсы меңгеруге көмектеседі.</p>
10	Географиялық жағдайдың тұрғын үй құрылысына әсері	1	<p>1. Қазақстанның географиялық жағдайы қазақ халқының дәстүрлі тұрғын үй құрылысына қалай әсер еткенін зерделеу.</p> <p>2. Оқушыларды қазақтардың табиғи</p>	<p>1. Оқушылар географиялық және климаттық жағдайлардың дәстүрлі қазақ тұрмысындағы тұрғын үй түрлеріне қалай әсер еткенін түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар киіз үй</p>	<p>1. Қазақ тұрғын үйлерінің әртүрлі түрлерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (киіз үйлер, кибиткалар, блиндаждар және т.б.).</p> <p>2. Климаттық аймақтар көрсетілген Қазақстан</p>	<p>Бұл сабақ оқушыларға географиялық орналасуы мен климаттық жағдайлары қазақтардың күнделікті өміріне,</p>

			жағдайлары мен өмір салтына байланысты пайдаланылатын тұрғын үйлердің әртүрлі түрлерімен таныстыру. 3. Топтық жұмыс дағдыларын, шығармашылық көзқарасты, сондай-ақ ақпаратты талдау және жалпылау қабілеттерін дамыту.	және басқалары сияқты тұрғын үйлердің әртүрлі түрлері, олардың құрылыс ерекшеліктері мен пайдалану ерекшеліктері туралы біледі. 3. Практикалық тапсырмаларды орындау арқылы шығармашылық дағдыларды дамыту.	Картасы. 3. Аймаққа және өмір салтына байланысты тұрғын үй түрлері туралы Презентация. 4. Әр түрлі типтегі тұрғын үйлердің сипаттамалары бар үлестірме материалдар.	соның ішінде тұрғын үй құрылысына қалай әсер еткенін түсінуге көмектеседі. Топтық тапсырмалар мен шығармашылық арқылы олар талдау, топтық жұмыс және презентация дағдыларын дамытады.
11	Көшпенділер үйі: киіз үй, оның құрылымы мен маңызы	1	1. Оқушыларды киіз үйдің құрылымымен және оның қазақ көшпенділерінің өміріндегі маңыздылығымен таныстыру. 2. Киіз үй салу үшін қолданылатын дизайн ерекшеліктері мен материалдарын зерттеңіз. 3. Оқушылардың дәстүрлі өмірді зерттеуде талдау, топта жұмыс істеу және шығармашылық дағдыларын дамыту.	1. Оқушылар киіз үйдің құрылымын егжей-тегжейлі сипаттап, оның қазақтардың көшпелі өмір салты үшін маңыздылығын түсіндіре алады. 2. Оқушылар киіз үй құрылысында пайдаланылған материалдармен танысады және климат пен көшпелі өмір салты оның құрылысына қалай әсер еткенін түсінеді. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, шағын презентациялар дайындайды және өз білімдерін көрсете алады.	1. Дәстүрлі қазақ киіз үйінің, оның бөліктерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (шатыр, шаңырақ, туырлық, киіз). 2. Киіз үй пайдаланылған Дала мен климаттық жағдайларды көрсететін Қазақстан Картасы. 3. Киіз үйдің дизайнын сипаттайтын Презентация. 4. Киіз үйдің бөліктері мен оның қызметі туралы қысқаша сипаттама бар үлестірме материалдар. Киіз үйді жинау процесі туралы бейне (мүмкіндігінше).	Бұл сабақ оқушыларға киіз үйдің құрылымы мен маңызын оқып қана қоймай, оның қазақтардың өміріндегі рөлін түсінуге мүмкіндік береді. Топтық жұмыс барысында студенттер аналитикалық және презентациялық дағдыларды дамытады, ал ойын және дене шынықтыру минуттары сабақты динамикалық және қызықты етеді.
III бөлім. Қазақ отбасы, рухани және әлеуметтік мәдениет (7 сағат)						

12	Рулық қатынастар: рулар, тайпалар, сұлтандар	1	<p>1. Оқушыларды Қазақстанның рулық жүйесімен, оның негізгі элементтері — рулармен, тайпалармен және сұлтандармен таныстыру.</p> <p>2. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы рулар мен тайпалардың құрылымы мен рөлін зерттеу.</p> <p>Оқушылардың топтарда жұмыс істеу, Тарихи материалды талдау және шығармашылық тәсіл дағдыларын дамыту</p>	<p>1. Оқушылар Қазақстандағы рулық қатынастардың негізгі қағидаттарын түсіндіре алады, дәстүрлі қоғамдағы сұлтандардың, рулар мен тайпалардың рөлін анықтай алады.</p> <p>2. Оқушылар топтарда жұмыс істеуді, өз зерттеулерін таныстыруды және қазақ қоғамының құрылымын түсінуді көрсететін жобалар құруды үйренеді.</p> <p>3. Оқушылар алған білімдерін Тарихи контекстті тереңірек талдау үшін қолдана алады.</p>	<p>1. Қазақстандағы рулық қатынастар туралы Презентация.</p> <p>2. Қазақ қоғамының құрылымын бейнелейтін иллюстрациялар мен сызбалар (рулар, тайпалар, сұлтандар).</p> <p>3. Негізгі рулар мен тайпаларды белгілейтін Қазақстан Картасы.</p> <p>4. Босану және сұлтандар туралы тарихи ақпараты бар үлестірме материалдар.</p> <p>5. Дәстүрлі қазақ қоғамы және сұлтандардың рөлі туралы бейне.</p>	<p>Бұл сабақ студенттерге рулық қатынастар туралы біліп қана қоймай, топтарда жұмыс істеуді, тарихи ақпаратты талдауды және алған білімдерін ойын элементтері мен шығармашылық жұмыс арқылы қолдануды үйренуге көмектеседі.</p>
13	Діни нанымдар: Тәңіршілдік, ислам	1	<p>1. Оқушыларды қазақтардың негізгі діни сенімдері — тәңіршілдік пен исламмен таныстыру.</p> <p>2. Бұл нанымдардың қазақтардың күнделікті өмірі мен мәдениетіне қалай әсер еткенін зерттеу.</p> <p>Оқушылардың әртүрлі діни ілімдерді, сондай-ақ олардың дәстүрлі қазақ қоғамы үшін</p>	<p>1. Оқушылар тәңіршілдік пен Исламның негізгі қағидаттарын, сондай-ақ олардың қазақтардың өміріне әсерін түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар екі діни ілімді салыстырып, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай алады.</p> <p>3. Оқушылар топтарда жұмыс істеу дағдыларын,</p>	<p>1. Тәңіршілдік пен Исламның негізгі ережелерімен таныстыру.</p> <p>2. Ғибадат орындарының (мысалы, кесенелер, мешіттер) және діни рәміздердің иллюстрациялары мен фотосуреттері.</p> <p>3. Тәңіршілдік пен Исламның негізгі нанымдарын сипаттайтын үлестірме материалдар.</p>	<p>Бұл сабақ оқушылардың сыни ойлауын, әртүрлі мәдени және діни әсерлерді талдау және салыстыру қабілетін дамытуға ықпал етеді. Топтарда және презентацияларда жұмыс істеу барысында коммуникация және</p>

			маңыздылығын талдау және салыстыру қабілетін дамыту	материалды зерттеуге шығармашылық көзқарасты дамытады, сондай-ақ алған білімдерін күнделікті өмірде пайдалана алады.	4. Тәңіршілдік пен Исламның таралу аймақтары көрсетілген Қазақстан Картасы. 5. Қазақстанда діни нанымдардың дамуы туралы бейнематериалдар.	топтық жұмыс дағдылары дамиды.
14	Дәстүрлі мерекелер мен рәсімдер: Наурыз, Құрбан айт, үйлену тойлары, жерлеу рәсімдері	1	1. Оқушыларды Наурыз, Құрбан айт, үйлену тойлары мен жерлеу рәсімдері сияқты қазақ халқының дәстүрлі мерекелерімен таныстыру. 2. Қазақ халқының мәдениетіндегі осы мерекелердің символикасы мен маңызын зерделеу. 3. Оқушылардың топта жұмыс істеу дағдыларын, мәдени дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарды шығармашылық қабылдау қабілетін дамыту.	1. Оқушылар Наурыз және Құрбан айт сияқты қазақтардың дәстүрлі мерекелерінің, сондай-ақ үйлену және жерлеу рәсімдерінің маңызы мен ерекшеліктерін түсіндіре алады. 2. Оқушылар осы мерекелердің символдық мағынасын және олардың қоғамдық және отбасылық қатынастарға әсерін анықтай алады. 3. Оқушылар топта жұмыс істей алады, шығармашылық жобалар құра алады және топтық жұмыс пен аналитикалық қабілеттерді нығайта отырып, оларды таныстыра алады.	1. Қазақтардың дәстүрлі мерекелері мен салт-дәстүрлері туралы Презентация. 2. Наурыз және Құрбан айт мерекелері туралы бейнематериалдар. 3. Үйлену және жерлеу рәсімдерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері. 4. Дәстүрлерді, рәсімдерді және мереке символикасын сипаттайтын үлестірме материалдар. 5. Белгілі бір дәстүрлердің таралу орындары көрсетілген Қазақстан Картасы. 6. Мерекелердің негізгі атрибуттары бейнеленген суреттер (сорпа, жылқы, калпак, соғу және т.б.).	Сабақ оқушылардың дәстүрлі мерекелер туралы білімдерін ғана емес, сонымен қатар топтарда жұмыс істеу және презентациялар жасау арқылы шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған. Топта жұмыс істеу қарым-қатынас дағдыларын жақсартуға көмектеседі, ал ойын әдістерін қолдану оқу процесін қызықты етеді.
15	Фольклор: ертегілер,	1	1. Оқушыларды қазақ фольклорының әртүрлі	1. Оқушылар қазақ фольклорының негізгі	1. Қазақ фольклорының жанрлары туралы	Бұл сабақ оқушылардың қазақ

	аңыздар, әндер, музыкалық аспаптар		жанрларымен (ертегілер, аңыздар, әндер) және олардың дәстүрлі мәдениеттегі маңыздылығымен таныстыру. 2. Қазақтың негізгі музыкалық аспаптарын және олардың халық мәдениетіндегі рөлін қарастыру. 3. Оқушылардың шығармашылық ойлауын және топта жұмыс істеу қабілетін дамыту.	ерекшеліктерін түсіндіре алады: ертегілер, аңыздар мен әндер, сондай-ақ олардың мәдени құндылықтарды берудегі рөлі. 2. Оқушылар қазақтың негізгі музыкалық аспаптарын және олардың халық мәдениетіндегі маңызын атай алады. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, шығармашылық жобалар құра алады және оларды таныстыра алады	Презентация (ертегілер, аңыздар, әндер). 2. Қазақтың дәстүрлі музыкалық аспаптары туралы бейнематериалдар. 3. Қазақ ертегілерінің, аңыздарының және әндерінің мәтіндері бар үлестірме материалдар. 4. Музыкалық жазбалар (дәстүрлі қазақ аспаптарын қолданатын жазбалар). 5. Әр түрлі фольклорлық дәстүрлер таралған жерлерді көрсететін Қазақстан Картасы.	фольклоры туралы білімдерін ғана емес, сонымен қатар топтарда жұмыс істеу және мәдени құбылыстарды талдау арқылы шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Ойын және шығармашылық әдістер тақырыпқа қызығушылық пен қызығушылықты қамтамасыз етеді.
16	Отбасы қазақ қоғамының негізгі бірлігі ретінде	1	1. Оқушыларды дәстүрлі қазақ қоғамындағы отбасының рөлі мен функцияларымен таныстыру. 2. Қазақ отбасымен байланысты отбасылық құрылымды, дәстүрлер мен құндылықтарды қарастыру. Ақпаратты талдау және жалпылау, топтарда жұмыс істеу, зерттелетін материалға шығармашылықпен қарау қабілетін дамыту	1. Оқушылар дәстүрлі қазақ қоғамындағы отбасының рөлін түсіндіріп, оның құрылымын сипаттай алады. 2. Оқушылар әр түрлі отбасы мүшелерінің рөлі, олардың міндеттері және өзара қарым-қатынастары туралы айта алады. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, шығармашылық жобалар құра алады және оларды таныстыра алады.	1. "Дәстүрлі қазақ қоғамындағы отбасы" тақырыбы бойынша Презентация. 2. Қазақ отбасы, отбасылық салт-дәстүрлер туралы бейнематериалдар. 3. Отбасылық құрылым мен дәстүрлерді сипаттайтын үлестірме материалдар. 4. Түрлі өңірлердегі мәдени ерекшеліктерін көрсете отырып, Қазақстан Картасы. Дәстүрлі қазақ қоғамы	Сабақ оқушылардың дәстүрлі қазақ отбасы туралы білімдерін ғана емес, топтарда жұмыс істеу дағдыларын, зерттелетін тақырыпқа шығармашылық көзқарасын дамытуға ықпал етеді. Ойын элементтері және мәтіндермен жұмыс істеу қызығушылық пен қызығушылықты

					мен оның отбасылық құндылықтарын бейнелейтін иллюстрациялар мен фотосуреттер	арттыруға көмектеседі.
17	Дәстүрлі отбасындағы ер, әйел және балалардың рөлі		1. Оқушыларды дәстүрлі қазақ отбасындағы ерлер, әйелдер мен балалардың рөлдері мен міндеттерімен таныстыру. 2. Бұл рөлдердің өзара байланысты және қоғамның жұмысына қалай әсер ететінін қарастырыңыз. 3. Оқушылардың топтарда жұмыс істеу, ақпаратты талдау және зерттелетін тақырыпқа шығармашылықпен қарау қабілетін дамыту	1. Оқушылар дәстүрлі қазақ қоғамындағы ерлер, әйелдер мен балаларға қандай рөлдер мен міндеттер жүктелгенін түсіндіре алады. 2. Оқушылар отбасы мүшелерінің рөлдері мен олардың әлеуметтік және отбасылық процестерге қосқан үлестері арасындағы байланысты анықтай алады. 3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, шығармашылық жобаларды дайындап, оларды таныстыра алады.	1. "Дәстүрлі қазақ отбасындағы ерлер, әйелдер мен балалардың рөлі" тақырыбындағы Презентация. 2. Қазақ отбасы, отбасылық дәстүрлер туралы бейнематериалдар. 3. Отбасының әр мүшесінің міндеттерін сипаттайтын үлестірме материалдар. 4. Әр түрлі мәдени ерекшеліктерін көрсете отырып, Қазақстан Картасы. 5. Иллюстрациялар, дәстүрлі қазақ отбасының фотосуреттері, салт-дәстүрлер.	Сабақ оқушылардың қазақ отбасының әлеуметтік құрылымы туралы білімдерін ғана емес, топтарда жұмыс істеу дағдыларын, талдамалық және шығармашылық ойлауын дамытуға ықпал етеді. Ойын элементтері мен шығармашылық тапсырмалар ақпаратты бекітуге және сабақты интерактивті және қызықты етуге көмектеседі.
18	Қазақ қауымы ішіндегі өзара қарым-қатынастар	1	1. Оқушыларды қазақ қоғамдастығы ішіндегі әлеуметтік-экономикалық және мәдени қарым-қатынастардың ерекшеліктерімен таныстыру. 2. Ақсақалдардың, рудың,	1. Оқушылар қазақ қауымының қалай құрылғанын, оның мүшелері арасында қандай әлеуметтік қатынастар болғанын түсіндіре алады. 2. Оқушылар қазақ қауымдастығындағы	1. "Қазақ қауымы ішіндегі қарым-қатынастар" тақырыбындағы Презентация. 2. Қазақ қауымдары, олардың мәдениеті, дәстүрлері туралы бейнематериалдар.	Сабақ оқушылардың аналитикалық ойлауын дамытуға ықпал етеді, оларға қазақ қауымдастығындағы әлеуметтік қатынастардың

			тайпаның және рудың қазақ халқының өміріндегі рөлін қарастыру. 3. Топтарда жұмыс істеу, әлеуметтік қатынастарды талдау, сондай-ақ зерттелетін тақырыпқа шығармашылықпен қарау қабілетін дамыту	ақсақалдар мен басқа да беделді тұлғалардың рөлін сипаттай алады. 3. Оқушылар топта жұмыс істей алады, жобаны дайындай алады, ақпаратты таныстыра алады.	3. Үлестірме материалдар, негізгі ұғымдардың сипаттамасы (қауым, ру, тайпа, ақсақалдар). 4. Иллюстрациялар, қазақ қауымының фотосуреттері, тарихи картиналар. Карта	қалай жұмыс істейтінін жақсы түсінуге көмектеседі. Топтық жұмыс және шығармашылық тапсырмалар сабақты интерактивті және қызықты етеді, ал ойын компоненті материалды қызықты түрде бекітуге көмектеседі.
IV бөлім. Қазақтың мерекелері, салт-дәстүрлері және дәстүрлі өнер түрлері (6 сағат)						
19	Дәстүрлі мерекелер мен рәсімдерге шолу (Наурыз, Той)	1	1. Оқушыларды қазақ халқының дәстүрлі мерекелері мен салт-дәстүрлерімен таныстыру (Наурыз, Той). 2. Бұл мерекелердің қазақтардың мәдени өміріндегі маңыздылығын, олардың қоғамды нығайтудағы рөлін көрсету. 3. Топтарда жұмыс істеу, дәстүрлер мен рәсімдерді талдау, сондай-ақ ақпаратты ұсыну қабілетін дамыту.	1. Оқушылар қазақтардың өміріндегі Наурыз, тойдың және үйлену рәсімдерінің маңыздылығын түсіндіре алады. 2. Оқушылар осы мерекелердің дәстүрлері мен ерекшеліктерін сипаттай алады. 3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, дәстүрлі мерекелер мен рәсімдерге байланысты жобаны дайындап, ұсына алады.	1. "Қазақ халқының дәстүрлі мерекелері мен салт-дәстүрлері" тақырыбындағы Презентация. 2. Наурыз, тойды мерекелеу, үйлену рәсімдері туралы бейнематериалдар. 3. Дәстүрлерді сипаттайтын үлестірме материалдар. 4. Суреттер, мерекелер мен рәсімдердің фотосуреттері. 5. Мерекелер мен рәсімдердің географиясын көрсететін карталар мен схемалар.	Сабақ оқушылардың дәстүрлі мерекелер мен рәсімдер туралы білімдерін дамытуға, сондай-ақ ұжымдық жұмыс дағдыларын қалыптастыруға бағытталған. Ойындар мен шығармашылық тапсырмалар сабақты интерактивті және қызықты етуге мүмкіндік береді.

20	Қазақ қоғамындағы мерекелердің рөлі	1	<p>1. Оқушыларды қазақ қоғамындағы мерекелердің рөлімен таныстыру.</p> <p>2. Дәстүрлі мерекелердің (Наурыз, тойдың, тойдың) әлеуметтік құрылым мен қоғамдық байланыстарды нығайтудағы маңызын көрсету.</p> <p>Ұжымдық жұмыс дағдыларын, ақпаратпен жұмыс істеу және шығармашылық жобалар жасау қабілетін дамыту.</p>	<p>1. Оқушылар қазақ халқының негізгі дәстүрлі мерекелерін және олардың маңыздылығын сипаттай алады.</p> <p>2. Оқушылар әлеуметтік бірлікті нығайту мен мәдени дәстүрлерді сақтаудағы мерекелердің рөлін түсінетін болады.</p> <p>3. Оқушылар топта жұмыс істей отырып, қазақ халқының мерекелері мен әдет-ғұрыптары туралы ақпаратты таныстыра алады.</p>	<p>1. "Қазақ қоғамындағы мерекелердің рөлі" тақырыбындағы Презентация.</p> <p>2. Дәстүрлі мерекелерді (Наурыз, Той, той) бейнелейтін бейне үзінділер.</p> <p>3. Үлестірме материалдар (дәстүрлердің сипаттамасы, сұрақтары бар карточкалар).</p> <p>4. Мерекелер мен рәсімдерге қатысты карталар, иллюстрациялар, фотосуреттер.</p> <p>Топтарда жұмыс істеуге арналған қағаз парақтары мен маркерлер.</p>	<p>Сабак оқушылардың топта жұмыс істеу қабілетін дамытуға, ақпаратты таныстыруға, сондай-ақ қазақ халқының өмірінде маңызды рөл атқаратын мерекелер туралы білімдерін бекітуге бағытталған.</p>
21	Рәсімдердің символикасы мен мағынасы	1	<p>1. Оқушыларды қазақ халқының негізгі салт-дәстүрлерімен және олардың рәміздерімен таныстыру.</p> <p>2. Әдет-ғұрыптар қазақ қоғамының маңызды құндылықтары мен нормаларын қалай көрсететінін көрсету.</p> <p>3. Оқушылардың әдет-ғұрыптарды, олардың өмірдегі маңызы мен қолданылуын талдау</p>	<p>1. Оқушылар дәстүрлі қазақ салт-дәстүрлерінің символикасы мен маңызын түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар салт-дәстүрлер мен қазақ халқының мәдени құндылықтары арасындағы байланысты анықтай алады.</p> <p>3. Оқушылар топтарда жұмыс істеу және шығармашылық тәсілмен презентация дайындау</p>	<p>1. Қазақ халқының дәстүрлі салт-дәстүрлерінің символикасы мен маңызы туралы Презентация.</p> <p>2. Қазақтың дәстүрлі салт-дәстүрлері бейнеленген бейнефрагменттер.</p> <p>3. Үлестірме материалдар (рәсімдер туралы мәтіндер, сұрақтар мен тапсырмалар жазылған карточкалар).</p> <p>4. Суреттер, рәсімдердің</p>	<p>Сабак оқушылардың қазақ мәдениеті, салт-дәстүрлері туралы білімдерін тереңдетуге бағытталған, топтарда жұмыс істеу, ақпаратты талдау және білімді шығармашылық түрде қолдану қабілетін дамытады.</p>

			қабілетін дамыту. 4. Топтарда жұмыс істеу, ақпаратты таныстыру және оқытылатын материалға шығармашылық көзқарас дағдыларын қалыптастыру.	қабілетін көрсетеді.	фотосуреттері. 5. Қағаз парақтары, топтарда жұмыс істеуге арналған маркерлер.	
22	Музыка, би және ауызша халық шығармашылығы	1	1. Оқушыларды қазақтардың дәстүрлі мәдениетіндегі музыка, би және ауызша халық шығармашылығының негізгі аспектілерімен таныстыру. 2. Қазақ халқының өміріндегі мәдениеттің осы элементтерінің маңыздылығын көрсету. 3. Музыка мен ауызша халық шығармашылығының қоғамдық құндылықтар мен дәстүрлерді қалыптастыруға әсерін талдау қабілетін дамыту. 4. Оқушылардың шығармашылық дағдылары мен командалық жұмысын дамытуға ықпал ету.	1. Оқушылар дәстүрлі қазақ өміріндегі музыка, би және ауызша шығармашылықтың мәнін түсіндіре алады. 2. Оқушылар қазақ музыкасының негізгі жанрларын, халық биінің түрлерін және ауызша шығармашылықтың негізгі элементтерін атай алады. 3. Оқушылар тақырып бойынша презентация немесе шағын қойылым дайындау арқылы шығармашылықпен айналысады. 4. Оқушылар ән, би және мақал-мәтелдердің мысалдарын қолдана отырып, мәдени ерекшеліктер туралы білімдерін көрсете алады.	1. Қазақ музыкасы, биі және ауызша халық шығармашылығы туралы ақпаратты қамтитын Презентация. 2. Қазақ музыкасының, әнінің, биінің аудиожазбалары. 3. Дәстүрлі билер мен рәсімдердің бейнелері. 4. Топтарда жұмыс істеуге арналған сұрақтар мен тапсырмалар бар карточкалар. Қазақ мақал-мәтелдерінің, әндері мен билерінің мысалдары бар үлестірме материалдар.	Сабак оқушылардың шығармашылық және талдамалық қабілеттерін дамытуға, олардың қазақ мәдениеті туралы білімдерін тереңдетуге, сондай-ақ топта жұмыс істеу және көпшілік алдында сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.
23	Қазақ аспаптарының	1	1. Оқушыларды қазақ музыкалық аспаптарының	1. Оқушылар қазақтың негізгі музыкалық	1. Қазақ музыкалық аспаптарының	Сабак оқушылардың

	рөлі		<p>тарихымен және олардың дәстүрлі өмірдегі рөлімен таныстыру.</p> <p>2. Мәдени дәстүрлер мен қарым-қатынасты сақтау үшін қазақ халқының өміріндегі музыкалық аспаптардың маңыздылығын көрсету.</p> <p>3. Аспаптар мен олардың дыбыстарын зерделеу арқылы қазақ музыкалық мәдениетін шығармашылық қабылдауды дамыту.</p> <p>4. Топта жұмыс істеу және білімді таныстыру дағдыларын дамыту</p>	<p>аспаптарын атай алады және олардың мағынасын түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар дәстүрлі қазақ өмірінде әртүрлі құралдардың қалай және не үшін пайдаланылғанын сипаттай алады.</p> <p>3. Оқушылар қазақтардың өміріндегі музыканың рөлі туралы түсініктерін көрсете алады.</p> <p>4. Оқушылар тапсырмаларды орындауда шығармашылықпен айналысады.</p>	<p>бейнелерімен таныстыру (домбыра, кеманша, сыбызғы және т.б.).</p> <p>2. Қазақ музыкалық аспаптарының дыбыстық жазбалары.</p> <p>3. Қазақтың дәстүрлі әуендерін орындайтын музыканттардың бейнежазбалары.</p> <p>4. Әр түрлі музыкалық аспаптар туралы ақпарат бар карталар.</p> <p>5. Топтық жұмыстарға арналған үлестірме материалдар (аспаптардың сипаттамасы, кестелер).</p> <p>6. Компьютер, проектор, музыка тыңдауға арналған динамиктер.</p>	<p>шығармашылық және талдамалық қабілеттерін дамытуға, сондай-ақ музыкалық аспаптарды зерделеу арқылы олардың қазақ мәдениеті туралы білімдерін тереңдетуге бағытталған.</p>
24	Дәстүрлі өнер түрлері	1	<p>1. Оқушыларды дәстүрлі қазақ өнерінің негізгі түрлерімен таныстыру: кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, кесте тігу, ағаш ою, музыкалық аспаптар.</p> <p>2. Қазақтардың өміріндегі осы өнер түрлерінің рөлін, олардың символдық маңызы мен мәдениетке әсерін түсіндіру.</p> <p>3. Шығармашылық қабылдауды және топта</p>	<p>1. Оқушылар дәстүрлі қазақ өнерінің негізгі түрлерін атай алады.</p> <p>2. Оқушылар бұл өнер түрлерінің қазақ халқының өмірінде қандай рөл атқарғанын түсіндіре алады.</p> <p>3. Оқушылар тапсырмаларды орындау кезінде шығармашылықпен айналысады және</p>	<p>1. Дәстүрлі қазақ бұйымдарының (кілемдер, зергерлік бұйымдар, музыкалық аспаптар, кесте) бейнелерімен таныстыру.</p> <p>2. Дәстүрлі қазақ бұйымдарын жасау туралы бейнематериалдар.</p> <p>3. Үлестірме материалдар (әр түрлі өнер түрлері туралы ақпараты бар карточкалар, схемалар).</p>	<p>Сабақ дәстүрлі қазақ өнері туралы білімді тереңдетуге, сондай-ақ оқушылардың шығармашылық және талдамалық қабілеттерін дамытуға бағытталған.</p>

			жұмыс істеу қабілетін дамыту. 4. Ұлттық мәдени мұраны құрметтеуді қалыптастыру.	талқылауға белсенді қатысады. Оқушылар топта жұмыс істей алады, өз жұмыстарын ұсына алады және қорғай алады	4. Музыкалық аспаптар (мысалы, домбыра, қобыз) көрсету үшін. Бейнелерді көрсетуге арналған Компьютер, проектор және динамиктер	
V бөлім. Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы (8 сағат)						
25	Қазақтардың қазіргі өміріндегі дәстүрлер		1. Оқушыларды қазіргі қазақтардың өміріндегі салт-дәстүрлердің рөлімен таныстыру. 2. Өткен дәстүрлер мен олардың қазіргі қоғамға бейімделуі арасындағы байланысты көрсету. 3. Сыни ойлауды, мәдениет пен қоғамдағы өзгерістерді талдау қабілетін дамыту. 4. Қазақ халқының мәдени дәстүрлері мен құндылықтарын құрметтеуге ықпал ету.	1. Оқушылар қазіргі қоғамда қазақтардың қандай дәстүрлері сақталатынын және олардың неге маңызды екенін түсіндіре алады. 2. Оқушылар нақты дәстүрлер мысалында олардың тарихпен және қазіргі заманмен байланысын көрсете алады. 3. Оқушылар топта жұмыс істей алады, тақырыптарды талқылай алады және өз нәтижелерін ұсына алады. 4. Оқушылар тапсырмалар мен ойындарды орындауда белсенділік пен шығармашылықты көрсетеді.	1. Қазақ дәстүрлерінің иллюстрацияларымен таныстыру. 2. Қазіргі өмірдегі дәстүрлерді көрсететін бейнематериалдар (мысалы, үйлену тойлары, Мерекелер, қолөнер бұйымдары). 3. Топтық жұмысқа арналған тапсырмалары бар карточкалар. 4. Қазақ дәстүрін бейнелейтін музыкалық фрагменттер. 5. Материалдарды көрсетуге арналған Компьютер, проектор, экран.	Сабақ Қазақстанның мәдени мұрасын құрметтеу мен түсінуді дамытуға, сондай-ақ оқушыларды шығармашылық және топтық тапсырмалар арқылы дәстүрлерді зерделеу процесіне белсенді тартуға бағытталған.
26	Халық қолөнері мен өнерінің жандануы	1	1. Оқушыларды посткеңестік кезеңде Қазақстанда халық қолөнері мен өнерін	1. Оқушылар Қазақстандағы халық қолөнерін жаңғырту процесін сипаттап,	1. Қазақтардың дәстүрлі қолөнері туралы Презентация. 2. Қолөнер жұмыстары	Сабақ қазақ мәдени мұрасын құрметтеуді дамытуға, сондай-ақ

			<p>жандандыру үдерісімен таныстыру.</p> <p>2. Халық қолөнерінің қазақ халқының мәдени және экономикалық өміріндегі маңызын түсіндіру.</p> <p>3. Оқушылардың қазіргі өмірдегі қолөнер мен өнердің қайта өрлеу себептерін талдау қабілетін дамыту.</p> <p>4. Қазақтың дәстүрлі қолөнері мен өнеріне деген құрмет пен қызығушылықты қалыптастыру, осы тақырыпты түсінуде шығармашылық көзқарасты дамыту.</p>	<p>олардың қазіргі замандағы маңызын анықтай алады.</p> <p>2. Оқушылар кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, кесте тігу және тері илеу сияқты қолөнердің әртүрлі түрлерін талдай алады.</p> <p>3. Оқушылар халық қолөнерімен байланысты өз жобаларын жасауда креативті бола алады.</p>	<p>мен шеберханаларды көрсететін бейне үзінділер.</p> <p>3. Шығармашылық тапсырмаларға арналған материалдар (қағаз, бояулар, кесте шаблондары, қолөнер жасауға арналған материалдар).</p> <p>4. Топтық жұмысқа арналған тапсырмалары бар карточкалар.</p> <p>Қазақ халық аспаптарының музыкалық фрагменттері.</p>	<p>шығармашылық тапсырмалар мен топтық жұмыстар арқылы оқушыларды қолөнерді зерделеу процесіне белсенді тартуға бағытталған.</p>
27	Қазақтардың дәстүрлі тағамдары	1	<p>1. Оқушыларды қазақ халқының дәстүрлі тағамдарының ерекшеліктерімен таныстыру.</p> <p>2. Қазақ қоғамындағы тағамның рөлін талдау дағдыларын, сондай-ақ асхананың дәстүрлермен және өмір салтымен байланысын дамыту.</p> <p>3. Қазақстанның ұлттық мәдениетіне, әсіресе</p>	<p>1. Оқушылар қазақ тағамдарының дәстүрлі тағамдарын тізіп, олардың мәдени маңыздылығын түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар тағамның қазақ халқының тарихымен, дәстүрлерімен және өмір салтымен байланысын түсінеді.</p> <p>3. Оқушылар қазақтардың дәстүрлі тағамдары туралы шағын жобалар</p>	<p>1. Қазақтардың дәстүрлі тағамдары туралы Презентация (тағамдар мен ингредиенттердің суреттерімен).</p> <p>2. Дәстүрлі тағамдарды дайындау процесі туралы бейне (мысалы, бешбармақ, қазы).</p> <p>3. Дәстүрлі қазақ тағамдарының рецептері бар карточкалар.</p> <p>4. Дәстүрлі қазақ</p>	<p>Сабәқ дәстүрлі асхана тақырыбы арқылы оқушылардың қазақ мәдениетіне деген қызығушылығын дамытуға бағытталған. Тапсырмалар оқушыларды белсенді жұмысқа тартуға бағытталған, бұл</p>

			гастрономия саласында құрмет пен қызығушылыққа тәрбиелеу. 4. Практикалық тапсырмаларды орындау арқылы оқушылардың шығармашылық дағдыларын дамытуға ықпал ету.	немесе презентациялар дайындай алады.	тағамдары мен ас үй керек-жарақтары бейнеленген суреттер. 5. Дәстүрлі тағамдар туралы қызықты фактілері бар үлестірмелі материалдар.	материалды жақсы меңгеруге және Қазақстанның мәдени мұрасына құрмет қалыптастыруға ықпал етеді.
28	Қазақстанның ұлттық саябақті	1	1. Оқушыларды Қазақстанның ұлттық саябақтарының тарихы мен маңыздылығымен таныстыру. 2. Оқушыларда табиғатты құрметтеуді және табиғи ресурстарды қорғаудың маңыздылығын түсінуді дамыту. 3. Топтық жұмыс және презентация арқылы оқушылардың шығармашылық және зерттеу дағдыларын дамытуға ықпал ету.	1. Оқушылар Қазақстанның бірнеше ұлттық парктерін атай және қысқаша сипаттай алады. 2. Оқушылар ұлттық саябақтардың елдің табиғи байлығын сақтаудағы рөлін түсінеді. 3. Оқушылар Қазақстанда табиғатты қорғауға және экотуризмді дамытуға байланысты жобаларды әзірлей алады.	1. Қазақстанның ұлттық парктері туралы Презентация (карталарды, табиғат пен жануарлардың фотосуреттерін қоса алғанда). 2. Ең танымал ұлттық саябақтар туралы бейнематериалдар. 3. Әр түрлі саябақтар және олардың ерекшеліктері туралы ақпарат бар карталар. Қазақстанның экожүйелері мен табиғатын сипаттайтын үлестірме материалдар	Бұл сабақ оқушыларға Табиғатты қорғаудың маңыздылығын және бірегей экожүйелерді сақтау үшін Қазақстанның ұлттық парктерінің маңыздылығын түсінуге көмектеседі. Сабақ топтық жұмыс және шығармашылық тапсырмалар арқылы зерттеу дағдыларын дамытуға ықпал етеді.
29	Қазақстанның этнографиялық кешендері	1	1. Оқушыларды "этнографиялық кешен" ұғымымен және оның дәстүрлі қазақ өмірін	1. Оқушылар этнографиялық кешеннің не екенін түсіндіріп, оның негізгі компоненттерін	1. Қазақстанның дәстүрлі этнографиялық кешендері туралы Презентация. 2. Этнографиялық	Сабақ оқушылардың Қазақстанның этнографиялық

			<p>зерттеудегі маңыздылығымен таныстыру.</p> <p>2. Қазақстанның этнографиялық кешендерінің ерекшеліктері, олардың құрамдас бөліктері, мысалы, тұрғын үй, киім, тамақ, қолөнер туралы айту.</p> <p>3. Оқушылардың топтарда жұмыс істеу дағдыларын, Қазақстанның мәдени мұрасын зерделеуде шығармашылық көзқарасын дамыту.</p>	<p>бөліп көрсете алады.</p> <p>2. Оқушылар дәстүрлі қазақ өмірінің ерекшеліктері туралы түсінік алады.</p> <p>3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, Қазақстанның этнографиялық кешендерімен байланысты шығармашылық жобаларды құра және ұсына алады.</p>	<p>кешендердің элементтерін сипаттайтын үлестірме материалдар.</p> <p>3. Дәстүрлі тұрғын үйлердің, киімдердің, құралдардың, тамақ пен қолөнердің фотосуреттері.</p> <p>4. Қазақ этнографиялық мұрасының элементтерін көрсететін бейнематериалдар.</p> <p>5. Сұрақтар мен тапсырмалармен топтық жұмыс үшін карточкалар.</p>	<p>мұрасы туралы білімдерін дамытуға, топтарда жұмыс істеу дағдыларын жақсартуға және халықтың дәстүрлерін зерттеудегі шығармашылық көзқарасын арттыруға бағытталған.</p>
30	Дәстүрлі тағамның негізгі тағамдары	1	<p>1. Оқушыларды қазақтардың дәстүрлі тағамдарының негізгі өнімдерімен таныстыру.</p> <p>2. Қазақстанның климаттық және мәдени ерекшеліктері азық-түлік таңдауына қалай әсер еткенін көрсету.</p> <p>3. Оқушылардың топтарда жұмыс істеу дағдыларын, тақырыпты зерттеудегі шығармашылық тәсілдерін дамыту.</p>	<p>1. Оқушылар қазақтардың дәстүрлі тағамдарының негізгі өнімдерін атай алады.</p> <p>2. Оқушылар халықтың климаты мен өмір салты олардың диетасына қалай әсер еткенін түсінеді.</p> <p>3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады және дәстүрлі тағамдар туралы ақпаратты ұсына алады.</p>	<p>1. Қазақтардың дәстүрлі тағамдары туралы Презентация.</p> <p>2. Үлестірме материалдар (өнімнің суреттері, сипаттамалары бар карточкалар).</p> <p>3. Қазақтардың дәстүрлі тамақтануы туралы бейнематериалдар.</p> <p>4. Тапсырмалармен топтық жұмыс үшін карточкалар.</p> <p>5. Интерактивті тақта.</p>	<p>Сабәк қазақтардың дәстүрлі тағамдарымен, тағамның мәдениет пен тұрмыстағы рөлімен танысуға, сондай-ақ топтарда жұмыс істеу дағдылары мен шығармашылық көзқарасты дамытуға бағытталған.</p>
31	Қазақ тағамдары:	1	<p>1. Оқушыларды қазақ асханасының дәстүрлі</p>	<p>1. Оқушылар қазақ тағамдарының негізгі</p>	<p>1. Тағамдардың суреттері бар қазақ тағамдары</p>	<p>Сабәк қазақтың дәстүрлі тағамдары</p>

	тағамдар, дайындау және қызмет көрсету тәсілдері		тағамдарымен, оларды дайындау және қызмет көрсету ерекшеліктерімен таныстыру. 2. Оқушылардың мәдени дәстүрлерді аспаздық объективі арқылы талдау қабілетін дамыту. 3. Топтарда жұмыс істеу, шығармашылық көзқарас және нәтижелерді ұсыну дағдыларын дамыту.	тағамдарын тізімдей алады. 2. Оқушылар дәстүрлі қазақ тағамдарын дайындау және қызмет көрсету тәсілдерін түсінетін болады. 3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады және шығармашылық тапсырма арқылы қазақ тағамдары туралы ақпаратты ұсына алады.	туралы Презентация. 2. Дәстүрлі тағамдарды дайындау туралы бейнематериалдар. 3. Үлестірме материалдар (ыдыс-аяқтарды сипаттайтын карточкалар, оларды дайындау тәсілдері). 4. Өнімдерді көрсетуге арналған өнімдер немесе өнім суреттері бар карталар. 5. Интерактивті тақта.	мен оларды дайындау әдістерін зерделеуге, сондай-ақ топта жұмыс істеу дағдыларын дамытуға, шығармашылық көзқарас пен нәтижелерді таныстыруға бағытталған.
32	Көрші халықтар мен мәдениеттердің қазақтардың дәстүрлі өміріне әсері	1	1. Оқушыларды көрші халықтар мен мәдениеттердің (мысалы, қытай, парсы, араб, орыс және т.б.) қазақтардың дәстүрлі өміріне әсерімен таныстыру. 2. Оқушылардың мәдени қарым-қатынастарын және олардың халықтың күнделікті өміріне әсерін талдау қабілетін дамыту. 3. Сыни тұрғыдан ойлауды және топта жұмыс істеу қабілетін дамытуға ықпал ету.	1. Оқушылар қазақ өміріне әсер еткен негізгі көрші Мәдениеттер мен халықтарды атай алады. 2. Оқушылар осы халықтардың әсерінен алынған немесе өзгертілген қазақ өмірінің нақты элементтерін тізіп, түсіндіре алады. 3. Оқушылар топта жұмыс істеу арқылы өздерінің қарым-қатынас дағдыларын дамытады және презентация түрінде ақпаратты ұсыну қабілетін көрсетеді.	1. Сабақ тақырыбы бойынша Презентация (көрші мәдениеттердің қазақтардың дәстүрлі өміріне әсер ету тарихы). 2. Әр түрлі халықтардың әсері туралы фактілері бар карталар. 3. Интерактивті тақта. 4. Топтық жұмысқа арналған сұрақтары бар үлестірме материалдар. 5. Қазақтардың көрші халықтармен өзара іс - қимылы туралы бейне және аудио үзінділер. Дене шынықтыру минуты (бейне немесе жаттығу).	Сабақ мәдени байланыстарды талдау дағдыларын дамытуға, қазақтардың дәстүрлі өмірі мен олардың көрші халықтармен өзара іс-қимылы туралы білімдерін тереңдетуге бағытталған.
VI бөлім. Қорытындылар мен қорытындылар. Қазіргі тенденциялар (2 сағат)						

33	Жаңғырту жағдайында дәстүрлерді сақтау және дамыту		<p>1. Оқушыларды жаңғырту жағдайында қазақ халқының дәстүрлерін сақтау және трансформациялау процестерімен таныстыру.</p> <p>2. Сыни ойлауды, әлеуметтік өзгерістердің қазақ халқының салт-дәстүрлері мен тұрмысына әсерін талдау қабілетін дамыту.</p> <p>3. Топтық жұмыс дағдыларын дамытуға, нәтижелерді ұсынуға және рефлексияға ықпал ету.</p>	<p>1. Оқушылар қазақтың салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары әлеуметтік-экономикалық жағдайдың өзгеруі жағдайында қалай сақталатынын және бейімделетінін түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар жаңғырту процесінде қазақтардың дәстүрлі өміріндегі өзгерістердің мысалдарын атай алады.</p> <p>3. Топта жұмыс істеу және ұжымдық жұмыстың нәтижелерін ұсыну қабілетін дамыту.</p>	<p>1. ХХІ ғасырдағы қазақ дәстүрлері мен олардың трансформациялары бейнеленген тұсаукесер.</p> <p>2. Топтық жұмысқа арналған сұрақтары бар карточкалар.</p> <p>3. Қазіргі жағдайда қазақ дәстүрлерін сақтау туралы бейнефрагмент.</p> <p>4. Жазбаларға арналған сабақтың негізгі сәттері бар үлестірмелі материалдар.</p> <p>5. Белсенді тапсырмаларға арналған ойын материалы (талдау үшін әртүрлі жағдайлары бар карталар).</p>	<p>Сабақ жаңғырту жағдайында қазақтардың дәстүрлі өміріндегі өзгерістерді талдау дағдыларын дамытуға, дәстүрлерді сақтау және бейімдеу процесі туралы білімді тереңдетуге, сондай-ақ оқушылардың шығармашылық және талдамалық дағдыларын дамытуға бағытталған.</p>
34	Жобаны қорғау: зерттеу нәтижелерін сынып алдында ұсыну	1	<p>1. Оқушылардың көпшілік алдында сөйлеу және өз жобаларын қорғау дағдыларын дамыту.</p> <p>2. Зерттеу нәтижелерін ұсыну, өз тұжырымдарын дәлелдеу және аудиторияның сұрақтарына жауап беру қабілетін қалыптастыруға ықпал ету.</p> <p>3. Практикалық зерттеу және ұжымдық жұмыс арқылы оқушылардың дәстүрлі қазақ өмірі</p>	<p>1. Оқушылар дәстүрлі қазақ тұрмысы тақырыбы бойынша өз зерттеулерінің нәтижелерін ұсына алады.</p> <p>2. Оқушылар презентация, дәлелдеу және жобаны қорғау дағдыларын меңгереді.</p> <p>3. Оқушылар сыныптастарының презентациялары барысында топтарда жұмыс істеуді, тыңдауды және сұрақтар қоюды үйренеді.</p>	<p>1. Оқушылардың презентациялары (PowerPoint, плакаттар немесе басқа көрнекі құралдар).</p> <p>2. Жобаларды қорғауға арналған сұрақтары бар карточкалар.</p> <p>3. Өз бетінше жұмыс істеуге және жобаларды дайындауға арналған үлестірме материалдар.</p> <p>4. Мультимедиялық жабдық (проектор, экран, компьютер).</p>	<p>Сабақ зерттеу, көпшілік алдында сөйлеу және дәлелдеу дағдыларын дамытуға бағытталған.</p>

		<p>туралы білімдерін тереңдету.</p> <p>4. Оқушыларды Қазақстан тарихы мен мәдениеті саласындағы одан әрі дербес зерттеулер мен жобаларға шабыттандыру.</p>		<p>5. Презентацияларды бағалау және жобаларды қорғау критерийлері бар парақшалар.</p>	
--	--	--	--	---	--

Сабақты жоспарлау

I Бөлім	Курсқа кіріспе	
№ 1 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Дәстүрлі қазақ қоғамы дамуының тарихи мәнмәтініне шолу	
Сабақтың мақсаттары	<p>1. Оқушыларды дәстүрлі қазақ қоғамының негізгі ерекшеліктерімен, оның әлеуметтік және мәдени құрылымымен таныстыру.</p> <p>2. Тарихи оқиғалардың қазақ халқының дамуына әсері туралы түсінік қалыптастыру.</p> <p>3. Тарихи дереккөздермен жұмыс істеу, топта жұмыс істеу, ақпаратты талдау қабілеттерін дамыту.</p>	
Күтілетін нәтиже	<p>1. Тарихи карталар.</p> <p>2. Дәстүрлі қазақ өмірінің иллюстрациялары мен фотосуреттері.</p> <p>3. Тақырып бойынша дереккөздердің мәтіндері.</p> <p>4. Топтық жұмыс үшін үлестірме материалдар</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақта жұмыс істеу ережелерін еске салады.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Миға шабуыл" Мұғалім оқушылар жауап беретін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Алдыңғы сабақтардан қазақ қоғамының қандай ерекшеліктерін білеміз? • Дәстүрлі қазақ қоғамының қазіргі құрылымдардан айырмашылығы неде? • Қазақтардың өмірінде отбасы мен ру қандай рөл атқарды? <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім сабақ барысында қазақ қоғамының дамуының тарихи мәнмәтіні, оның әлеуметтік құрылымы, тұрмыс ерекшеліктері мен дәстүрлердің рөлі қарастырылатынын түсіндіреді. Бұл үшін оқушыларға ежелгі қазақтардың өмірі туралы білетіндерін есте сақтау пайдалы болады.</p>	Дәстүрлі қазақ өмірінің иллюстрациялары мен фотосуреттері.
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік-экономикалық құрылымы туралы ақпарат ұсынады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Отбасы қоғамның негізгі бірлігі ретінде. • Босанудың рөлі және олардың қоғам өміріне әсері. • Қауым қазақтардың өмірін ұйымдастырудың негізгі нысаны ретінде. • Әлеуметтік иерархияға тән белгілер: акиндер, батырлар, бай және кедей. • Дәстүрлі қоғамдағы билік құрылымы(шариғат, хан билігі, жергілікті басқару). 	Тарихи карталар. Дәстүрлі қазақ өмірінің иллюстрациялары мен фотосуреттері. Тақырып бойынша дереккөздердің мәтіндері. Топтық жұмыс үшін үлестірме материалдар
	Сертілту сәтті. Саяхаттың басталуы -	

	<p>"Тайпалардың қалыптасуы" Ис-әрекет: оқушылар орнында бірнеше қадам жасайды (далада жүргендей), қолдарын жоғары көтеріп, қолдарымен "айналмалы қозғалыстар" жасайды, қазақ тайпаларының қалай қалыптасып, біртұтас мәдениетке біріктірілгенін бейнелейді. Ұстаздың сөзі: "біз тайпалар мен рулар бірігіп, дәстүрлі қоғамның негізін құра бастаған кезде қазақ халқының тарихы бойынша жолымызды бастаймыз".</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты топтарға бөледі, олардың әрқайсысы тақырыптардың бірін зерттейді: 1 топ: отбасы және тұқым. 2-топ: қауымдастық және қауымдастық дәстүрлерінің рөлі. 3-топ: қазақ қоғамындағы әлеуметтік құрылым және иерархия. 4-топ: дәстүрлі қоғамдағы билік. Әр топтың міндеті: мәтіндік материалдар мен тарихи карталарға сүйене отырып, өз тақырыбы бойынша қысқаша презентация дайындау, сонымен қатар сұрақтарға жауап беру:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сіздің тобыңыз дәстүрлі қазақ қоғамының қандай элементтерін зерттеп жатыр? • Бұл элементтер бір-бірімен қалай әрекеттеседі? <p>Әр топ өз тақырыптарын кезекпен ұсынады, сұрақтарға жауап береді және егжей-тегжейлі түсініктеме береді.</p>	
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім оқушыларға сұрақтар қою арқылы өткен материалды қорытындылауға көмектеседі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дәстүрлі қазақ қоғамының негізгі ерекшеліктері қандай? • Қазақ қоғамының басқа дәстүрлі қоғамдардан айырмашылығы неде? • Қазақ қоғамының дамуы оның тарихи контекстімен қалай байланысты? <p>Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "Не? Қайда? Қашан?" Мұғалім сабақ тақырыбы бойынша ойын форматында сұрақтар қояды. Әрбір дұрыс жауап үшін топ ұпай алады. Сұрақтар келесідей болуы мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қазақтар дәстүрлі қоғамда өмір сүрген басты заң қалай аталды? • Әр түрлі әлеуметтік топтардың өкілдері қандай негізгі міндеттерді атқарды? • Даланың әр түкпірінде қазақтарды не біріктірді? <p>Кері байланыс және үй тапсырмасы. Мұғалім оқушылардан сұрақтарға жауап бере отырып, сабақта оқуын қорытындылауды сұрайды:</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Бүгін не білдіңіз? • Қандай сәттер ең қызықты болды? <p>Үй тапсырмасы: "дәстүрлі қазақ өмірі Қазақстанның қазіргі мәдени дәстүрлеріне қалай әсер етеді?"</p>	
--	--	--

I Бөлім	Курсқа кіріспе	
№ 2 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Қазақ халқының өміріндегі тұрмыстың рөлі	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Қазақтардың дәстүрлі өмірін және оның күнделікті өмірдегі рөлін сипаттау. 2. Дәстүрлі қазақ қоғамының тұрмысы мен мәдени, әлеуметтік және экономикалық аспектілері арасындағы байланысты көрсету. 3. Тарихи ақпаратты талдау, топта жұмыс істеу және тақырыпқа шығармашылық көзқарас дағдыларын дамыту. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар тұрмыстың қазақ халқының өміріне қалай әсер ететінін, бұл тұрмыстың негізгі элементтері екенін түсіндіре алады. 2. Қазақтар мәдениеті мен қоғамын қалыптастырудағы салт-дәстүр мен тұрмыстың рөлін түсіну. 3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, дәлелдеу және презентация дағдыларын дамыта алады. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақ үшін жұмыс материалдарын нақтылайды.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Кім жылдам?" (білімді өзектендіру ойыны) Мұғалім сыныпты екі командаға бөледі және оқушыларға қазақтардың дәстүрлі өміріне қатысты ақпаратты есте сақтауға көмектесетін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қазақтардың дәстүрлі өмірінің қандай элементтерін білесіз? • Дәстүрлі қазақ киімі қалай аталды? • Киіз үй дегеніміз не және ол қалай ұйымдастырылған? • Қазақтардың тұрмысында қандай тұрмыстық заттар пайдаланылды? <p>Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады, содан кейін мұғалім сабақ барысында талқыланатын негізгі ойларды қысқаша қорытындылайды.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім сабақ барысында қазақтардың дәстүрлі өмірі олардың күнделікті өміріне, мәдениеті мен қоғамдық қатынастарына қалай әсер еткенін зерттейтінін айтады. Оқушылар қазақтар өмірінің әрбір аспектісі олардың тарихи, әлеуметтік және мәдени жағдайымен қалай байланысты болғанын түсіне алады деп күтілуде.</p>	Қазақтың дәстүрлі тұрмысының иллюстрациялары мен фотосуреттері (киіз үй, киім, ыдыс-аяқ, тұрмыстық заттар).

<p>Сабақтың негізгі бөлігі</p>	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақ халқының өмірінің түрлі аспектілері туралы әңгімелейді: Киіз үй: сипаттамасы, оның құрылымы және қазақ отбасының өміріндегі рөлі. Дәстүрлі киім: Киім әлеуметтік мәртебе мен климаттық жағдайды қалай көрсетті. Аспаздық: қазақтардың негізгі тағамдары, олардың өмір үшін маңызы. Еңбек қызметі: мал бағу, егіншілік және қолөнер өмірдің маңызды аспектілері ретінде. Отбасылық дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар: дәстүрлі қоғамдағы отбасының рөлі, үйлену тойлары, жерлеу рәсімдері, балаларға қатысты әдет-ғұрыптар.</p> <p>Сертілту сәтті. Жетісу жолында -" көшпенділер мен дала" Әрекет:"киіз үйді сындырып, жинайтын (көшпелі үйді жинап, орналастыратын) көшпенділердің қимылдарын бейнелеп, бірнеше рет отырыңыз және тұрыңыз". Мұғалімнің сөзі: "Көшпенділер-дәстүрлі қазақ қоғамының негізі, олардың өмірі табиғатпен және шексіз даламен тығыз байланысты".</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты 4 топқа бөледі, олардың әрқайсысы қазақ өмірінің бір аспектісін зерттейді: 1-топ: киіз үй және оның қазақтардың өміріндегі рөлі. 2-топ: дәстүрлі киім және оның мағынасы. 3-топ: аспаздық дәстүрлер және олардың күнделікті өмірмен байланысы. 4-топ: қазақтардың дәстүрлі өміріндегі Еңбек және қолөнер. Әр топқа тапсырма: сипаттама мен иллюстрацияларды қосу арқылы өз тақырыбы бойынша шағын презентация дайындаңыз. Әр топ басқа топтар үшін 1-2 сұрақ дайындауы керек. Топтық жұмыс нәтижелерін таныстыру. Әр топ өз тақырыптарын басқаларға ұсынып, сұрақтарға жауап беріп, қазақтардың өмірі үшін өмірдің осы аспектісінің маңыздылығы туралы қорытынды жасайды. Оқушылардың әр презентациядан кейін сұрақтар қойып, естігендерін талқылауы маңызды.</p>	<p>Қазақтың дәстүрлі тұрмысының иллюстрациялары мен фотосуреттері (киіз үй, киім, ыдыс-аяқ, тұрмыстық заттар). Әр түрлі тарихи дәуірлердегі қазақтардың өмірін сипаттайтын мәтіндер. Топтық жұмыстарға арналған үлестірме материалдар. Ежелгі қазақ қоныстарының Тарихи карталары мен бейнелері.</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім негізгі ойларды еске түсіре отырып, сабақты қорытындылайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қазақтардың өмірі табиғи жағдайлар мен дәстүрлермен қалай байланысты? • Қазақтардың күнделікті өмірі үшін өмірдің қандай элементтері маңызды болды және неге? • Қазақтардың мәдениеті мен тұрмысы қоғамдық қатынастарға қалай әсер етті? 	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "тақырыптық викторина" Мұғалім сабақ тақырыбына қатысты сұрақтар қою арқылы викторина өткізеді:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дәстүрлі тұрмыста қазақтар үшін негізгі тамақ көзі қандай болды? • Киіз үй қазақтардың өмірінде қандай рөл атқарды? • "Кұрақ" деген не және бұл зат қайда қолданылды? <p>Әрбір дұрыс жауап үшін топ ұпай алады. Ойынның соңында қорытынды жасалады және жеңімпаздар мақтауға ие болады.</p> <p>Кері байланыс және үй тапсырмасы. Мұғалім оқушыларға рефлексия үшін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қазақтардың дәстүрлі өмірі туралы не білдіңіз? • Сізге өмірдің қандай аспектілері ең қызықты болып көрінді? <p>Үй тапсырмасы: «Қазақ халқының өміріндегі дәстүрлі тұрмыстың рөлі» тақырыбында эссе жазу, онда оқушылар тұрмыстың өмірдің қоғамдық және мәдени аспектілеріне қалай әсер еткенін мысалдар келтіруі тиіс.</p>	
--	---	--

I Бөлім	Курсқа кіріспе	
№ 3 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Қазақтардың тарихи-мәдени мұрасы	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақ халқының тарихи-мәдени мұрасының негізгі элементтерімен таныстыру. 2. Мәдени мұраны сақтау мен берудегі дәстүрлердің, өнер мен әдет-ғұрыптардың рөлін ашу. 3. Тарихи дереккөздермен жұмыс істеу және қазақтардың мәдени мұрасы туралы ақпаратты талдау қабілетін дамыту. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар қазақтардың тарихи-мәдени мұрасының негізгі элементтерін (өнер, сәулет, тіл, дәстүр) анықтай алады. 2. Мәдени дәстүрлердің маңыздылығын және олардың қазақ қоғамының дамуына әсерін түсіну. 3. Топта жұмыс істеу дағдыларын, Тарихи материалды зерттеуге шығармашылық көзқарасты дамыту. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақ үшін жұмыс материалдарын нақтылайды.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Мен кімін?" (білімді өзектендіру ойыны) Мұғалім қазақтардың тарихи-мәдени мұрасына жататын мінездемені немесе объектіні атайды, ал оқушылар бұл не туралы екенін білуі керек. Мысалы:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Мен-қазақ мәдениетінің дәстүрлі символымын, киім 	<p>Сәулет ескерткіштерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (мысалы, кесенелер, мешіттер, киіз үйлер).</p>

	<p>мен киіз үйлерді безендіруде жиі қолданамын, менің суреттерімді кілемдерден табуға болады."(Жауап: ою-өрнек).</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Мен ежелгі сәулет ескерткішімін, көбінесе қажылық орны болып табыламын, әйгілі тұлғалардың құрметіне салынған."(Жауап: кесене). <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім сабақ барысында қазақтардың тарихи-мәдени мұрасы, оның халық өміріне әсері, дәстүрлер мен мәдени ескерткіштердің сақталуы қарастырылатынын қысқаша түсіндіреді</p>	
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім оқушыларды қазақтардың тарихи-мәдени мұрасының негізгі аспектілерімен таныстырады: Сәулет және ескерткіштер: кесенелер, мешіттер, қорғандар және олардың тарих пен мәдениеттегі маңызы. Дәстүрлі қолөнер және өнер: соғу, қыш жасау, тоқу, зергерлік өнер, қазақ шеберлігінің нышаны ретінде. Музыкалық мұра: аспаптар (домбыра, қобыз), дәстүрлі музыка тарих пен дәстүрді жеткізу тәсілі ретінде. Тіл және ауызша халық шығармашылығы: тілдің мәдениеттің негізі ретіндегі маңызы, эпостардың, әндердің, мақал-мәтелдердің рөлі. Аспаздық және әдет-ғұрыптар: қазақ тағамдарының дәстүрлі тағамдары, оларды дайындау ерекшеліктері, мәдениет пен қарым-қатынастағы маңызы.</p>	<p>Сәулет ескерткіштерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (мысалы, кесенелер, мешіттер, киіз үйлер). Дәстүрлі қазақ өнерінің мысалдары (ою-өрнек, қолөнер, музыка). Қазақ дәстүрлері туралы мәтіндер мен тарихи дереккөздер. Топтық жұмыстарға арналған үлестірме материалдар.</p>
	<p>Сертілту сәтті. Хандықтың құрылуы - "қолбасшылар мен жауынгерлер" Өрекет: алға қадам жасаңыз, содан кейін қолыңызды кеудеге аяқастырыңыз, сіз өз жеріңізді қорғауға дайын жауынгер сияқты. Ұстаздың сөзі: "хандықтың қалыптасуы мен тәуелсіздік үшін күрес кезінде қазақтар өз жерлері мен бостандықтарын қорғай отырып, мықты мемлекеттер құрды".</p>	
	<p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты 4 топқа бөледі, олардың әрқайсысы қазақтардың тарихи-мәдени мұрасының бір аспектісін зерттейді: 1-топ: сәулет және ескерткіштер. 2-топ: өнер және қолөнер. 3-топ: Музыка және музыкалық аспаптар. 4-топ: тіл және ауызша халық шығармашылығы. Әр топқа тапсырма: үлестірме материалдар мен дереккөздерді пайдалана отырып, мұраның өз аспектісі туралы қысқаша презентация дайындау. Мысалдарды қосып, қазақ халқының мәдениетіндегі әрбір элементтің маңызы туралы айту маңызды. Топтық жұмыстардың тұсаукесері.</p>	

	<p>Әр топ өз тақырыбын қалған оқушыларға ұсынады. Әр презентациядан кейін қалған студенттер сұрақтар қойып, түсініктеме бере алады. Мұғалім мәдени мұраның әрбір элементін сақтаудың маңыздылығына баса назар аудара отырып, әр презентацияны қорытындылайды.</p>	
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім оқушыларға сұрақтар қою арқылы үйренген материалды қорытындылауға көмектеседі: * Қазақтардың тарихи-мәдени мұрасының негізгі элементтері қандай? * Мәдени дәстүрлерді сақтау халық үшін неге маңызды? * Дәстүрлі қазақ қоғамында өнер мен мәдениеттің әртүрлі формалары бір-бірімен қалай байланысты? Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "тізбектегі сұрақтар" Мұғалім сабақ тақырыбы бойынша сұрақтар қояды және оқушылар оларға жауап беруі керек. Әрбір дұрыс жауап сабақтың тақырыбына қатысты келесі сұраққа әкеледі. Мысалы:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ұлы қазақ хандықтары қандай сәулет ескерткішінде жерленген? (Жауап: кесене). • Эпостарды орындау үшін пайдаланылған дәстүрлі қазақ музыкалық аспабы қалай аталады? (Жауап: домбыра). • Қазақ киімінің қай элементі адамның әлеуметтік жағдайының маңызды символы болды? (Жауап: қалпақ). <p>Кері байланыс және үй тапсырмасы. Мұғалім оқушыларды сабақта не білгендері туралы ойлануға шақырады және сұрақтарға жауап береді: * Қазақтардың мәдениеті туралы не білгіңіз келді? * Қазақтардың мәдени мұрасының қандай элементтері сізге жақын? Үй тапсырмасы: Қазақтардың тарихи-мәдени мұрасы Қазақстанның қазіргі мәдениетіне қалай әсер етеді?" Оқушыларға мұраның дәстүрлері мен элементтері қалай сақталатынын және қазіргі қазақстандық қоғамның өміріне қалай әсер ететінін зерттеу қажет болады.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

II Бөлім	Дәстүрлі сабақтар мен қолөнер
№ 4 сабақ	
Сабақ тақырыбы	Табиғи жағдайлар және олардың қазақтардың өмір салтына әсері.
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды Қазақстанның табиғи жағдайларымен және олардың қазақ халқының өмір салты мен тұрмысына әсерімен таныстыру. 2. Қазақтардың дәстүрлі тұрмысын, оның ішінде көшпелі, ауыл шаруашылығы мен қолөнер тәсілдерін қалыптастыру үшін табиғи ресурстардың маңыздылығын ашу.

	3. Карталармен және мәтіндік көздермен жұмыс істеу дағдыларын, сондай-ақ табиғаттың әлеуметтік процестерге әсерін талдау қабілетін дамыту.	
Күтілетін нәтиже	1. Оқушылар Қазақстанның табиғи жағдайларын және олардың қазақтардың дәстүрлі өміріне әсерін сипаттай алады. 2. Қазақтардың табиғи ресурстары, Өмір салты мен мәдениеті арасындағы байланысты түсіну. 3. Оқушылар тарихи контексте адам мен табиғаттың өзара әрекеттесуі туралы қорытынды жасай отырып, топтарда жұмыс істей алады.	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақ үшін жұмыс материалдарын нақтылайды.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Картографиялық калейдоскоп "(білімді өзектендіру ойыны) Мұғалім оқушыларға Қазақстанның табиғи аймақтарының бірнеше карталарын көрсетіп, сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Бұл карталарда қандай табиғи аймақтарды көресіз? * Қазақстанның даласына, тауларына, шөлдеріне қандай табиғи жағдайлар тән болуы мүмкін? * Табиғи жағдайлар адамдардың өмір салтына қалай әсер етуі мүмкін деп ойлайсыз? <p>Мұғалім сабақтың негізгі тақырыбына жетелейтін оқушылардың жауаптарын жазады.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім сабақта Қазақстанның әртүрлі табиғи жағдайлары (дала, шөлдер, таулар) қазақ халқының өмір салтына, оның көшпелі өмір сүруіне, шаруашылық жүргізу тәсілдері мен мәдениетіне қалай әсер еткені қарастырылатынын түсіндіреді.</p>	Қазақстан карталары (географиялық, климаттық). Қазақ өмірінің иллюстрациялары (киіз үйлер, Жануарлар, пейзаждар).
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім Қазақстанның негізгі табиғи жағдайлары және олардың қазақтардың өміріне әсері туралы әңгімелейді:</p> <p>Дала: шөптердің көптігі, қазақтардың тіршілігінің негізі ретінде мал шаруашылығы, көшпенділік, киіз үйлер, жануарлардың рөлі (жылқы, қой, түйе).</p> <p>Таулар мен тау бөктері: егін өсіру, маусымдық ауысу, тау мал шаруашылығының ерекшеліктері.</p> <p>Шөлдер: құрғақ және жоғары температурада өмір сүру ерекшеліктері, түйелерді пайдалану, шектеулі ресурстар.</p> <p>Климат және маусымдық өзгерістер: климат (ыстық жаз, суық қыс) қазақтардың қозғалысына, тұрғын үй құрылысына, күнделікті сабақтарға қалай әсер етті.</p> <p>Сертілту сәтті. Хандықтың құрылуы - "қолбасшылар мен жауынгерлер" Әрекет: алға қадам жасаңыз, содан кейін қолыңызды</p>	Қазақстан карталары (географиялық, климаттық). Қазақ өмірінің иллюстрациялары (киіз үйлер, Жануарлар, пейзаждар). Қазақстанның климаты мен табиғи аймақтары туралы мәтіндер мен дереккөздер. Топтық жұмыс үшін үлестірме материалдар

	<p>кеудеге айқастырыңыз, сіз өз жеріңізді қорғауға дайын жауынгер сияқты.</p> <p>Ұстаздың сөзі: "хандықтың қалыптасуы мен тәуелсіздік үшін күрес кезінде қазақтар өз жерлері мен бостандықтарын қорғай отырып, мықты мемлекеттер құрды".</p> <p>Топтарда жұмыс істеу.</p> <p>Мұғалім сыныпты 4 топқа бөледі, олардың әрқайсысы табиғаттың қазақтардың өміріне әсер ету аспектілерінің бірін зерттейді:</p> <p>1-топ: даланың қазақтардың өмір салтына әсері.</p> <p>2-топ: таулар мен тау етектерінің ауыл шаруашылығы мен көшпелі мал шаруашылығына әсері.</p> <p>3-топ: шөлдердің табиғи жағдайлары және олардың экономикалық қызметке әсері.</p> <p>4-топ: Қазақстанның климаты және оның өмір салтына әсері.</p> <p>Әр топтың міндеті: қазақтардың тұрмысы мен өмір салтына табиғи жағдайдың қалай әсер еткенін түсіндіретін қысқаша презентация дайындау. Табиғи жағдайларға байланысты қалыптасқан дәстүрлі басқару тәсілдері мен мәдениеттің мысалдарын қосыңыз.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері.</p> <p>Әр топ адамдар мен табиғаттың өзара әрекеттесу мысалдарына баса назар аудара отырып, өз тақырыбын ұсынады. Оқушылар презентацияны тыңдау кезінде топқа сұрақтар қояды.</p>	
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау.</p> <p>Мұғалім оқушыларға табиғи жағдайлардың қазақтардың өмір салтын қалай анықтағанын түсінуге көмектесіп, зерттелген материалды жинақтайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Дала мен шөл көшпелілік пен мал шаруашылығын таңдауға қалай әсер етті? * Неліктен таулы аудандарда шаруашылықтың басқа түрлері дамыды? * Климаттық жағдайлар қазақтардың сәулеті мен күнделікті іс-әрекеттерін қалай анықтады? <p>Ойын арқылы материалды бекіту.</p> <p>Әдіс: "Географиялық шеңбер"</p> <p>Мұғалім оқушылар тез жауап беруі керек сұрақтар қояды. Сұрақтар табиғаттың қазақтар өмірінің әртүрлі аспектілеріне әсеріне қатысты:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Даладағы қазақтардың өмірі үшін қандай жануар аса маңызды? (Жауап: жылқы). • Қазақтар көшпенділер үшін қандай тұрғын үйді пайдаланды? (Жауап: киіз үй). * Шөл қазақтардың шаруашылық қызметіне қалай әсер етеді? (Жауап: түйелер, шектеулі су ресурстары). <p>Әр дұрыс жауаптан кейін топ ұпай жинайды. Ойынның соңында қорытынды жасалады.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>Кері байланыс және үй тапсырмасы. Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды: * Қазақстанның қандай табиғи жағдайлары сізді қызықтырады? * Адамның табиғатпен қарым-қатынасының маңыздылығы неде деп ойлайсыз? Үй тапсырмасы: "Қазақстанның табиғи жағдайлары қазақтардың дәстүрлі өмір салтын қалай анықтады?" Оқушылар нақты табиғи жағдайлардың қазақ халқының мәдениеті мен тұрмысына әсерін талдауы тиіс.</p>	
--	--	--

II Бөлім	Дәстүрлі сабақтар мен қолөнер	
№ 5 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Мал шаруашылығы экономиканың негізі ретінде: сүт өнімдері, ет, жүн	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақтардың дәстүрлі өміріндегі егіншілік пен бау-бақша шаруашылығының негіздерімен таныстыру. 2. Өсірілген дақылдар мен егіншіліктің қазақ халқының экономикасы мен күнделікті өміріндегі рөлін қарастыру. 3. Оқушыларды егіншілік пен көкөніс өсіруге арналған дәстүрлі құралдармен таныстыру. 4. Топтық жұмыс дағдыларын және тарихи деректерді талдау қабілетін дамыту. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар Қазақстанда өсірілетін негізгі ауыл шаруашылығы дақылдарын атай алады және олардың қазақтардың өміріндегі рөлін түсіндіре алады. 2. Оқушылар дәстүрлі егіншілік құралдарын және олардың қолданылуын сипаттай алады. 3. Топтық жұмыс, презентация және ақпаратты талдау дағдыларын дамыту. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақ үшін жұмыс материалдарын нақтылайды. Білімді өзектендіру. Әдіс: "миға шабуыл" Мұғалім оқушылардың білімін белсендіру үшін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қазақтар дәстүрлі түрде қандай мал түрлерін өсіреді? • Қазақтар малдан не алады және бұл өнімдерді қалай пайдаланады? <p>* Неліктен мал шаруашылығы қазақтар экономикасының маңызды бөлігі болды? Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады. Мұғалім сүт, ет және жүннің мал шаруашылығының негізгі өнімі ретіндегі рөліне назар аудара отырып, сабақ</p>	Қазақ егіншілерінің дәстүрлі еңбек құралдарының иллюстрациялары.

	<p>тақырыбына әкеледі.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе.</p> <p>Мұғалім сабақ барысында сүт өнімдері, ет және жүн қазақтардың экономикасы мен өмір салтына қалай әсер еткенін қысқаша түсіндіреді. Бұл көшпелі өмір салты мен ауыл шаруашылығының сипатына байланысты болады.</p>	
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу.</p> <p>Мұғалім сүт өнімдеріне, ет пен жүнге баса назар аудара отырып, мал шаруашылығы қазақтар экономикасының негізі болғанын айтады:</p> <p>Сүт өнімдері: сүттің және оның өнімдерінің (қымыз, айран, сары май, сүзбе) қазақтардың тамақтануындағы рөлі, олардың емдік және мәдени қасиеттері.</p> <p>Ет: күнделікті өмірде етті қолдану (Ет үшін ет, сауда үшін ет), мал сою ерекшеліктері, дәстүрлі тағамдар (бауырсақ, бешбармақ, шурпа).</p> <p>Жүн: киім, кілем, шатыр (киіз үй), күнделікті өмірге арналған бұйымдар жасаудағы жүннің маңызы.</p>	<p>Ауыл шаруашылығы мен бау-бақша шаруашылығы дамыған аймақтар көрсетілген Қазақстан карталары. Қазақ егіншілерінің дәстүрлі Еңбек құралдарының иллюстрациялары.</p> <p>Қазақстанда өсірілетін дақылдардың мысалдары (бидай, арпа, картоп, көкөністер).</p> <p>Топтық жұмыстарға арналған үлестірме материалдар.</p> <p>Сүт, ет және жүн суреттері</p>
	<p>Сертілген сәтті. "Отарды айдау"</p> <p>Әрекет: қойлар мен сиырларды қораға кіргізгендей, орнында немесе бүйірде жүріңіз. Бұл жағдайда қолдар жануарлардың өтуі керек хеджирлеуді бейнелеу арқылы қозғалуы мүмкін.</p> <p>Мұғалімнің сөзі: "біз фермада тұрмыз, сүт пен жүн жинау үшін отарды айдаймыз. Ферма дұрыс жұмыс істеуі үшін бәрі өз орнында болуы керек.»</p>	
	<p>Топтарда жұмыс істеу.</p> <p>Мұғалім сыныпты 3 топқа бөледі, олардың әрқайсысы мал шаруашылығының бір аспектісінде жұмыс істейді:</p> <p>1-топ: сүт өнімдері және олардың күнделікті өмірдегі маңызы.</p> <p>2-топ: ет тамақтану мен сауданың негізі ретінде.</p> <p>3-топ: жүн және оны фермада қолдану.</p> <p>Топтарға арналған тапсырма: өз аспектісі туралы шағын презентация дайындау (өнімдердің немесе бұйымдардың мысалдарын, дәстүрлерді және олардың қазақ тұрмысы үшін маңыздылығын қоса алғанда). Қазақтар өмірінің әртүрлі салаларында (тамақ, киім, шаруашылық қажеттіліктер) әрбір өнімнің қолданылуына мысалдар келтіріп, сипаттау маңызды.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері.</p> <p>Әр топ өз тақырыбын басқаларға ұсынады. Тұсаукесерден кейін топ сұрақтар қойып, ұсынылған өнімнің (сүт өнімдері, ет немесе жүн) қазақтардың дәстүрлі өміріне қалай әсер ететінін талқылай алады.</p>	
Сабақтың соңы	<p>Қорытындылау.</p> <p>Мұғалім оқушыларға зерттелген материалды қорытындылауға көмектеседі:</p> <p>* Сүт өнімдері, ет және жүн қазақтардың көшпелі өмір салтымен қалай байланысты болды?</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>* Неліктен мал шаруашылығы Қазақ экономикасының негізі болып саналды?</p> <p>* Өмірдің түрлі салаларында қазақтар үшін қандай өнім түрлері ерекше маңызды болды?</p> <p>Ойын арқылы материалды бекіту.</p> <p>Әдіс: "Суреттер мен фактілер"</p> <p>Мұғалім сүт өнімдерінің, ет пен жүннің суреттерін көрсетеді, ал оқушылар бұл өнімнің не екенін және оның қазақтардың дәстүрлі өмірінде қалай қолданылғанын айтуы керек. Мысалы:</p> <p>* Қымыз бейнесі: "бұл өнімді қазақтар қалай пайдаланды?"</p> <p>* Жүннен жасалған киімнің суреті: "киім жасау үшін қандай материалдар пайдаланылды?"</p> <p>Әрбір дұрыс жауап үшін топ ұпай алады.</p> <p>Кері байланыс және үй тапсырмасы.</p> <p>Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды:</p> <p>* Қазақтардың өміріндегі сүт өнімдерінің, ет пен жүннің маңызы туралы не білдіңіз?</p> <p>* Сіздің ойыңызша, қазақтардың дәстүрлі тамақтану мәдениетінде қандай тағамдар негізгі болып табылады?</p> <p>Үй тапсырмасы: "Мал шаруашылығы қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына қалай әсер етті?" Оқушылар сүт өнімдерінің, ет пен жүннің қазақтардың өміріне әсерін, сондай-ақ олардың күнделікті өмірдегі рөлін қарастыруы керек.</p>	<p><i>Білім қоржыны</i></p>
--	--	---

II Бөлім	Дәстүрлі сабақтар мен колөнер	
№ 6 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Егіншілік және көкөніс өсіру: өсірілген дақылдар, құралдар	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақтардың дәстүрлі өміріндегі егіншілік пен бау-бақша шаруашылығының негіздерімен таныстыру. 2. Өсірілген дақылдар мен егіншіліктің қазақ халқының экономикасы мен күнделікті өміріндегі рөлін қарастыру. 3. Оқушыларды егіншілік пен көкөніс өсіруге арналған дәстүрлі құралдармен таныстыру. 4. Топтық жұмыс дағдыларын және тарихи деректерді талдау қабілетін дамыту. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар Қазақстанда өсірілетін негізгі ауыл шаруашылығы дақылдарын атай алады және олардың қазақтардың өміріндегі рөлін түсіндіре алады. 2. Оқушылар дәстүрлі егіншілік құралдарын және олардың қолданылуын сипаттай алады. 3. Топтық жұмыс, презентация және ақпаратты талдау дағдыларын дамыту. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақ үшін	Қазақ егіншілерінің

	<p>жұмыс материалдарын нақтылайды.</p> <p>Білімді өзектендіру.</p> <p>Әдіс: "миға шабуыл"</p> <p>Мұғалім оқушылардың білімін белсендіру үшін сұрақтар қояды:</p> <p>* Сіздің ойыңызша, Қазақстанда қандай дақылдарды өсіруге болады?</p> <p>* Егіншілік пен мал шаруашылығының айырмашылығы неде?</p> <p>* Жерде жұмыс істеу үшін қандай құралдарды қолдануға болады?</p> <p>Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады. Мұғалім қазақтардың дәстүрлі шаруашылығының маңызды бөлігі ретінде егіншілік пен көкөніс өсіруге баса назар аудара отырып, сабақ тақырыбына жетелейді.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе.</p> <p>Мұғалім сабақ барысында қазақтардың дәстүрлі өміріндегі егіншілік пен бау-бақша шаруашылығы қарастырылатынын, сондай-ақ қазақтар үшін қандай дақылдар маңызды болғанын, олардың қалай өсірілгенін және бұл үшін қандай құралдар пайдаланылғанын түсіндіреді.</p>	<p>дәстүрлі еңбек құралдарының иллюстрациялары.</p>
<p>Сабақтың негізгі бөлігі</p>	<p>Жаңа материалды зерттеу.</p> <p>Мұғалім Қазақстандағы егіншілік пен көкөніс өсірудің ерекшеліктері туралы әңгімелейді:</p> <p>Негізгі дақылдар: бидай, арпа, тары, картоп, көкөністер (қырыққабат, сәбіз, пияз). Климат пен табиғи жағдайларға тәуелділік.</p> <p>Шаруашылықтағы егіншіліктің рөлі: Дәстүрлі қазақ шаруашылығының негізі ретінде егіншілік пен мал шаруашылығының үйлесімі. Егіншілік климаты жұмсақ жерлерде (мысалы, тау бөктерінде) кең таралған.</p> <p>Егіншілік және бау-бақша құралдары: соқа, соқа, орақ, кетпен, өрім. Жерді өңдеу және егін жинау үшін дұрыс құралдарды қолданудың маңыздылығы.</p> <p>Сертілту сәтті.</p> <p>Мұғалім егіншілікке байланысты қарапайым жаттығуларды орындауды ұсынады, мысалы:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Егу және жинау кезіндегі қозғалыстарға еліктеңіз. • "Дәндерді себу "(қолмен сипау) және" жинау " (иілу және көтеру). <p>Топтарда жұмыс істеу.</p> <p>Мұғалім сыныпты 3 топқа бөледі, олардың әрқайсысы егіншілік пен көкөніс өсірудің бір аспектісін зерттейді:</p> <p>1-топ: өсірілген дақылдар(бидай, арпа, картоп, көкөністер).</p> <p>2-топ: егіншілікке арналған құралдар (соқа, соқа, кетпен, орақ, өрім).</p> <p>3-топ: қазақтар шаруашылығындағы егіншіліктің рөлі,</p>	<p>Ауыл шаруашылығы мен бау-бақша шаруашылығы дамыған аймақтар көрсетілген Қазақстан карталары. Қазақ егіншілерінің дәстүрлі Еңбек құралдарының иллюстрациялары.</p> <p>Қазақстанда өсірілетін дақылдардың мысалдары (бидай, арпа, картоп, көкөністер).</p> <p>Топтық жұмыс үшін үлестірме материалдар</p>

	<p>еңбектің басқа түрлерімен үйлесуі.</p> <p>Әр топқа тапсырма: өзіңіздің аспектіңіз туралы шағын презентация дайындаңыз. Мысалдарды, Мәдениеттер мен құралдардың сипаттамаларын, сондай-ақ олардың қазақ халқының өміріндегі рөлін түсіндіруді қосыңыз. Топтар карталар мен кескіндерді пайдалана алады.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері.</p> <p>Әр топ өз тақырыбын басқаларға ұсынады. Презентация барысында басқа студенттер сұрақтар қойып, ақпаратты толықтыра алады. Мұғалім егіншілік пен көкөніс өсірудің барлық аспектілерін қорытындылай отырып, жұмыстарға түсініктеме береді.</p>	
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау.</p> <p>Мұғалім оқушыларға зерттелген материалды қорытындылауға көмектеседі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қазақтар қандай дақылдарды өсірді және неге дәл осы? • Егіншілік пен көкөніс өсіру үшін қандай құралдар қолданылды? • Егіншілік пен мал шаруашылығының үйлесімі қазақтардың өміріне қалай әсер етті? <p>Ойын арқылы материалды бекіту.</p> <p>Әдіс: "сұрақтар мен жауаптар"</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мұғалім сабақ тақырыбы бойынша сұрақтар қояды, ал оқушылар тез жауап беруі керек: • Қазақстанда өсірілетін бірнеше дақылдарды атаңыз. • Қазақтар жерді өңдеу үшін қандай құралдарды пайдаланды? • Неліктен қазақтар егіншілікпен де, мал шаруашылығымен де айналысты? <p>Кері байланыс және үй тапсырмасы.</p> <p>Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Сіз өсіретін дақылдардың қайсысы сізді қызықтырады және неге? * Неліктен қазақтар егіншілік пен мал шаруашылығын біріктірді деп ойлайсыз? <p>Үй тапсырмасы: "Егіншілік және бау-бақша шаруашылығы қазақтардың дәстүрлі шаруашылығының маңызды бөлігі ретінде" тақырыбына қысқаша эссе жазу. Оқушылар қандай дақылдар өсірілгені, бұл қазақтардың өміріне қалай әсер еткені және қандай құралдар пайдаланылғаны туралы айтып беруі керек.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

II Бөлім	Дәстүрлі сабақтар мен қолөнер
№ 7 сабақ	
Сабақ тақырыбы	Қолөнер: кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, былғары өндірісі
Сабақтың	1. Оқушыларды кілем тоқу, зергерлік бұйымдар және былғары өндірісі

мақсаттары	<p>сияқты қазақ халқының негізгі қолөнер түрлерімен таныстыру.</p> <p>2. Қазақтардың күнделікті өміріндегі қолөнердің маңыздылығын, олардың мәдениет пен экономикаға әсерін қарастыру.</p> <p>3. Топта жұмыс істеу, таныстыру және шығармашылық қызмет дағдыларын дамыту.</p>	
Күтілетін нәтиже	<p>1. Оқушылар қазақ қолөнерінің негізгі түрлерін және олардың мәдениет пен тұрмыстағы рөлін сипаттай алады.</p> <p>2. Оқушылар бұл қолөнердің қазақтардың өмірлік қажеттіліктерін қамтамасыз етуге қалай көмектескенін және олардың әлеуметтік және экономикалық өміріне қалай әсер еткенін түсінетін болады.</p> <p>3. Топтық тапсырмаларға қатысу арқылы шығармашылық дағдыларды дамыту.</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақ үшін жұмыс материалдарын нақтылайды.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Ассоциативті қатар" Мұғалім тақтада қолөнердің үш түріне байланысты кілт сөздерді жазатын үш үлкен шеңбер салады: кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, былғары өндірісі. Мұғалім сұрақтар қояды: * "Кілем тоқу" сөзін естігенде сіздің ойыңызға не келеді? * Қандай Зергерлік бұйымдар мен металл бұйымдары қазақ мәдениетімен байланысты болуы мүмкін? * Былғары өндірісі дегеніміз не және былғарыдан қандай заттар жасауға болады?</p> <p>Оқушылардың жауаптары тиісті үйірмелерге жазылады. Бұл оқушылардың білімін жандандыруға көмектеседі және оларды сабақ тақырыбын зерттеуге бейімдейді.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім сабақ барысында Дәстүрлі қазақ өмірінің маңызды бөлігі — қолөнер қарастырылатынын түсіндіреді. Оқушылар кілем тоқу, зергерлік бұйымдар мен былғары өндірісі, олардың қазақтардың күнделікті өмірі үшін маңызы, сондай-ақ осы қолөнердің көмегімен қандай бұйымдар жасалғаны туралы біледі.</p>	<p>Қазақ егіншілерінің дәстүрлі еңбек құралдарының иллюстрациялары.</p>
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім түрлі қолөнердің қазақтардың өмірімен қалай байланысты болғанын түсіндіреді:</p> <p>Кілем тоқу: қазақтардың дәстүрлі өміріндегі кілемдердің рөлі (киіз үйлерде кілемдерді пайдалану, өрнектердің символикасы, тоқу шеберлігі). Кілемдер безендіру мен функционалдылықтың элементі ретінде.</p> <p>Зергерлік бұйымдар: алтын мен күмістен жасалған бұйымдар, зергерлік бұйымдар (сақиналар, сырғалар, білезіктер, тұмарлар), олардың мәдениет пен өмірдегі</p>	<p>Қазақ кілемдерінің, әшекейлерінің, Былғары бұйымдарының иллюстрациялары мен фотосуреттері. Қолөнердің қысқаша</p>

	<p>релі, сондай-ақ исламның зергерлік бұйымдардың пішініне әсері.</p> <p>Былғары өндірісі: былғарыдан киім, аяқ киім, сөмкелер, седла және басқа заттарды жасау. Былғарыны өңдеу және пайдалану ерекшеліктері, Былғары бұйымдарының қазақтардың күнделікті өміріндегі маңызы.</p> <p>Сертітту сәтті. Мұғалім егіншілікке байланысты қарапайым жаттығуларды орындауды ұсынады, мысалы:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Егу және жинау кезіндегі қозғалыстарға еліктеңіз. • "Дәндерді себу "(қолмен сипау) және" жинау " (иілу және көтеру). <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты үш топқа бөледі, олардың әрқайсысы қолөнердің бір түрін зерттейді:</p> <ul style="list-style-type: none"> * 1-топ: кілем тоқу-кілем өндірісінің ерекшеліктері мен символикасы. * 2-топ: зергерлік іс — қазақ зергерлік бұйымдарының тарихы мен түрлері. * 3-топ: былғары өндірісі-былғарыдан жасалған бұйымдар мен өңдеу технологиялары. <p>Әр топқа тапсырма: өз қолөнері, оның қазақтардың өмірі үшін маңызы, бұйымдардың үлгілері және оларды жасау процесі туралы баяндайтын шағын презентация дайындау. Әр топ тек ақпаратты ұсынып қана қоймай, қолөнердің қысқа демонстрациясын немесе бейнесін дайындауы керек.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері. Әр топ өз презентациясын ұсынады. Әр презентациядан кейін басқа студенттер сұрақтар қойып, ұсынылған материалды талқылай алады. Мұғалім шығармаларға түсініктеме береді және оларды маңызды тарихи аспектілермен толықтырады</p>	<p>сипаттамалары бар үлестірмелі материалдар. Қазақ мәдениетіне байланысты зергерлік бұйымдар мен былғары бұйымдардың мысалдары. Кілем, зергерлік бұйымдар мен былғары бұйымдарын жасау процесі туралы бейне немесе презентация</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім оқушыларға бірнеше жаттығулар жасауды ұсынады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қолөнершілердің құралдарымен жұмыс жасау кезінде қозғалыстарға еліктеңіз (мысалы, тоқу, соғу, терімен жұмыс). • Қан айналымын жақсарту үшін қолдарыңыз бен саусақтарыңызды созыңыз. <p>Мұғалім кілем тоқу, зергерлік бұйымдар мен былғары өндірісі қазақтардың өміріне қалай әсер еткенін талқылай отырып, ақпаратты жинақтайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Неліктен кілемдер қазақтар үшін соншалықты маңызды болды және олар нені бейнеледі? * Алтын мен күмістен жасалған зергерлік бұйымдар мен бұйымдар әлеуметтік мәртебеге қалай әсер етті? * Былғары бұйымдары күнделікті өмірде қалай 	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p> <p>Кері байланыс</p> <p>Түсінді</p> <p>Жарықпен түсінді</p> <p>Түсінбеді</p>

	<p>қолданылды?</p> <p>Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "қолөнер бірлестіктері"</p> <p>Мұғалім кілем тоқу, зергерлік бұйымдар мен былғары өндірісінің суреттерін көрсетеді, ал оқушылар бұл бұйымның не екенін және оның қазақтардың дәстүрлі өмірінде қалай қолданылғанын айтуы керек. Мысалы:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кілемнің суреті: "бұл кілемде қандай белгілер мен өрнектер болуы мүмкін?"» • Сақинаның бейнесі: "қазақтар үшін мұндай әшекейлер қандай мағынаға ие болуы мүмкін?"» • Былғары сөмкенің суреті: "бұл сөмке қандай функцияларды атқарды?"» <p>Кері байланыс және үй тапсырмасы. Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды: * Сізді қандай қолөнер қызықтырады? Неліктен? * Сіздің ойыңызша, қандай бұйымдар қазақ мәдениеті үшін ең символдық болып табылады?</p> <p>Үй тапсырмасы: "Қазақ халқының қолөнері және олардың дәстүрлі тұрмыс үшін маңызы" тақырыбында эссе жазу. Оқушылар қолөнердің бірін таңдап, оның қазақтардың өміріндегі рөлін, сондай-ақ өндірілген бұйымдардың мысалдарын егжей-тегжейлі сипаттауы керек</p>	
--	---	--

II Бөлім	Дәстүрлі сабақтар мен қолөнер	
№ 8 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Сауда және айырбастау: сауда жолдары, тауарлар	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды Қазақстандағы сауда және алмасу тарихымен, қазақтардың дәстүрлі өміріндегі сауда жолдары мен тауарлардың рөлімен таныстыру. 2. Ұлы Жібек жолы сияқты негізгі сауда жолдарын және осы жолдар арқылы тасымалданатын тауарларды қарастырыңыз. 3. Топта жұмыс істеу, ақпаратты талдау және сыни ойлау дағдыларын дамыту. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар сауда мен айырбастаудың не екенін, Қазақстан аумағында айналымда қандай тауарлар болғанын, сондай-ақ сауда жолдарының қазақ халқының экономикасын дамыту үшін қандай маңызы бар екенін түсіндіре алады. 2. Оқушылар сауда жолдарының қазақтардың мәдениеті мен экономикасына әсерін талдауды үйренеді. 3. Топта жұмыс істеу және зерттеу нәтижелерін таныстыру дағдыларын дамыту. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақ үшін жұмыс материалдарын нақтылайды. Білімді өзектендіру. Әдіс: "миға шабуыл"</p>	<p>Саудада қолданылған тауарлардың суреттері (Жібек, дәмдеуіштер,</p>

	<p>Мұғалім оқушылардың білімін арттыру үшін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Сауда және айырбастау дегеніміз не? * Сіздің ойыңызша, ежелгі уақытта қандай тауарлар айырбастау заты болуы мүмкін? * Сізге қандай сауда жолдары белгілі? Қандай елдер мен халықтар бір-бірімен сауда жасады? <p>Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады, содан кейін мұғалім бұл сабақта сауда мен алмасу, сондай-ақ олардың қазақ халқының өміріндегі рөлі қарастырылатынын айтып, сабақ тақырыбына әкеледі.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе.</p> <p>Мұғалім қазақтар өздерінің орналасуы мен өмір салтының арқасында әртүрлі халықтар арасындағы сауда мен тауар алмасуда маңызды рөл атқарғанын түсіндіреді. Оқушылар Қазақстан аумағы арқылы өткен негізгі сауда жолдары мен тауарлармен танысады.</p>	<p>алтын, қару-жарақ, мал, Мата және басқа да тауарлар).</p>
<p>Сабақтың негізгі бөлігі</p>	<p>Жаңа материалды зерттеу.</p> <p>Мұғалім қазақтардың өміріндегі сауда мен алмасудың рөлі туралы әңгімелейді:</p> <p>Сауда жолдары: Ұлы Жібек жолы, Қазақстан аумағы арқылы өтетін керуен жолдары. Бұл жолдар Шығыс пен Батысты қалай байланыстырды.</p> <p>Саудадағы тауарлар: Жібек, дәмдеуіштер, асыл тастар мен металдар, керамика, қару, мата, мал, сондай-ақ қазақтардың жергілікті бұйымдары (кілемдер, зергерлік бұйымдар, былғарыдан жасалған бұйымдар).</p> <p>Экономика үшін сауданың рөлі: сауда қазақ қоғамының дамуына, басқа халықтармен байланыстарды нығайтуға, жаңа тауарлардың пайда болуына, сондай-ақ қалалар мен қолөнердің дамуына қалай ықпал етті.</p> <p>Сертілген сәтті.</p> <p>Мұғалім студенттерге белсенділікті қалпына келтіру үшін бірнеше жаттығулар жасауды ұсынады, мысалы:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Сауда жолымен жүр": оқушылар сауда жолдарындағы қозғалысқа еліктейді, әртүрлі сауда қалаларын бейнелейтін "станциялар" арқылы өтеді. • Керуенге тауарларды тиеу сияқты қолдар мен аяқтарды созуға арналған қарапайым қозғалыстар. <p>Топтарда жұмыс істеу.</p> <p>Мұғалім сыныпты 3 топқа бөледі, олардың әрқайсысы сауда мен айырбастың бір аспектісін зерттейді:</p> <p>1-топ: сауда жолдары және олардың маңызы (Ұлы Жібек жолын қосқанда).</p> <p>2-топ: қазақтар осы жолдарда айырбастаған тауарлар.</p> <p>3-топ: сауда қазақтардың экономикасы мен мәдениетіне қалай әсер етті.</p> <p>Әр топтың міндеті: тауарлардың немесе сауда</p>	<p>Сауда жолдары көрсетілген Қазақстан картасы (Ұлы Жібек жолын қоса алғанда).</p> <p>Саудада қолданылған тауарлардың суреттері (Жібек, дәмдеуіштер, алтын, қару-жарақ, мал, Мата және басқа да тауарлар).</p> <p>Сауда жолдары мен тауар алмасу туралы Презентация.</p> <p>Қазақтар көрші халықтармен алмасқан негізгі сауда жолдары мен тауарлар туралы ақпараты бар үлестірме материалдар.</p>

	<p>жолдарының мысалдары мен суреттерімен өз аспектісі бойынша ақпарат беретін шағын презентация дайындау.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері. Әр топ өз жұмысын басқаларға ұсынады. Әр презентациядан кейін студенттер сұрақтар қойып, материалды талқылай алады. Мұғалім тарихи мәліметтерді, мысалы, қазақтардың көрші халықтармен сауда жасау ерекшеліктерін және осы алмасулардың экономика үшін маңыздылығын түсіндіре отырып, қорытындылайды және толықтырады.</p>	
Сабақтың соңы	<p>Қорытындылау. Мұғалім оқушыларға сабақ материалын қорытындылауға көмектеседі: * Қазақстан аумағы арқылы қандай сауда жолдары өтті және олар өңірдің дамуына қалай әсер етті? * Қазақтар үшін қандай тауарлар маңызды болды және оларды қалай пайдаланды немесе басқа халықтармен алмастырды? * Сауда қазақ халқының экономикасы мен мәдениетін дамытуға қалай көмектесті?</p> <p>Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "сауда нарығы" Мұғалім оқушыларға сұрақтар қояды және олар нарықтағы саудагерлер сияқты тез жауап беруі керек:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Егер сіз ежелгі уақытта саудагер болсаңыз, базарда қандай заттарды сатуға болады? • Тауар алмасу үшін қай елді таңдар едіңіз және неге? • Сіз үшін қандай тауарлар ең құнды болар еді? <p>Кері байланыс және үй тапсырмасы. Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды: * Сізге қандай сауда жолдары мен тауарлар ең қызықты болып көрінді? Неліктен? * Сауда әртүрлі халықтардың мәдениеттерінің дамуына қалай әсер етті деп ойлайсыз?</p> <p>Үй тапсырмасы: "Сауда мен алмасу қазақ қоғамының дамуына және оның басқа халықтармен байланысына қалай ықпал етті?». Оқушылар сауда жолдары мен тауарлардың маңыздылығын, сондай-ақ сауданың мәдениет пен экономикаға әсерін қарастыруы керек.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

II Бөлім	Дәстүрлі сабақтар мен қолөнер
№ 9 сабақ	
Сабақ тақырыбы	Қазақтардың киімдері мен әшекейлері: материалдар, пішу ерекшеліктері, символдық мәні
Сабақтың мақсаттары	<p>1. Оқушыларды қазақтардың дәстүрлі киімдерімен, оның пішу ерекшеліктерімен және материалдарымен таныстыру.</p> <p>2. Қазақ халқының мәдениетіндегі киімдер мен әшекейлер элементтерінің символдық мәнін қарастыру.</p>

	3. Талдау дағдыларын дамыту, топтарда жұмыс істеу және мәдени ерекшеліктерді зерттеуге шығармашылық көзқарас.	
Күтілетін нәтиже	<p>1. Оқушылар дәстүрлі қазақ киімінің негізгі элементтерін, олардың символикасы мен маңызын сипаттай алады.</p> <p>2. Оқушылар киім тігу үшін пайдаланылатын материалдар және қазақтардың климаты мен өмір салты олардың костюміне қалай әсер еткені туралы біледі.</p> <p>3. Оқушылар топтарда жұмыс істеу және нәтижелерді таныстыру дағдыларын дамытады.</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақ үшін жұмыс материалдарын нақтылайды.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Ассоциативті қатар" Мұғалім тақтада шеңбер сызып, оқушылардан дәстүрлі қазақ киімімен байланысты бірлестіктерді атауды сұрайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ежелгі уақытта қазақтар қандай киім киген? * Қандай зергерлік бұйымдар дәстүрлі костюмнің бөлігі бола алады? * Сіздің ойыңызша, қазақ киімін жасау үшін қандай материалдар пайдаланылды? <p>Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады. Бұл оқушыларды сабақ тақырыбына бейімдеуге және олардың білімін арттыруға көмектеседі.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім сабақ барысында оқушылар дәстүрлі қазақ киімінің негізгі элементтері, оның тігілген материалдары және зергерлік бұйымдардың символдық мәні туралы білетінін түсіндіреді. Сондай-ақ, қазақ халқының климаты, өмір салты мен мәдениеті олардың костюміне қалай әсер еткені қарастырылады.</p>	Саудада қолданылған тауарлардың суреттері (Жібек, дәмдеуіштер, алтын, қару-жарақ, мал, Мата және басқа да тауарлар).
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақтардың дәстүрлі киімдері, оның ерекшеліктері мен символикасы туралы әңгімелейді:</p> <p>Материалдар: қазақтар табиғи материалдарды — жүн, былғары, жібек, мақта, күдері, жүнді пайдаланды. Бұл материалдар аймақ пен климатқа байланысты қол жетімді болды.</p> <p>Кесудің ерекшеліктері: қазақ киімі көшпелі өмір салты үшін ыңғайлы болды, тез киіну және ауа-райынан қорғану мүмкіндігін ескере отырып. Дәстүрлі киімнің мысалдары: бас киімдер ("төбе", "қалпақ" сияқты), халаттар (мысалы, "шапан"), белбеулер, етіктер.</p> <p>Символдық мән: қазақтардың киімдері мен әшекейлері терең символдық мәнге ие болды. Мысалы, киімдегі қызыл түс өмірді, күшті, ал ақ түс</p>	Дәстүрлі қазақ киімінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (бас киімдер, халаттар, белбеулер, етіктер, зергерлік бұйымдар). Киімнің әртүрлі стильдері таралған өңірлерді көрсете отырып, Қазақстан

	<p>тазалық пен кінәсіздікті білдіреді. Металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік бұйымдар да тұмарлар мен қорғаныс рәміздерінің рөлін атқарды.</p> <p>Зергерлік бұйымдар: алтын және Күміс Зергерлік бұйымдар — сырғалар, сақиналар, білезіктер, сондай-ақ зұлым күштерден қорғаныс ретінде киілетін тұмарлар мен тұмарлар.</p>	<p>Картасы.</p> <p>Киім элементтері мен зергерлік бұйымдардың символдық мәні туралы Презентация.</p> <p>Қазақтардың дәстүрлі костюмінің әртүрлі элементтерін сипаттайтын үлестірме материалдар.</p>
	<p>Сертілген сәтті.</p> <p>Мұғалім оқушыларды сабақ тақырыбына байланысты бірнеше жаттығулар жасауды ұсынады:</p> <p>* Дәстүрлі киім киген кезде қозғалыстарға еліктеңіз: қолды көтеру, белбеуді бекіту, плащты түзету.</p> <p>• * Қолдар мен аяқтарды жылытуға арналған қарапайым жаттығулар.</p>	
	<p>Топтарда жұмыс істеу.</p> <p>Мұғалім сыныпты үш топқа бөледі, олардың әрқайсысы дәстүрлі қазақ киімінің бір аспектісін зерттейді:</p> <p>1-топ: қазақ киімін кесудің материалдары мен ерекшеліктері.</p> <p>2-топ: киім элементтері мен зергерлік бұйымдардың символдық мәні.</p> <p>3-топ: Қазақстанның әртүрлі аймақтарындағы киім және оның айырмашылықтары (солтүстік, оңтүстік, шығыс және т.б.).</p> <p>Әр топқа тапсырма: мысалдар мен суреттермен дәстүрлі киімнің өзіндік аспектісі туралы баяндайтын шағын презентация дайындаңыз.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері.</p> <p>Әр топ материалдарға, символизмге және аймақтық айырмашылықтарға баса назар аудара отырып, өз жұмысын ұсынады. Әр презентациядан кейін басқа студенттер сұрақтар қойып, материалды талқылай алады. Мұғалім маңызды тарихи аспектілерді түсіндіріп, ақпаратты толықтыра отырып, әр презентацияны қорытындылайды.</p>	
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау.</p> <p>Мұғалім бүкіл сабақты қорытындылай отырып, ақпаратты жинақтайды:</p> <p>* Қазақтардың дәстүрлі киімдерін жасау үшін қандай материалдар пайдаланылды және неге бұлар?</p> <p>* Киім мен зергерлік бұйымдарға қандай белгілер мен мағыналар енгізілді?</p> <p>* Киім мен зергерлік бұйымдар қазақ халқының мәдениеті мен өмір салтын қалай көрсетті?</p> <p>Ойын арқылы материалды бекіту.</p> <p>Әдіс: "Тарихи контекстегі киім және зергерлік бұйымдар"</p> <p>Мұғалім қазақтың дәстүрлі киімдері мен зергерлік бұйымдарының суреттерін көрсетеді, ал оқушылар олардың қандай материалдардан жасалғанын, қандай</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>символдық мәнге ие болғанын, сондай-ақ бұл киімнің қандай жағдайларда қолданылғанын атауға тиіс.</p> <p>Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды:</p> <p>* Сізге дәстүрлі қазақ киімінің қай бөлігі ең қызықты болып көрінді? Неліктен?</p> <p>* Киім мен зергерлік бұйымдар қазақтарға өздерінің мәдениеті мен бірегейлігін сақтауға қалай көмектесті деп ойлайсыз?</p> <p>Үй тапсырмасы: "Қазақтардың дәстүрлі киімі: материалдары, символикасы мен маңызы" тақырыбында эссе жазу. Оқушылар киімнің әртүрлі элементтерін, олардың материалдарын және символдық мағынасын егжей-тегжейлі сипаттауы керек.</p>	
--	--	--

II Бөлім	Дәстүрлі сабақтар мен қолөнер	
№ 10 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Географиялық жағдайдың тұрғын үй құрылысына әсері	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Қазақстанның географиялық жағдайы қазақ халқының дәстүрлі тұрғын үй құрылысына қалай әсер еткенін зерделеу. 2. Оқушыларды қазақтардың табиғи жағдайлары мен өмір салтына байланысты пайдаланылатын тұрғын үйлердің әртүрлі түрлерімен таныстыру. 3. Топтық жұмыс дағдыларын, шығармашылық көзқарасты, сондай-ақ ақпаратты талдау және жалпылау қабілеттерін дамыту. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар географиялық және климаттық жағдайлардың дәстүрлі қазақ тұрмысындағы тұрғын үй түрлеріне қалай әсер еткенін түсіндіре алады. 2. Оқушылар киіз үй және басқалары сияқты тұрғын үйлердің әртүрлі түрлері, олардың құрылыс ерекшеліктері мен пайдалану ерекшеліктері туралы біледі. 3. Практикалық тапсырмаларды орындау арқылы шығармашылық дағдыларды дамыту. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру.</p> <p>Мұғалім оқушыларды қарсы алады, сабақта географиялық жағдайдың қазақтардың тұрғын үй түрлеріне әсері қарастырылатынын нақтылайды.</p> <p>Білімді өзектендіру.</p> <p>Әдіс: "Миға шабуыл"</p> <p>Мұғалім оқушылардың білімін арттыру үшін сұрақтар қояды:</p> <p>* Сіз қандай тұрғын үй түрлерін білесіз?</p> <p>* Сіздің ойыңызша, адам қандай баспана салады?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Көшпелі халық үшін қандай тұрғын үйлер ең қолайлы болуы мүмкін? <p>Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады. Бұл оқушыларды сабақ тақырыбына бейімдеуге көмектеседі және оларды климаттық жағдайлар мен</p>	<p>Қазақ тұрғын үйлерінің әртүрлі түрлерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (киіз үйлер, кибиткалар, блиндаждар және т.б.).</p>

	<p>тұрғын үй құрылысы арасындағы байланыс туралы ойлауға итермелейді.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе.</p> <p>Мұғалім сабақ барысында оқушылар Қазақстанның географиялық жағдайы мен климаттық жағдайлары қазақтардың дәстүрлі тұрғын үйлерін таңдау мен салуға қалай әсер еткенін зерттейтінін түсіндіреді. Сондай-ақ, көшпелі өмір салты тұрғын үйлердің материалды таңдауы мен дизайн ерекшеліктерін қалай анықтағаны қарастырылады.</p>	
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу.</p> <p>Мұғалім географиялық жағдайдың әсеріне баса назар аудара отырып, Дәстүрлі қазақ тұрғын үйінің әртүрлі түрлері туралы әңгімелейді:</p> <p>Киіз үй: көшпенділерге арналған қазақтардың негізгі тұрғын үй түрі. Ол көшпелі өмір салтына ыңғайлы, оңай жиналатын және бөлшектенетін. Оның дизайны климаттық жағдайларға байланысты болды (мысалы, жазда ол жеңілдірек және әуе, қыста оқшауланған болуы мүмкін).</p> <p>Блиндаждар: кейбір аймақтарда, әсіресе климаты суық солтүстік аймақтарда, жылуды сақтайтын және қатты аяздан қорғайтын баспана блиндаждары қолданылды.</p> <p>Кибиткалар: киіз үйге ұқсас, бірақ кішірек өлшемдері мен дизайнының қарапайымдылығы бар тұрғын үй түрі. Көбінесе шағын отбасылар немесе жеке отбасы мүшелері үшін қолданылған.</p> <p>Өңірлік ерекшеліктері: Қазақстанның ауданына және оның климаттық аймақтарына (солтүстік, оңтүстік, батыс, шығыс) байланысты тұрғын үйлер айтарлықтай ерекшеленуі мүмкін. Мысалы, ыстық аймақтарда тұрғын үйлер жеңілдірек болуы мүмкін, ал суық аймақтарда олар оқшауланған болуы мүмкін.</p> <p>Сертілген сәтті.</p> <p>Мұғалім оқушыларға демалу және қуат алу үшін бірнеше қарапайым қимылдарды орындауды ұсынады:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Киіз үйді төсеу және жинау кезінде қозғалысқа еліктеңіз. * Қолдар мен аяқтарды жылытуға арналған қарапайым созылу және иілу. <p>Топтарда жұмыс істеу.</p> <p>Мұғалім сыныпты 3 топқа бөледі. Әрбір топ географиялық жағдайдың Қазақстанның әртүрлі бөліктеріндегі тұрғын үй түрлеріне әсерін зерттейтін болады:</p> <p>1-топ: Қазақстанның оңтүстігіндегі тұрғын үйлер (таулы және шөлді аудандар).</p> <p>2-топ: Қазақстанның солтүстігіндегі тұрғын үйлер (дала және орманды дала).</p> <p>3-топ: Қазақстанның шығыс бөлігіндегі тұрғын үйлер</p>	<p>Қазақ тұрғын үйлерінің әртүрлі түрлерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (киіз үйлер, кибиткалар, блиндаждар және т.б.).</p> <p>Климаттық аймақтар көрсетілген Қазақстан Картасы.</p> <p>Аймаққа және өмір салтына байланысты тұрғын үй түрлері туралы Презентация.</p> <p>Әр түрлі типтегі тұрғын үйлердің сипаттамалары бар үлестірме материалдар.</p>

	<p>(таулы аудандар, ылғалды климат). Әр топтың міндеті: тиісті аймақта қолданылатын дәстүрлі тұрғын үйлер туралы және климат пен географиялық ерекшеліктер олардың құрылымы мен қолданылуына қалай әсер еткені туралы презентация дайындау.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері. Әр топ географиялық орналасу ерекшеліктеріне және осы аймақтардағы тұрғын үй түрлеріне назар аударатырып, өз жұмысын ұсынады. Әр презентациядан кейін басқа студенттер сұрақтар қойып, материалды талқылай алады. Мұғалім мәліметтерді түсіндіру арқылы ақпаратты толықтырады.</p>	
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім сабақтың негізгі тұстарын қорытындылайды: * Қазақстанның географиялық жағдайы дәстүрлі тұрғын үйлердің құрылысына қалай әсер етті? * Әр түрлі аймақтарда қандай тұрғын үй түрлері қолданылды және неге? * Температура, жауын-шашын және жел сияқты климаттық жағдайлар материалдарды таңдау мен тұрғын үй құрылысын қалай анықтады? Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "тұрғын үйді қарастырайық" Мұғалім қазақтың әртүрлі типтегі тұрғын үйлерінің суреттерін көрсетеді, ал оқушылар бұл тұрғын үйдің қай аймақта және қандай мақсатта пайдаланылғанын атауға тиіс. Мысалы: * Киіз үйдің суреті: "тұрғын үйдің бұл түрі қайда және неге пайдаланылды?" * Блиндаж суреті: "бұл қай аймақ үшін ең қолайлы тұрғын үй және неге?" Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды: * Сіздерге дәстүрлі қазақ тұрғын үйінің қандай ерекшеліктері ең қызықты болып көрінді? Неліктен? * Сіздің ойыңызша, сіздің жеріңіздегі көшпелі халыққа тұрғын үйдің қандай түрі ыңғайлы болар еді? Үй тапсырмасы: "Географиялық орналасуы мен климаты халықтардың тұрғын үй түрлерін қалай анықтайды?" Оқушылар Климаттық жағдайлардың Қазақстанның әртүрлі бөліктеріндегі материалдарды таңдауға және тұрғын үй құрылысына қалай әсер ететінін сипаттауы керек.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

II Бөлім	Дәстүрлі сабақтар мен қолөнер
№ 11 сабақ	
Сабақ тақырыбы	Көшпенділер үйі: киіз үй, оның құрылымы мен маңызы
Сабақтың мақсаттары	<p>1. Оқушыларды киіз үйдің құрылымымен және оның қазақ көшпенділерінің өміріндегі маңыздылығымен таныстыру.</p> <p>2. Киіз үй салу үшін қолданылатын дизайн ерекшеліктері мен</p>

	материалдарын зерттеңіз. 3. Оқушылардың дәстүрлі өмірді зерттеуде талдау, топта жұмыс істеу және шығармашылық дағдыларын дамыту.	
Күтілетін нәтиже	1. Оқушылар киіз үйдің құрылымын егжей-тегжейлі сипаттап, оның қазақтардың көшпелі өмір салты үшін маңыздылығын түсіндіре алады. 2. Оқушылар киіз үй құрылысында пайдаланылған материалдармен танысады және климат пен көшпелі өмір салты оның құрылысына қалай әсер еткенін түсінеді. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, шағын презентациялар дайындайды және өз білімдерін көрсете алады.	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Білімді өзектендіру. Әдіс: "Миға шабуыл" Мұғалім оқушылардың білімін ояту және оларды сабақ тақырыбына бейімдеу үшін сұрақтар қояды: • Көшпелі халықтардың тұрғын үйі туралы не білесіз? • Киіз үйдің қандай ерекшеліктерін атауға болады? Көшпенділер үшін жылжымалы тұрғын үйдің болуы неге маңызды болды? • Неліктен киіз үй қазақтардың дәстүрлі мәдениетінің маңызды бөлігі болып саналады деп ойлайсыз? Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады. Бұл әдіс студенттерге белгілі фактілерді есте сақтауға және тақырыпты тереңірек зерттеуге дайындалуға көмектеседі. Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім бұл сабақта оқушылар киіз үйдің не екенін, оның қалай салынғанын және қазақ көшпенділерінің өмірінде қандай функцияларды атқарғанын зерттейтінін түсіндіреді. Киіз үйдің құрылымы көшпенділердің өмір салты мен климаттық жағдайларға қалай сәйкес келетіні де қарастырылады.	Дәстүрлі қазақ киіз үйінің, оның бөліктерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (шатыр, шаңырақ, туырлық, киіз).
Сабақтың негізгі бөлігі	Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім киіз үй, оның құрылымы және мағынасы туралы айтады: Киіз үйдің негізгі бөліктері: • Шатыр-ағаш шыбықтардан жасалған жақтаудан тұратын киіз үйдің негізгі құрылымы. • Шаңырақ-киіз үйдің негізгі тірек бөлігі болып табылатын аспан қоймасын бейнелейтін киіз үйдің жоғарғы бөлігі. • Тұрлық-киіз үйді жауып, желден, қардан және жаңбырдан қорғайтын қорғаныс қабығы. Әдетте киізден жасалған. • Киіз-киіз үйді жабу үшін қолданылған киіз. Ол сондай-ақ суықтан қорғайтын оқшаулау қызметін атқарды.	Дәстүрлі қазақ киіз үйінің, оның бөліктерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (шатыр, шаңырақ, туырлық, киіз). Киіз үй пайдаланылған Дала мен климаттық жағдайларды көрсететін

	<p>Материалдар: киіз үй салу үшін ағаш, киіз, былғары және жүн пайдаланылды. Бұл материалдар дала жағдайында оңай қол жетімді болды және тұрғын үйдің беріктігі мен ұтқырлығын қамтамасыз етті.</p> <p>Киіз үйдің көшпенділер өміріндегі маңызы:</p> <ul style="list-style-type: none"> • киіз үй тек тұрғын үй ғана емес, сонымен қатар отбасы мен үйдің маңызды символы болды. Бұл ең маңызды отбасылық рәсімдер мен дәстүрлер өткізілген орын. • өзінің ұтқырлығының арқасында киіз үй көшпенділерге көшпелі өмір салты жағдайында маңызды болған жерден орынға оңай ауысуға мүмкіндік берді. • о киіз үй қазақтардың философиясын көрсетті, онда отбасы, отбасы және қауым адам өмірінде орталық рөл атқарды. <p>Сертілту сәтті.</p> <p>Мұғалім студенттерге жылыну үшін бірнеше жаттығулар жасауды ұсынады:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Олардың шаңырақ орнатуға немесе киіз үйдің жақтауын орнатуға қалай көмектесетінін елестетіп көріңіз. * Кернеуді жеңілдетуге көмектесетін қарапайым созылу, қол мен аяқ жаттығулары. <p>Топтарда жұмыс істеу.</p> <p>Мұғалім оқушыларды 3 топқа бөледі:</p> <p>1-топ: киіз үйдің құрылысын зерттейді-ол қалай салынады, ол үшін қандай материалдар қолданылады.</p> <p>2-топ: қазақ көшпенділерінің өміріндегі киіз үйдің символдық мәнін сипаттайды.</p> <p>3-топ: климаттық жағдайларды қарастырады және олардың киіз үйдің формасы мен материалдарына қалай әсер еткенін түсіндіреді.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері.</p> <p>Әр топ тапсырмалары бар үлестірме материалдарды алады және сыныпқа шағын презентация дайындайды. Оқушылар ақпаратты иллюстрацияларды қолдана отырып, қысқаша баяндама түрінде талқылап, ұсынуы керек.</p>	<p>Қазақстан Картасы.</p> <p>Киіз үйдің дизайнын сипаттайтын Презентация.</p> <p>Киіз үйдің бөліктері мен оның қызметі туралы қысқаша сипаттама бар үлестірме материалдар.</p> <p>Киіз үйді жинау процесі туралы бейне (мүмкіндігінше).</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау.</p> <p>Мұғалім бүкіл сабақты қорытындылай отырып, ақпаратты жинақтайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Киіз үй қалай салынған және оның қандай бөліктері қазақтар үшін ерекше маңызға ие? * Неліктен киіз үй тұрғын үй ретінде ғана емес, қазақ мәдениетінің символы ретінде де маңызды болды? * Климат пен көшпелі өмір салты киіз үй салу үшін қолданылатын құрылыс пен материалдарға қалай әсер етті? <p>Ойын арқылы материалды бекіту.</p> <p>Әдіс: "Киіз үйдің бір бөлігін тап"</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>Мұғалім киіз үйдің әртүрлі бөліктерін сипаттайды (мысалы, шаңырақ, тұрлық, киіз), ал оқушылар қай бөлікке қатысты екенін білуі керек. Оқушылар жауап бергеннен кейін мұғалім осы бөліктің қызметі мен мағынасын түсіндіреді.</p> <p>Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды: Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды: * Бұл үйді ешқашан көрмеген адамға киіз үйді қалай сипаттайсыз? * Сіздің ойыңызша, киіз үй қазақ халқы үшін неге соншалықты маңызды? Үй тапсырмасы: "Киіз үй-қазақ мәдениетінің символы" тақырыбында эссе жазу. Оқушылар киіз үйдің қазақтардың өмір салтын түсінуге қалай көмектесетінін және олардың мәдениетінде нені бейнелейтінін сипаттауы керек.</p>	
--	--	--

Ш Бөлім	Қазақ отбасы, рухани және әлеуметтік мәдениет	
№ 12 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Рулық қатынастар: рулар, тайпалар, сұлтандар	
Сабақтың мақсаттары	1. Оқушыларды Қазақстанның рулық жүйесімен, оның негізгі элементтері — рулармен, тайпалармен және сұлтандармен таныстыру. 2. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы рулар мен тайпалардың құрылымы мен рөлін зерттеу. Оқушылардың топтарда жұмыс істеу, Тарихи материалды талдау және шығармашылық тәсіл дағдыларын дамыту	
Күтілетін нәтиже	1. Оқушылар Қазақстандағы рулық қатынастардың негізгі қағидаттарын түсіндіре алады, дәстүрлі қоғамдағы сұлтандардың, рулар мен тайпалардың рөлін анықтай алады. 2. Оқушылар топтарда жұмыс істеуді, өз зерттеулерін таныстыруды және қазақ қоғамының құрылымын түсінуді көрсететін жобалар құруды үйренеді. 3. Оқушылар алған білімдерін Тарихи контекстті тереңірек талдау үшін қолдана алады.	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Білімді өзектендіру. Әдіс: "Миға шабуыл" Мұғалім білімді ояту және оқушыларды жаңа тақырыпты үйренуге дайындау үшін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тұқым дегеніміз не және оның қоғамдағы рөлі қандай? • Дәстүрлі қазақ қоғамында қандай рулық және тайпалық бірлестіктер болған? • Сұлтандар кім және олардың басқарудағы рөлі қандай? <p>Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады. Бұл кезең қызығушылықты оятуға және тайпалық қатынастар туралы білімді арттыруға көмектеседі.</p>	Дәстүрлі қазақ киіз үйінің, оның бөліктерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (шатыр, шаңырақ, туырлық, киіз).

	<p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім сабақта оны ұйымдастыруда шешуші рөл атқарған қазақ қоғамының тайпалық құрылымы қарастырылатынын түсіндіреді. Рулар мен тайпалардың қалай жұмыс істегенін, сондай-ақ осы бірлестіктерді басқарған сұлтандардың рөлін түсіну маңызды.</p>	
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім дәстүрлі қазақ қоғамындағы рулық қатынастардың құрылымы туралы әңгімелейді: Тұқым-бұл туыстық қатынастармен байланысты бірнеше ұрпақтан тұратын қоғамның негізгі бірлігі. Әр тұқымның өзіндік дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары болды. Тайпа-бірнеше ұрпақтың бірігуі. Қазақтардың тайпалары, әдетте, бірнеше руды біріктіретін ірі аумақтық құрылымдар болды. Қазақ халқының негізін құрайтын Жетіру (жеті тайпа) тайпаның мысалы болып табылады. Сұлтандар-Қазақ қоғамының жоғарғы топтарының өкілдері, бастапқыда бірнеше Руларға билік жүргізген ірі рулар мен тайпалардың билеушілері. Сұлтандар халық арасында құрмет пен беделге ие болды.</p> <p>Сертілту сәтті. Мұғалім студенттерге жылыну үшін бірнеше қарапайым жаттығулар жасауды ұсынады: * Көшпенділердің дәстүрлі қозғалыстарына еліктеу(мысалы, атқа міну). * Кернеуді жеңілдету және қуаттандыру үшін қарапайым созылу, қол мен аяқтың қозғалысы.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты 3 топқа бөледі: 1-топ: рулық жүйені және оның қазақ қоғамына әсерін зерттейді. Олар тұқымның құрылымын, оның міндеттері мен мүшелерінің рөлдерін сипаттайды. 2-топ: қазақ қоғамындағы тайпалардың рөлін, олардың функцияларын, ерекшеліктері мен көшпенділер үшін маңыздылығын зерттейді. 3-топ: сұлтандардың дәстүрлі қазақ қоғамындағы рөлін, олардың құқықтары мен міндеттерін, сондай-ақ саясат пен әлеуметтік құрылымға әсерін қарастырады. Әр топқа тапсырма: дәстүрлі қазақ қоғамындағы рулар, тайпалар мен сұлтандардың ерекшеліктері көрсетілетін зерттелген материал негізінде презентация дайындау. Әр топ қысқаша баяндама мен визуалды сүйемелдеуді дайындауы керек (мысалы, диаграммалар, карталар, суреттер).</p>	<p>Дәстүрлі қазақ киіз үйінің, оның бөліктерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (шатыр, шаңырақ, туырлық, киіз). Киіз үй пайдаланылған Дала мен климаттық жағдайларды көрсететін Қазақстан Картасы. Киіз үйдің дизайнын сипаттайтын Презентация. Киіз үйдің бөліктері мен оның қызметі туралы қысқаша сипаттама бар үлестірме материалдар. Киіз үйді жинау процесі туралы бейне (мүмкіндігінше).</p>
Сабақтың соңы	<p>Қорытындылау. Мұғалім сабақты қорытындылайды, алған білімдерін жинақтайды: * Рулық жүйе қазақ қоғамын ұйымдастыруға қалай</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>әсер етеді?</p> <p>* Халықтың тұтастығы мен бірлігін сақтау үшін тайпалардың маңызы қандай болды?</p> <p>* Сұлтаннар қазақ қоғамын басқаруда және дамытуда қандай рөл атқарды?</p> <p>Ойын арқылы материалды бекіту.</p> <p>Әдіс: "Тарихи ізденіс"</p> <p>Мұғалім сыныпты екі командаға бөледі. Әр команда сабақтағы ақпаратты қолдана отырып, тайпалық қатынастарға қатысты сұрақтарға жауап беруі керек.</p> <p>Мысалы:</p> <p>* Жетіру құрамына қандай тайпалар кірді?</p> <p>* Сұлтаннар кім және олардың негізгі міндеттері қандай?</p> <p>* Тұқымның негізгі функциялары қандай?</p> <p>Әрбір дұрыс жауап командаға ұпай береді. Ойынның соңында қорытынды шығарылады және жеңімпаз жарияланады.</p> <p>Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды:</p> <p>Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды:</p> <p>* Халықтың дәстүрлерімен таныс емес адамға қазақтардың рулық жүйесін қалай сипаттайсыз?</p> <p>* Қазақстан тарихын түсіну үшін рулық қатынастарды зерделеу неге маңызды?</p> <p>Үй тапсырмасы: "Дәстүрлі қазақ қоғамындағы сұлтаннардың рөлі" тақырыбында эссе жазу. Оқушылар сұлтаннардың тайпалар мен руларды басқаруға, сондай-ақ елдің саяси құрылымына қалай әсер еткенін айтуы керек.</p>	
--	--	---

Ш Бөлім	Қазақ отбасы, рухани және әлеуметтік мәдениет	
№ 13 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Діни нанымдар: Тәңіршілдік, ислам	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақтардың негізгі діни сенімдері — тәңіршілдік пен исламмен таныстыру. 2. Бұл нанымдардың қазақтардың күнделікті өмірі мен мәдениетіне қалай әсер еткенін зерттеу. 3. Оқушылардың әртүрлі діни ілімдерді, сондай-ақ олардың дәстүрлі қазақ қоғамы үшін маңыздылығын талдау және салыстыру қабілетін дамыту 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар тәңіршілдік пен Исламның негізгі қағидаттарын, сондай-ақ олардың қазақтардың өміріне әсерін түсіндіре алады. 2. Оқушылар екі діни ілімді салыстырып, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтай алады. 3. Оқушылар топтарда жұмыс істеу дағдыларын, материалды зерттеуге шығармашылық көзқарасты дамытады, сондай-ақ алған білімдерін күнделікті өмірде пайдалана алады. 	
Сабақ	Сабақтың мазмұны	Қажетті

кезеңдері		ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Білімді өзектендіру. Әдіс: "Әңгіме" Мұғалім тақырыпқа деген қызығушылықты ояту және оқушылардың бұрыннан бар білімдерін анықтау үшін сұрақтар қояды: * Қазақстанда кең таралған қандай діндерді білесіз? * Ежелгі дәуірдегі қазақтардың діни сенімдері туралы не білесіз? * Діни нанымдар адамдардың күнделікті өміріне қалай әсер етті деп ойлайсыз? Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады. Бұл бұрыннан бар білімді қосуға және оқушыларды тақырыпты одан әрі зерттеуге дайындауға көмектеседі. Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім сабақ тақырыбын қысқаша таныстырып, онда екі діни ілім қарастырылатынын түсіндіреді: Тәңіршілдік-қазақтардың ежелгі діні және ислам-қазақ қоғамының дамуында маңызды рөл атқарған дін.</p>	<p>Дәстүрлі қазақ киіз үйінің, оның бөліктерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (шатыр, шаңырақ, туырлық, киіз).</p>
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім тәңіршілдік пен Ислам туралы айтады: Тәңіршілдік-көшпелі халықтардың, соның ішінде қазақтардың ежелгі діні, оның негізінде Ұлы Аспанға (Тәңірге) табыну, сондай-ақ табиғатты, ата-бабалар мен рухтарды қастерлеу жатыр.</p> <ul style="list-style-type: none"> • тәңіршілдіктегі ең маңызды орын-әлемді жаратқан және оны басқаратын бір Құдайға деген сенім. • Тәңіршілдік табиғатпен тығыз байланысты-қасиетті деп саналатын өзендер, таулар, ормандар. • негізгі рәсімдерге құрбандық шалу, дұға ету және ата-баба рухтарымен қарым-қатынас жатады. • негізгі принциптер — табиғатты құрметтеу, ата-бабаларды құрметтеу, қоршаған әлеммен үйлесімділікті сақтау. <p>Ислам-VII-VIII ғасырларда Қазақстан аумағына келген әлемдік діндердің бірі.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ислам өте ықпалды болып, қазақтардың діни және мәдени өмірін өзгертті. • Ислам халық арасында таралатын ресми дінге айналды. • ол бір Құдайға (Аллаға) ғибадат етуді, ережелерді сақтауды (мысалы, дұға, ораза, қайырымдылық) қамтиды. • Исламмен бірге араб жазуы мәдениеті, жаңа әдет-ғұрыптар, соның ішінде Мерекелер (Рамазан, Құрбан айт) келді. <p>Сертілту сәтті. Мұғалім студенттерге бірнеше қарапайым жаттығулар</p>	<p>Дәстүрлі қазақ киіз үйінің, оның бөліктерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері (шатыр, шаңырақ, туырлық, киіз). Киіз үй пайдаланылған Дала мен климаттық жағдайларды көрсететін Қазақстан Картасы. Киіз үйдің дизайнын сипаттайтын Презентация. Киіз үйдің бөліктері мен оның қызметі туралы қысқаша сипаттама бар үлестірме материалдар. Киіз үйді жинау процесі туралы</p>

	<p>жасауды ұсынады:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қолдарыңызды жоғары көтеріп, Ұлы Тәңірге табынғандай аспанға қарай созыңыз. * Олардың дұға етіп жатқанын елестетіп, бірнеше қол қимылдарын жасаңыз. <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім оқушыларды 3 топқа бөледі:</p> <p>1-топ: тәңіршілдікті, оның негізгі принциптерін, рәсімдерін, қасиетті орындарын және қоғамға әсерін зерттейді.</p> <p>2-топ: исламды, оның негізгі ережелерін, Қазақстанға қалай келгенін және қазақ мәдениетін қалай өзгерткенін зерттейді.</p> <p>3-топ: тәңіршілдік пен Исламды салыстырады, осы діндердің ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтайды.</p> <p>Әр топ тапсырмалары бар үлестірме материалдарды алады және қысқа презентация дайындайды (5 минуттан аспайды). Оқушылар жұмыс нәтижелерін сынып алдында ұсынады.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері. Әр топ өз жұмыстарын таныстырады:</p> <p>1-топ тәңіршілдік туралы ақпаратты ұсынады.</p> <p>2-топ исламның негізгі ережелерін және оның қазақтарға әсерін білдіреді.</p> <p>3-топ тәңірлік пен Ислам арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтар туралы қорытындылармен бөліседі.</p> <p>Әр презентациядан кейін мұғалім материалды түсінуді тереңдету үшін нақтылау сұрақтарын қояды</p>	<p>бейне (мүмкіндігінше).</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім білімді бекіту үшін сұрақтар қою арқылы ақпаратты жинақтайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Тәңіршілдік пен исламда қандай ортақ нәрсе бар? * Бұл діндердің негізгі айырмашылықтары қандай? * Ислам қазақ мәдениетінің дамуына қалай әсер етті? <p>Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "Кроссворд" Мұғалім оқушыларға тәңіршілдік пен исламға қатысты терминдермен (мысалы, Тәңірі, Алла, мешіт, салт, Құрбан айт және т.б.) сөзжұмбақ таратады. Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, кроссвордты толтыруы керек.</p> <p>Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қазақ халқының өмірінде дін неге соншалықты маңызды деп ойлайсыз? * Діни нанымдар қазақ қоғамындағы адамдардың мінез-құлқын қалай анықтады? <p>Үй тапсырмасы: "Тәңіршілдік пен Исламның қазақтардың өміріне әсері" тақырыбында эссе жазу. Оқушылар бұл діндердің қазақтардың мәдениетіне, әдет-ғұрпына және күнделікті өміріне қалай әсер</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	еткенін сипаттауы керек	
--	-------------------------	--

III Бөлім	Қазақ отбасы, рухани және әлеуметтік мәдениет	
№ 14 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Дәстүрлі мерекелер мен рәсімдер: Наурыз, Құрбан айт, үйлену тойлары, жерлеу рәсімдері	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды Наурыз, Құрбан айт, үйлену тойлары мен жерлеу рәсімдері сияқты қазақ халқының дәстүрлі мерекелерімен таныстыру. 2. Қазақ халқының мәдениетіндегі осы мерекелердің символикасы мен маңызын зерделеу. 3. Оқушылардың топта жұмыс істеу дағдыларын, мәдени дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарды шығармашылық қабылдау қабілетін дамыту. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар Наурыз және Құрбан айт сияқты қазақтардың дәстүрлі мерекелерінің, сондай-ақ үйлену және жерлеу рәсімдерінің маңызы мен ерекшеліктерін түсіндіре алады. 2. Оқушылар осы мерекелердің символдық мағынасын және олардың қоғамдық және отбасылық қатынастарға әсерін анықтай алады. 3. Оқушылар топта жұмыс істей алады, шығармашылық жобалар құра алады және топтық жұмыс пен аналитикалық қабілеттерді нығайта отырып, оларды таныстыра алады. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Білімді өзектендіру. Әдіс: "Әңгіме" Мұғалім білімді өзектендіру үшін сұрақтар қояды: * Қазақстанда қандай дәстүрлі мерекелерді білесіз? * Қазақ халқының өмірінде қандай салт-дәстүрлер маңызды рөл атқарады деп ойлайсыз? * Неліктен адамдар мерекелерді тойлайды және белгілі бір рәсімдерді өткізеді? Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады. Бұл оқушыларды сабақ тақырыбына бейімдеуге және олардың дәстүрлі мерекелер туралы негізгі білімдерін анықтауға көмектеседі.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім сабақта қазақтардың Наурыз, Құрбан айт сияқты негізгі дәстүрлі мерекелері, сондай-ақ қазақ халқының мәдени өмірінің маңызды бөлігі болып табылатын үйлену және жерлеу рәсімдері қарастырылатынын түсіндіреді.</p>	<p>Үйлену және жерлеу рәсімдерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері.</p>
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақтардың дәстүрлі мерекелері мен салт-дәстүрлері туралы әңгімелейді: Наурыз-22 наурызда атап өтілетін көктем, табиғаттың жаңаруы мерекесі. Бұл күні тазарту рәсімі өткізіледі, адамдар бір үстелге жиналып, наурыз-көже сияқты дәстүрлі тағамдар дайындайды. Наурыз халықтың бірлігін, ақсақалдарды құрметтеуді және қонақжайлылық салт-дәстүрлерін бейнелейді. Құрбан айт-құрбандыққа байланысты мұсылман</p>	<p>Қазақтардың дәстүрлі мерекелері мен салт-дәстүрлері туралы Презентация. Наурыз және Құрбан айт мерекелері туралы</p>

	<p>мерекесі. Бұл күні қазақтар Ибраһимнің Ұлын құрбандыққа шалуға дайындығын еске алу үшін құрбандық шалады (әдетте жануар). Құрбан айтта үлкен отбасылық мерекелер ұйымдастырылады, сонымен қатар кедейлер мен мұқтаждарға көмектеседі.</p> <p>Үйлену рәсімдері-бұл қазақтардың өміріндегі маңызды рәсім, оған матч, қалыңдықты сатып алу, үйлену тойы және тәттілер сияқты көптеген кезеңдер кіреді. Үйлену тойы көбінесе әндермен, билермен және мол тағамдармен бірге жүреді.</p> <p>Жерлеу рәсімдері-өлгендерді құрметтеумен байланысты қазақ мәдениетінің маңызды элементі. Ояну, дұға оқу, ескерткіштер орнату сияқты рәсімдерді қамтиды. Бұл рәсімдер ата-бабаларды құрметтеуге және олармен байланыста болуға көмектеседі.</p> <p>Сертігту сәтті. Мұғалім оқушыларға қазақ мерекелерінің дәстүрлі қимылдарына еліктей отырып, бірнеше жаттығулар жасауды ұсынады: * Үйлену тойындағы биге еліктеңіз, музыкамеағымен қозғалыңыз. • Біз көктемді наурызға қарсы алып, қолдарымызды жоғары көтеріп тұрғандай созыңыз.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты 4 топқа бөледі: 1-топ: Наурыз дәстүрін, оның мағынасын, салт-дәстүрлері мен символикасын зерттейді. 2-топ: Құрбан айтты, рәсімдерді және оның қоғамға әсерін қарастырады. 3-топ: қазақтардың үйлену рәсімдерін, үйлену кезеңдерін және олардың мәдени маңыздылығын зерттейді. 4-топ: жерлеу рәсімдерін, олардың қазақ мәдениеті мен Отбасылық қатынастардағы маңызын зерттейді. Әр топқа арналған тапсырмалар: көрнекі материалдармен (фотосуреттер, суреттер), дәстүрлердің сипаттамасымен және әр рәсімнің маңыздылығымен қысқа презентация дайындаңыз. Топтық жұмыстардың тұсаукесері. Әр топ өз жұмысын ұсынады: 1-топ Наурыз туралы ақпарат ұсынады. 2-топ Құрбан айт мерекесі туралы әңгімелейді. 3-топ үйлену рәсімдерін ұсынады. 4-топ жерлеу дәстүрлерін түсіндіреді. Әр презентациядан кейін сынып сұрақтар қояды, естігендерін талқылайды және мұғалім қосымша ақпарат қосады</p>	<p>бейнематериалдар. Үйлену және жерлеу рәсімдерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері. Дәстүрлерді, рәсімдерді және мереке символикасын сипаттайтын үлестірме материалдар. Белгілі бір дәстүрлердің таралу орындары көрсетілген Қазақстан Картасы. Мерекелердің негізгі атрибуттары бейнеленген суреттер (сорпа, жылқы, калпак, соғу және т.б.).</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім сұрақтар қою арқылы сабақ материалын</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен</p>

	<p>жинақтайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сіз наурыздың қандай дәстүрлерін ең маңызды деп санайсыз? • Неліктен Құрбан айт мұсылмандар үшін осындай маңызға ие? • Сіз үшін қандай үйлену рәсімдері қызықты болды? • Жерлеу рәсімдерінің қазақ халқы үшін маңызы қандай? <p>Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "мәдени ізденіс" Мұғалім әр мерекеге байланысты сұрақтар қояды және сыныпты екі командаға бөледі. Командалар сұрақтарға кезек-кезек жауап береді, дұрыс жауаптар үшін ұпай алады. Сұрақтар келесідей болуы мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наурызға дайындалатын дәстүрлі тағам қалай аталады? • Құрбан айт үшін әдетте қандай жануар құрбан болады? • Қазақтардың үйлену рәсімдерінің бірін атаңыз. • Жерлеу кезінде қандай рәсімдер өткізіледі? <p>Рефлексия және Үй тапсырмасы. Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды: * Қазақ халқының қандай дәстүрлері сізге ең қызықты болып көрінеді және неге? • Осы рәсімдердің қайсысы қоғам үшін ерекше маңызға ие деп ойлайсыз?</p> <p>Үй тапсырмасы: "Дәстүрлі мерекелер мен салт-дәстүрлер қазақтардың мәдениеті мен қоғамдық қатынастарына қалай әсер етеді" тақырыбында шағын эссе жазу. Оқушылар қазақ халқы үшін таңдалған мерекелердің бірінің маңыздылығы туралы айтуы керек.</p>	<p>сурет</p>
--	---	--

III Бөлім	Қазақ отбасы, рухани және әлеуметтік мәдениет
№ 15 сабақ	
Сабақ тақырыбы	Фольклор: ертегілер, аңыздар, әндер, музыкалық аспаптар
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақ фольклорының әртүрлі жанрларымен (ертегілер, аңыздар, әндер) және олардың дәстүрлі мәдениеттегі маңыздылығымен таныстыру. 2. Қазақтың негізгі музыкалық аспаптарын және олардың халық мәдениетіндегі рөлін қарастыру. 3. Оқушылардың шығармашылық ойлауын және топта жұмыс істеу қабілетін дамыту.
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар қазақ фольклорының негізгі ерекшеліктерін түсіндіре алады: ертегілер, аңыздар мен әндер, сондай-ақ олардың мәдени құндылықтарды берудегі рөлі. 2. Оқушылар қазақтың негізгі музыкалық аспаптарын және олардың халық мәдениетіндегі маңызын атай алады. <p>Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, шығармашылық жобалар құра</p>

алады және оларды таныстыра алады		
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады, сабақ тақырыбын хабарлайды және олардың алдына мақсат қояды: қазақ фольклорын, музыкасын және халық дәстүрлерін зерделеу.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Әңгіме" Мұғалім тақырыпқа деген қызығушылықты ояту үшін сұрақтар қояды: * Халық ертегілерінің қандай түрлерін білесіз? * Аңыз дегеніміз не? Мысал келтіре аласыз ба? * Сізге қандай қазақ музыкалық аспаптары белгілі?</p> <p>Мұғалім оқушылардың жауаптарын тақтаға жазып, сабақта олар мәдени дәстүрлерді жеткізуде маңызды рөл атқарған қазақтардың ертегілерін, аңыздарын, әндерін, сондай-ақ музыкалық аспаптарын үйренетінін түсіндіреді.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім қазақ фольклорының алуан түрлі екенін және ертегілерді, аңыздарды, әндерді, сондай-ақ музыкалық аспаптарда ойнаудың бай дәстүрін қамтитынын түсіндіре отырып, сабақ тақырыбына қысқаша кіріспе жасайды.</p>	Үйлену және жерлеу рәсімдерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері.
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақ фольклорының әр элементі туралы әңгімелейді: Ертегілер-жануарлардың, мифтік жаратылыстардың, кейіпкерлердің бейнелерін жиі қолданатын ауызша халық шығармашылығының маңызды бөлігі. Ертегілер ұрпақтан-ұрпаққа беріліп, адамгершілік құндылықтарды үйретеді. Мысалдар: Тазша БИК туралы ертегі, Хан Тәңірі және басқалар. Аңыздар-әртүрлі құбылыстардың, орындардың, адамдардың немесе табиғи заттардың пайда болуын түсіндіретін тарихи әңгімелер. Мысалы, қазақ халқының шығу тегі, Алатау таулары туралы аңыз. Әндер-қазақтардың өміріндегі туғаннан бастап жерлеуге дейінгі барлық маңызды оқиғаларды сүйемелдейтін фольклордың ерекше жанры. Махаббат, соғыс, табиғат және өмір туралы әндер. Мысалы: "Атамекен", "Желдірме". Музыкалық аспаптар - қазақтар домбыра, қобыз, сырнай, шекир сияқты бірегей музыкалық аспаптарға ие, олар халықтың мәдениеті мен музыкасында маңызды рөл атқарады. Олар әндерді сүйемелдеу үшін де, жеке шығармаларды орындау үшін де қолданылады.</p> <p>Сертілту сәтті.</p>	Қазақтардың дәстүрлі мерекелері мен салт-дәстүрлері туралы Презентация. Наурыз және Құрбан айт мерекелері туралы бейнематериалдар. Үйлену және жерлеу рәсімдерінің иллюстрациялары мен фотосуреттері. Дәстүрлерді, рәсімдерді және мереке символикасын сипаттайтын үлестірме материалдар.

	<p>Релаксация үшін мұғалім кішкене дене шынықтырумен айналысады:</p> <p>* Сіз домбырада ойнайтын музыкант екеніңізді елестетіп көріңіз. "Құралды" ұстап тұрып, орнында тегіс бұрылыңыз.</p> <p>* Өзіңізді кедергілерден секіретін, шөл немесе таулы жерлерде жүгіретін ертегі кейіпкері деп елестетіп көріңіз.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім оқушыларды топтарға бөледі және тапсырмалар береді:</p> <p>1-топ: бір қазақ ертегісінің мәтінін оқып шығыңыз (мысалы, "Хан Тәңірі") және оның қандай моральдық сабақ беретінін талқылаңыз.</p> <p>2-топ: қазақтың бір аңызын (мысалы, Алатаудың шығу тегі туралы) зерделеп, қысқаша мазмұндама дайындау.</p> <p>3-топ: бір қазақ әнін (мысалы, "Атамекен") зерделеп, оның мазмұны мен мағынасын талдау.</p> <p>4-топ: музыкалық аспаптарды (домбыра, қобыз, сырнай) және олардың қазақ мәдениетіндегі рөлін зерделеу. Аспаптардың сипаттамасын және олардың дыбысын дайындаңыз.</p> <p>Әр топ презентация немесе қысқа қойылым дайындауы керек, содан кейін олар сыныпқа таныстырады.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері. Әр топ өз жұмыстарын таныстырады:</p> <p>1-топ: қазақ ертегісі, оның мағынасы мен сабақтары туралы әңгімелейді.</p> <p>2-топ: аңызбен бөліседі және оның мағынасын түсіндіреді.</p> <p>3-топ: әнді, оның мазмұнын және символикасын талдайды.</p> <p>4-топ: қазақ музыкалық аспаптары, олардың тарихы мен мәдениеттегі маңызы туралы әңгімелейді.</p> <p>Мұғалім нақтылайтын сұрақтар қояды және материалды қорытындылай отырып, қосымша түсініктемелер береді</p>	<p>Белгілі бір дәстүрлердің таралу орындары көрсетілген Қазақстан Картасы. Мерекелердің негізгі атрибуттары бейнеленген суреттер (сорпа, жылқы, калпак, соғу және т.б.).</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім қазақ фольклоры мен музыкалық аспаптары туралы білімдерін жинақтай отырып, сабақты қорытындылайды. Ол бекіту үшін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ертегілер мен аңыздар халықтық құндылықтарды жеткізуге қалай көмектеседі? • Қазақтардың қандай музыкалық аспаптары сізді қызықтырады? • Фольклор халықтың мәдени өмірінде қандай рөл атқарады деп ойлайсыз? <p>Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "Әуенді тап"</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>Мұғалім қазақ әндерінің үзінділерін қамтиды және оқушылар оның қандай аспап екенін (мысалы, домбыра, қобыз, сырнай) және оның қандай сезім тудыратынын болжауға тиіс. Оқушылар дұрыс жауап таба алуы үшін ертегілерге немесе аңыздарға негізделген жұмбақтар да ұсынылуы мүмкін.</p> <p>Рефлексия және Үй тапсырмасы.</p> <p>Мұғалім оқушыларға келесі сұрақ туралы ойлануды ұсынады:</p> <p>* Фольклор мен музыкалық дәстүрлер халықтың мәдениеті мен бірегейлігін сақтауға қалай көмектеседі?</p> <p>Үй тапсырмасы: "Қазақ халқының өміріндегі фольклордың рөлі" тақырыбында эссе жазу. Эсседе студенттер фольклордың қай жанрлары ең маңызды деп санайтынын және олардың қазіргі қоғамға қалай әсер ететінін сипаттауы керек.</p>	
--	---	--

Ш Бөлім	Қазақ отбасы, рухани және әлеуметтік мәдениет	
№ 16 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Отбасы қазақ қоғамының негізгі бірлігі ретінде	
Сабақтың мақсаттары	<p>1. Оқушыларды дәстүрлі қазақ қоғамындағы отбасының рөлі мен функцияларымен таныстыру.</p> <p>2. Қазақ отбасымен байланысты отбасылық құрылымды, дәстүрлер мен құндылықтарды қарастыру.</p> <p>Ақпаратты талдау және жалпылау, топтарда жұмыс істеу, зерттелетін материалға шығармашылықпен қарау қабілетін дамыту</p>	
Күтілетін нәтиже	<p>1. Оқушылар дәстүрлі қазақ қоғамындағы отбасының рөлін түсіндіріп, оның құрылымын сипаттай алады.</p> <p>2. Оқушылар әр түрлі отбасы мүшелерінің рөлі, олардың міндеттері және өзара қарым-қатынастары туралы айта алады.</p> <p>Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, шығармашылық жобалар құра алады және оларды таныстыра алады.</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру.</p> <p>Мұғалім оқушыларды қарсы алады, сабақ тақырыбын жариялайды және олардың алдына дәстүрлі қазақ қоғамында отбасының қалай жұмыс істейтінін зерттеу мақсатын қояды.</p> <p>Білімді өзектендіру.</p> <p>Әдіс: "Әңгіме"</p> <p>Мұғалім оқушыларға қызығушылықты ояту және олардың білімін белсендіру үшін сұрақтар қояды:</p> <p>* Қазақстанда қандай отбасы түрлері бар?</p> <p>* Үлкендердің отбасындағы рөлі қандай деп ойлайсыз? Дәстүрлі қазақ қоғамындағы отбасылық өмірдің қазіргі өмірден айырмашылығы неде?</p> <p>* Қазақ отбасының өмірінде (үйлену, босану, жерлеу) қандай маңызды оқиғалар болып жатыр?</p>	<p>Дәстүрлі қазақ қоғамы мен оның отбасылық құндылықтарын бейнелейтін иллюстрациялар мен фотосуреттер</p>

	<p>Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады және мұғалім біртіндеп негізгі ұғымдарды енгізеді: қазақ мәдениетіндегі отбасының рөлі, үлкендердің маңызы, рулық байланыстар мен дәстүрлер.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе.</p> <p>Мұғалім дәстүрлі қазақ қоғамында отбасы негізгі функцияларды орындайтын қоғамның негізгі бірлігі — балаларды тәрбиелеу, туыстық байланыстарды сақтау, мәдени құндылықтарды беру болып табылатынын қысқаша түсіндіреді.</p>	
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу.</p> <p>Мұғалім қазақ отбасының құрылымы туралы әңгімелейді:</p> <p>Отбасы құрылымы: дәстүр бойынша қазақ отбасы патриархалды болды. Оның негізінде бірнеше ұрпақ өмір сүрген үлкен отбасы болды. Отбасының басшысы әкесі болды, оның беделі сөзсіз болды.</p> <p>Үлкендердің рөлі: Құрметті аға отбасы мүшелері, оның ішінде ата-әжелер, балаларды тәрбиелеуде, білім мен дәстүрлерді жеткізуде шешуші рөл атқарды.</p> <p>Отбасы мүшелерінің міндеттері: ер адамдар мал шаруашылығымен және отбасын қамтамасыз етумен, әйелдер үй шаруасымен, бала тәрбиесімен, сондай — ақ қоғамдық мерекелер мен рәсімдерге қатысумен айналысқан.</p> <p>Дәстүрлер мен құндылықтар: отбасы әлеуметтік құрылымның негізі болды. Үйлену тойлары, босану және жерлеу сияқты өмірдің маңызды оқиғалары отбасы мүшелерін және бүкіл отбасын жинады.</p>	<p>"Дәстүрлі қазақ қоғамындағы отбасы" тақырыбы бойынша Презентация. Қазақ отбасы, отбасылық салт-дәстүрлер туралы бейнематериалдар.</p> <p>Отбасылық құрылым мен дәстүрлерді сипаттайтын үлестірме материалдар. Түрлі өңірлердегі мәдени ерекшеліктерін көрсете отырып, Қазақстан Картасы. Дәстүрлі қазақ қоғамы мен оның отбасылық құндылықтарын бейнелейтін иллюстрациялар мен фотосуреттер</p>
	<p>Сертілту сәтті.</p> <p>Релаксация және зейінді ауыстыру үшін оқушылар отбасындағы күнделікті іс-әрекетке байланысты қимылдарға еліктеу арқылы жаттығулар жасайды (мысалы, қазақтардың мерекелерде қалай билегені, рәсімдерді орындағаны, бір-біріне көмектескені туралы ойлау).</p>	
	<p>Топтарда жұмыс істеу.</p> <p>Мұғалім оқушыларды топтарға бөледі, әр топқа тапсырма беріледі:</p> <p>1-топ: дәстүрлі қазақ отбасындағы аға буынның рөлін зерттейді (ата-аналар мен үлкендердің бала тәрбиесіне әсері).</p> <p>2-топ: қазақ отбасындағы ерлер мен әйелдердің міндеттерін қарайды (жұмыс, бір-біріне көмек көрсету, қоғамдық мерекелерге қатысу).</p> <p>3-топ: үйлену тойлары, босану, жерлеу сияқты маңызды өмірлік оқиғаларға байланысты отбасылық дәстүрлер мен рәсімдерді сипаттайды.</p> <p>4-топ: отбасы отбасылық байланыстарды қалай сақтайтынын, мерекелер мен рәсімдердің отбасы шеңберінде қалай өтетінін зерттейді.</p>	

	<p>Әр топ өз тақырыбы бойынша шағын презентация дайындауы керек (суреттерді, суреттерді, қысқа мәтіндерді қолдана отырып).</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері. Тапсырманы орындағаннан кейін әр топ өз жұмысын ұсынады:</p> <p>1-топ ақсақалдардың отбасындағы рөлі туралы айтады.</p> <p>2-топ дәстүрлі отбасындағы ерлер мен әйелдердің міндеттерін түсіндіреді.</p> <p>3-топ үйлену және жерлеу рәсімдері туралы ақпаратпен бөліседі.</p> <p>4-топ ата-баба байланыстары мен дәстүрлі мерекелердің маңыздылығын талқылайды.</p> <p>Мұғалім материалды тереңрек түсінуге бағытталған сұрақтар қояды.</p>	
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім негізгі ойларды бөліп көрсете отырып, сабақты қорытындылайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Отбасы қазақ қоғамының негізі болды. * Үлкендердің рөлі мен бала тәрбиесінің маңыздылығы. * Отбасы мүшелерінің міндеттері және олардың қоғамдық қатынастарға әсері. * Отбасы өміріндегі маңызды оқиғаларға байланысты дәстүрлер мен рәсімдер. <p>Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "отбасылық тапсырма" Мұғалім сабақ тақырыбына байланысты сұрақтар қояды, оқушылар кезек-кезек жауап береді. Әрбір дұрыс жауап үшін команда ұпай алады. Сұрақтар келесідей болуы мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қазақ отбасында кім басшы болып табылады? * Дәстүрлі қазақ отбасындағы әйелге қандай міндеттер жүктелді? • Қазақтар үйлену тойлары мен жерлеу рәсімдерін қалай атап өтті? <p>Рефлексия және Үй тапсырмасы. Мұғалім студенттерге мыналар туралы ойлануды ұсынады:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қазақтар үшін рулық байланыстарды сақтаудың маңызы қандай? * Отбасындағы үлкендердің рөлі неге маңызды? <p>Үй тапсырмасы: "Қазақ отбасы халықтың салт-дәстүрлері мен құндылықтарын сақтауға қалай көмектеседі?" Оқушылар маңызды отбасылық рәсімдерді және олардың мәдениет үшін маңыздылығын сипаттауы керек.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

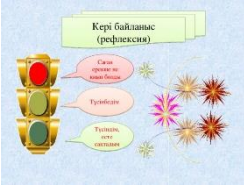
III Бөлім	Қазақ отбасы, рухани және әлеуметтік мәдениет	
№ 17 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Дәстүрлі отбасындағы ер, әйел және балалардың рөлі	
Сабақтың мақсаттары	<p>1. Оқушыларды дәстүрлі қазақ отбасындағы ерлер, әйелдер мен балалардың рөлдері мен міндеттерімен таныстыру.</p> <p>2. Бұл рөлдердің өзара байланысты және қоғамның жұмысына қалай әсер ететінін қарастырыңыз.</p> <p>3. Оқушылардың топтарда жұмыс істеу, ақпаратты талдау және зерттелетін тақырыпқа шығармашылықпен қарау қабілетін дамыту</p>	
Күтілетін нәтиже	<p>1. Оқушылар дәстүрлі қазақ қоғамындағы ерлер, әйелдер мен балаларға қандай рөлдер мен міндеттер жүктелгенін түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар отбасы мүшелерінің рөлдері мен олардың әлеуметтік және отбасылық процестерге қосқан үлестері арасындағы байланысты анықтай алады.</p> <p>3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, шығармашылық жобаларды дайындап, оларды таныстыра алады.</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды құттықтап, сабақтың тақырыбын "дәстүрлі қазақ отбасындағы ерлер, әйелдер мен балалардың рөлі" деп хабарлайды. Сабақтың мақсаты-отбасы мүшелерінің қандай рөлдерді атқарғанын және бұл рөлдердің қазақ қоғамының өміріне қалай әсер еткенін түсіну.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Әңгіме" Мұғалім оқушылардың білімін арттыру үшін сұрақтар қояды: * Қазақ қауымының мүшелері арасында қандай қатынастар болды? * Дәстүрлі қазақ қоғамында маңызды мәселелерді кім шешті? Ақсақалдар мен жастардың қарым-қатынасы қандай болды? * Қазақ қауымының өміріне қандай маңызды оқиғалар тән болды?</p> <p>Мұғалім жауаптарды тақтаға жазады және оқушыларды сабақтың негізгі түсініктеріне дайындайды.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім қазақ қауымының рулар мен тайпаларға бөлінгенін түсіндіреді. Бұл құрылымның маңызды элементі ақсақалдарды құрметтеу, рулық дәстүрлер мен нормаларды сақтау болды. Ақсақалдардың беделі қоғам ішіндегі дауларды басқару мен шешудің негізі болды.</p>	Дәстүрлі қазақ қоғамы мен оның отбасылық құндылықтарын бейнелейтін иллюстрациялар мен фотосуреттер
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақ қауымының құрылымы туралы әңгімелейді: * Ру және тайпа: қазақ рулары мен тайпалары рулық</p>	"Дәстүрлі қазақ қоғамындағы отбасы" тақырыбы

	<p>және қандас қауымдастық қағидаты бойынша ұйымдастырылды. Босану мүшелердің нақты құқықтары мен міндеттері болған маңызды әлеуметтік бірлік болды.</p> <p>* Ақсақалдардың рөлі: қазақ қауымдастығындағы ақсақалдар маңызды рөл атқарды. Олар даналық пен дауларды шешудің қайнар көзі болды. Ақсақалдар қауымдастықтың барлық мүшелеріне қатысты мәселелер бойынша шешім қабылдауға құқылы болды.</p> <p>* Отбасы және өзара көмек: қазақ қауымдастығында отбасылар арасындағы, әсіресе қиын сәттерде (мысалы, құрғақшылық, соғыс кезінде) өзара көмек пен қолдау үлкен рөл атқарды.</p> <p>* Жалпы мерекелер мен рәсімдер: қауым наурыз, үйлену тойлары, жерлеу рәсімдері сияқты маңызды мерекелерге жиналды, онда салт-дәстүрлерге деген ынтымақтастық пен құрмет көрсетілді.</p>	<p>бойынша Презентация. Қазақ отбасы, отбасылық салт-дәстүрлер туралы бейнематериалдар.</p> <p>Отбасылық құрылым мен дәстүрлерді сипаттайтын үлестірме материалдар.</p> <p>Түрлі өңірлердегі мәдени ерекшеліктерін көрсете отырып, Қазақстан Картасы. Дәстүрлі қазақ қоғамы мен оның отбасылық құндылықтарын бейнелейтін иллюстрациялар мен фотосуреттер</p>
	<p>Сертітту сәтті.</p> <p>Релаксация үшін студенттер бірнеше жаттығулар жасайды:</p> <p>* "Шеңберде жүреміз" — оқушылар қазақ қауымының қарым-қатынас шеңберін бейнелейтін шеңбер бойымен қозғалысты бейнелейді.</p> <p>* "Қрик" — оқушылар кезек-кезек қоғамдағы өзара көмекті білдіретін ақпарат немесе көмек беру сияқты өз жолдастарына тартылады.</p>	
	<p>Топтарда жұмыс істеу.</p> <p>Мұғалім оқушыларды топтарға бөледі, әр топ бір тақырыпты зерттейді:</p> <p>1-топ: қазақ қауымдастығындағы рулар мен тайпалардың ұйымдастырылуын, олардың әлеуметтік құрылымын зерттейді.</p> <p>2-топ: ақсақалдардың қоғамдағы шешім қабылдаудағы рөлін қарастырады.</p> <p>3-топ: отбасы мен өзара көмектің қоғам өміріндегі рөлін зерттейді.</p> <p>4-топ: қауымдастық ішіндегі байланыстарды нығайтқан жалпы мерекелер мен рәсімдердің маңыздылығын қарастырады.</p> <p>Әр топ үлестірме материалдарды пайдалана отырып, өз тақырыбы бойынша презентация дайындайды.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері.</p> <p>Әр топ өз жұмыстарын таныстырады:</p> <p>1-топ рулар мен тайпалардың құрылымы туралы айтады.</p> <p>2-топ ақсақалдардың рөлі туралы ақпаратпен бөліседі.</p> <p>3-топ отбасы мен өзара көмектің маңыздылығын түсіндіреді.</p> <p>4-топ жалпы мерекелер мен рәсімдердің маңыздылығы туралы айтады.</p> <p>Мұғалім материалды түсінуді тереңдетуге бағытталған</p>	

	сұрақтар қояды.	
Сабақтың соңы	<p>Қорытындылау. Мұғалім негізгі ойларды бөліп көрсете отырып, сабақты қорытындылайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қазақ қауымы қазақ халқының әлеуметтік құрылымының негізі болды. * Рулар мен тайпалар қоғам өмірін ұйымдастыруда және олардың мүдделерін қорғауда маңызды рөл атқарды. * Ақсақалдар қоғам өмірін реттеу арқылы маңызды мәселелерді шешті. * Өзара көмек пен ортақ мерекелер ішкі байланыстарды нығайтып, дәстүрлерді сақтап қалды. <p>Ойын арқылы материалды бекіту. Әдіс: "Сурет викторинасы" Мұғалім қазақ қауымы өмірінің көріністерін бейнелейтін бірнеше бейнені көрсетеді (мысалы, ақсақалдар жиналысы, үйлену тойлары, қиын кезеңдегі көмек) және оқушылар суретте не бейнеленгенін болжап, оның сабақ тақырыбымен қалай байланысты екенін түсіндіруі керек.</p> <p>Рефлексия және Үй тапсырмасы. Мұғалім оқушыларға қазақ қауымының тәртіпті қалай сақтағаны және жанжалдарды қалай шешкені туралы ойлауды ұсынады.</p> <p>Үй тапсырмасы: "Дәстүрлі қазақ қауымдастығындағы ақсақалдар мен тайпалардың рөлі" тақырыбында қысқаша эссе жазу. Студенттер ақсақалдардың қоғам өміріне қалай әсер ететінін және олардың рөлі тұрақтылық үшін неге маңызды екенін түсіндіруі керек.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p> <p>Рефлексия</p> <p>Шайқас - бір елдің өмілі елдің бірлігіне.</p> <p>Бірі - бір елдің өмілі елдің бірлігіне.</p> <p>Көбі - бір елдің өмілі елдің бірлігіне.</p>

III Бөлім	Қазақ отбасы, рухани және әлеуметтік мәдениет	
№ 18 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Қазақ қауымы ішіндегі өзара қарым-қатынастар	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақ қоғамдастығы ішіндегі әлеуметтік-экономикалық және мәдени қарым-қатынастардың ерекшеліктерімен таныстыру. 2. Ақсақалдардың, рудың, тайпаның және рудың қазақ халқының өміріндегі рөлін қарастыру. 3. Топтарда жұмыс істеу, әлеуметтік қатынастарды талдау, сондай-ақ зерттелетін тақырыпқа шығармашылықпен қарау қабілетін дамыту 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар қазақ қауымының қалай құрылғанын, оның мүшелері арасында қандай әлеуметтік қатынастар болғанын түсіндіре алады. 2. Оқушылар қазақ қауымдастығындағы ақсақалдар мен басқа да беделді тұлғалардың рөлін сипаттай алады. 3. Оқушылар топта жұмыс істей алады, жобаны дайындай алады, ақпаратты таныстыра алады. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың	Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру.	Дәстүрлі қазақ

<p>басталуы</p>	<p>Мұғалім оқушыларды қарсы алады, сабақтың тақырыбын жариялайды: "дәстүрлі мерекелер мен рәсімдерге шолу". Қазақ халқының өміріндегі дәстүрлі мерекелердің маңыздылығын және олардың қоғамдық бірлікті нығайтудағы рөлін түсіндіреді.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Әңгіме" Мұғалім оқушыларға білімді белсендіру үшін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қазақ мәдениетінде қандай дәстүрлі мерекелер белгілі? • Наурыз деген не және онымен қандай әдет-ғұрыптар байланысты? • Қазақ мәдениетінде үйлену рәсімдерін өткізудің қандай ерекшеліктері бар? <p>Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылып, әрі қарай талқылауға негіз болады.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім қазақ мәдениеті дәстүрге бай екенін түсіндіре отырып, тақырыпқа қысқаша кіріспе жасайды және ең маңызды элементтердің бірі адамдарды біріктіретін және олардың дүниетанымы мен құндылықтарын бейнелейтін рәсімдерді өткізу болып табылады.</p>	<p>қоғамы мен оның отбасылық құндылықтарын бейнелейтін иллюстрациялар мен фотосуреттер</p>
<p>Сабақтың негізгі бөлігі</p>	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақ халқының дәстүрлі мерекелері мен салт-дәстүрлері туралы әңгімелейді:</p> <p>Наурыз-жаңа жылдың басталуын бейнелейтін басты мереке. Наурыз күні көптеген рәсімдер өткізіледі, олардың арасында тамақ дайындау және емдеу (наурыз көже), жаппай мерекелеу, адамдарды тазарту және қайта біріктіру рәсімі.</p> <p>Ойыншық-мерекеге, қазақ отбасының өміріндегі маңызды оқиғаға байланысты үлкен отбасылық немесе қоғамдық оқиға (мысалы, баланың тууы, маңызды істің аяқталуы). Той қонақжайлылық пен жомарттықтың символын білдіреді.</p> <p>Той-қазақтардағы той-бұл екі адам үшін ғана емес, бүкіл қауым үшін мереке. Үйлену рәсімі бірнеше кезеңнен тұрады: матч, үйлену, Мереке, би, дәстүрлі сыйлықтар. Рәсімдегі әрбір іс-әрекеттің терең мағынасы мен символикасы бар.</p> <p>Сертітту сәтті. Әдіс: "Сурет викторинасы" Мұғалім дәстүрлі мерекелер мен рәсімдерге байланысты суреттерді көрсетеді (мысалы, үйлену рәсімдері, наурыз көже дайындау, Наурыз мерекесі). Оқушылар суретте қандай мереке немесе рәсім бейнеленгенін болжап, оның сабақ тақырыбымен қалай байланысты екенін айтуы керек.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім оқушыларды 3 топқа бөледі, әр топ</p>	<p>"Дәстүрлі қазақ қоғамындағы отбасы" тақырыбы бойынша Презентация. Қазақ отбасы, отбасылық салт-дәстүрлер туралы бейнематериалдар.</p> <p>Отбасылық құрылым мен дәстүрлерді сипаттайтын үлестірме материалдар. Түрлі өңірлердегі мәдени ерекшеліктерін көрсете отырып, Қазақстан Картасы. Дәстүрлі қазақ қоғамы мен оның отбасылық құндылықтарын бейнелейтін</p>

	<p>мерекелердің/рәсімдердің бірін зерттейді:</p> <p>1-топ: Наурызға байланысты дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарды зерттейді. Бұл мереке нені білдіреді? Бұл күні қандай рәсімдер мен рәсімдер өткізіледі?</p> <p>2-топ: Той — оның мағынасын, символикасын, дәстүрлері мен ерекшеліктерін қарастырады.</p> <p>3-топ: қазақ үйлену тойының салт-дәстүрлерін зерттейді.</p> <p>Әр топ үлестірме материалдар мен иллюстрацияларды қолдана отырып, өз тақырыбы бойынша презентация дайындайды. Жұмыс барысында студенттер мерекелер мен рәсімдердің негізгі сәттерін көрсететін плакаттар дайындайды.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері.</p> <p>Әр топ өзі зерттеген дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар туралы әңгімелеу арқылы өз жобасын ұсынады:</p> <p>1-топ Наурызды, оның мәні мен дәстүрін білдіреді.</p> <p>2-топ қазақтардың өміріндегі маңыздылығы туралы әңгімелейді.</p> <p>3-топ қазақ үйлену тойының негізгі кезеңдері туралы айтып, үйлену рәсімдері туралы ақпаратпен бөліседі.</p> <p>Мұғалім сұрақтар қояды, сәттерді нақтылайды және ақпаратты дәстүрлі қазақ өмірінің жалпы көрінісімен байланыстыруға көмектеседі.</p>	<p>иллюстрациялар мен фотосуреттер</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау.</p> <p>Мұғалім сабақты қорытындылайды, қазақ халқының мерекелері мен салт-дәстүрлері туралы ақпаратты жинақтайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наурыз-бүкіл халық үшін символдық маңызы бар жаңару және тазарту мерекесі. * Ойыншық-жомарттық пен қонақжайлылықтың символы, туыстары мен жақындарына Ризашылық пен құрмет білдіру. * Үйлену тойы-бұл жай ғана рәсім емес, сонымен қатар екі адамды ғана емес, олардың отбасы мен қоғамдастығын байланыстыратын маңызды рәсім. <p>Ойын арқылы материалды бекіту.</p> <p>Әдіс: "Сурет викторинасы"</p> <p>Мұғалім қазақ қауымы өмірінің көріністерін бейнелейтін бірнеше бейнені көрсетеді (мысалы, ақсақалдар жиналысы, үйлену тойлары, қиын кезеңдегі көмек) және оқушылар суретте не бейнеленгенін болжап, оның сабақ тақырыбымен қалай байланысты екенін түсіндіруі керек.</p> <p>Рефлексия және Үй тапсырмасы.</p> <p>Мұғалім оқушыларға қазақтардың мерекелері мен салт-дәстүрлері мәдени дәстүрлерді сақтауға қалай көмектесетіні туралы ойлауды ұсынады.</p> <p>Үй тапсырмасы: "Қазақтардың дәстүрлі мерекелері мәдени құндылықтарды сақтауға және халықты біріктіруге қалай көмектеседі?".</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

IV бөлім	Қазақтың мерекелері, салт-дәстүрлері және дәстүрлі өнер түрлері	
№ 19 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Қазақ қауымы ішіндегі өзара қарым-қатынастар	
Сабақтың мақсаттары	<p>1. Оқушыларды қазақ халқының дәстүрлі мерекелері мен салт-дәстүрлерімен таныстыру (Наурыз, Той).</p> <p>2. Бұл мерекелердің қазақтардың мәдени өміріндегі маңыздылығын, олардың қоғамды нығайтудағы рөлін көрсету.</p> <p>3. Топтарда жұмыс істеу, дәстүрлер мен рәсімдерді талдау, сондай-ақ ақпаратты ұсыну қабілетін дамыту.</p>	
Күтілетін нәтиже	<p>1. Оқушылар қазақтардың өміріндегі Наурыз, тойдың және үйлену рәсімдерінің маңыздылығын түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар осы мерекелердің дәстүрлері мен ерекшеліктерін сипаттай алады.</p> <p>3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, дәстүрлі мерекелер мен рәсімдерге байланысты жобаны дайындап, ұсына алады.</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады, сабақтың тақырыбын жариялайды: "Қазақ қоғамындағы мерекелердің рөлі". Мерекелер халық өмірінде маңызды рөл атқаратынын, әлеуметтік байланыстарды нығайтатынын және мәдениетті сақтауға көмектесетінін түсіндіреді.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Әңгіме" Мұғалім оқушыларға білімді жаңарту үшін сұрақтар қояды: * Қазақ халқының қандай мерекелерін білесіз? * Осы мерекелер кезінде қандай әдет-ғұрыптар мен дәстүрлер өткізіледі? * Мерекелер халық өмірінде қандай рөл атқарады?</p> <p>Оқушылардың жауаптары тақтаға бекітіліп, жаңа тақырыпты үйренуге негіз болады.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім мерекелер демалыс пен көңіл көтерудің маңызды сәттері ғана емес, сонымен бірге терең әлеуметтік және мәдени мағынаға ие екенін қысқаша түсіндіреді, өйткені олар арқылы дәстүрлер беріліп, адамдар арасындағы байланыс нығаяды</p>	Дәстүрлерді сипаттайтын үлестірме материалдар. Суреттер, мерекелер мен рәсімдердің фотосуреттері.
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақ халқының мерекелері туралы айтып, олардың қоғам үшін маңыздылығын атап өтті: Наурыз - жаңа жылдың басталуын және табиғаттың жандануын бейнелейтін көктем мен жанару мерекесі. Бұл мереке Наурыз көже дайындау сияқты жаппай мерекелермен, әндермен, билермен және арнайы рәсімдермен атап өтіледі. Ойыншық-отбасы немесе Қоғамдастық өміріндегі</p>	"Қазақ халқының дәстүрлі мерекелері мен салт-дәстүрлері" тақырыбындағы Презентация. Наурыз, тойды мерекелеу,

	<p>маңызды оқиғаны жаппай атап өту (баланың тууы, маңызды істі аяқтау, саяхат жасау және т.б.). Ойыншық-бұл мереке ғана емес, сонымен қатар қоғамдастық ішіндегі байланыстарды сақтау тәсілі, қонақжайлылық пен жомарттықты көрсету.</p> <p>Үйлену тойы-екі адам мен олардың отбасыларының бірігуін бейнелейтін көптеген салт-дәстүрлерді қамтитын Қазақ Отбасы өміріндегі маңызды оқиға. Үйлену рәсімдері қоғамның жалпы құндылықтары мен нормаларын көрсететін өзіндік символизм мен мағынаға ие.</p> <p>Сертігту сәтті. Шиеленісті жеңілдету және оқушылардың назарын белсендіру үшін мұғалім дене шынықтырумен айналысады: Студенттер қарапайым қимылдарды орындайды: иілу, созылу, қолдар мен аяқтарды айналдыру. Музыкамен қазақтардың дәстүрлі билерінің элементтерін еске түсіретін қимылдарды орындау.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты үш топқа бөледі. Әр топ презентацияны егжей тегжейлі зерттеу және дайындау үшін бір тақырып алады: 1-топ: Наурыз-оның мағынасы, салт-дәстүрлері. 2 - топ: ойыншық-қазақтардың өміріндегі рөлі, салт-дәстүрлері. 3-топ: үйлену тойы-қазақ үйлену тойының салт-дәстүрлері. Әр топ үлестірме материалдармен және иллюстрациялармен жұмыс істейді, өз тақырыбының қысқаша презентациясын дайындайды. Жұмыс барысында студенттер постер салу немесе шағын сахналық зерттеу жасау сияқты шығармашылық тәсілдерді қолданады.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері. Әр топ таңдалған мерекенің дәстүрлері мен маңыздылығы туралы баяндайтын өз презентациясын ұсынады: 1-топ Наурыз туралы ақпарат ұсынады. 2-топ Тояның ерекшеліктерін түсіндіреді. 3-топ үйлену рәсімдері туралы білімдерімен бөліседі. Оқушылар сыныптастарына сұрақтар қояды, ал мұғалім маңызды тұстарды нақтылауға көмектеседі және ақпаратты қазақ өмірінің мәнмәтімен байланыстырады.</p>	<p>үйлену рәсімдері туралы бейнематериалдар. Дәстүрлерді сипаттайтын үлестірме материалдар. Суреттер, мерекелер мен рәсімдердің фотосуреттері. Мерекелер мен рәсімдердің географиясын көрсететін карталар мен схемалар.</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім сабақты қорытындылайды, сабақта алынған ақпаратты жинақтайды: * Қазақ халқының мерекелері қоғам ішіндегі әлеуметтік байланысты нығайтуда, дәстүрлерді қолдауда және адамдарды біріктіруге көмектесуде аса</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>маңызды рөл атқарады.</p> <p>* Наурыз жаңару мерекесі ретінде жаңа уақыттың басталуын білдіреді, бұл үйлену тойы отбасылық және қауымдық байланыстарды нығайтады.</p> <p>Әдіс: "Мерекелік калейдоскоп"</p> <p>Мұғалім оқушыларға мереке рәсімдері мен дәстүрлерін көрсететін қысқа көріністер ойнауды ұсынады. Мысалы, оқушылар үйлену тойын немесе наурыз көже дайындау сахнасын ойнай алады.</p> <p>Рефлексия және Үй тапсырмасы.</p> <p>Мұғалім оқушыларға қазақтардың мерекелері мен салт-дәстүрлері қазіргі қоғамда қалай өзекті болуы мүмкін екендігі туралы ойлауды ұсынады.</p> <p>Үй тапсырмасы: " "Қазақтардың мерекелері мәдени құндылықтар мен дәстүрлерді сақтауға қалай көмектеседі?" немесе мерекелердің бірін зерттейтін жобаны дайындаңыз</p>	
--	--	---

IV бөлім	Қазақтың мерекелері, салт-дәстүрлері және дәстүрлі өнер түрлері	
№ 20 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Қазақ қоғамындағы мерекелердің рөлі	
Сабақтың мақсаттары	<p>1. Оқушыларды қазақ қоғамындағы мерекелердің рөлімен таныстыру.</p> <p>2. Дәстүрлі мерекелердің (Наурыз, тойдың, тойдың) әлеуметтік құрылым мен қоғамдық байланыстарды нығайтудағы маңызын көрсету.</p> <p>Ұжымдық жұмыс дағдыларын, ақпаратпен жұмыс істеу және шығармашылық жобалар жасау қабілетін дамыту.</p>	
Күтілетін нәтиже	<p>1. Оқушылар қазақ халқының негізгі дәстүрлі мерекелерін және олардың маңыздылығын сипаттай алады.</p> <p>2. Оқушылар әлеуметтік бірлікті нығайту мен мәдени дәстүрлерді сақтаудағы мерекелердің рөлін түсінетін болады.</p> <p>3. Оқушылар топта жұмыс істей отырып, қазақ халқының мерекелері мен әдет-ғұрыптары туралы ақпаратты таныстыра алады.</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру.</p> <p>Мұғалім оқушыларды құттықтап, сабақтың тақырыбын "Дәстүрлі қазақ өміріндегі салт-дәстүрлердің символикасы мен маңызы" деп хабарлайды. Салт-дәстүрлер тек салт-дәстүрлер ғана емес, сонымен бірге қазақ халқының философиясы мен қабылдау әлемінің көрінісі болғандығын нақтылайды.</p> <p>Білімді өзектендіру.</p> <p>Әдіс: "Әңгіме"</p> <p>Мұғалім оқушыларға білімді жаңарту үшін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Сіз қазақтардың қандай салт-дәстүрлерін білесіз? • Олар қазақтардың өмірінде нені білдірді? * Бұл рәсімдердің символикасы неде? * Сіз өмірде қандай рәсімдерді көрдіңіз (үйлену 	<p>Мерекелер мен рәсімдерге қатысты карталар, иллюстрациялар, фотосуреттер.</p>

	<p>тойларында, мерекелерде және т. б.)? Оқушылардың жауаптары тақтаға бекітіліп, жаңа тақырыпты үйренуге негіз болады.</p> <p>Сабак тақырыбына кіріспе. Ұстаз салт-дәстүрлер қазақ мәдениетінің маңызды бөлігі екенін және олардың әрқайсысының терең мағынасы бар екенін түсіндіреді. Ғұрыптар қазақ халқының салт-дәстүрлерін, нанымдары мен құндылықтарын бейнелейді, ал олардың символикасы негізгі философиялық идеяларды жеткізеді</p>	
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақтардың негізгі салттық тәжірибелері мен олардың символикасы туралы әңгімелейді: Наурыз-жаңару мерекесі, Жаңа жылдың басталуын және табиғаттың жандануын білдіреді. Наурыздың символикасы адам мен табиғаттың үйлесімділігімен байланысты, ол Наурыз көжені дайындау сияқты салттық іс-әрекеттерде көрініс табады. Үйлену рәсімдері — қазақтың үйлену тойы көптеген символдық әрекеттерге толы, олардың әрқайсысының өзіндік мәні бар, мысалы, қалыңдықтың рудың ізбасары ретіндегі символикасы, үйлену тойына сыйлық беру рәсімі, қалыңдықты бір ұрпақтан екінші ұрпаққа беру дәстүрі. Жерлеу рәсімдері — адамның осы дүниеден кетуіне байланысты. Жерлеу рәсімінің әр кезеңінде марқұмға және оның басқа әлемге сапарына деген құрмет символикасы бар. Балалармен қарым — қатынас жасау рәсімдері (мысалы, "тұсаукесер" рәсімі) - нәресте тәуелсіз өмірдің басталуын білдіретін жіпті кесіп тастағанда.</p>	<p>"Қазақ қоғамындағы мерекелердің рөлі" тақырыбындағы Презентация. Дәстүрлі мерекелерді (Наурыз, Той, той) бейнелейтін бейне үзінділер. Үлестірме материалдар (дәстүрлердің сипаттамасы, сұрақтары бар карточкалар). Мерекелер мен рәсімдерге қатысты карталар, иллюстрациялар, фотосуреттер. Топтарда жұмыс істеуге арналған қағаз парақтары мен маркерлер.</p>
	<p>Сертілту сәтті. Оқушылардың назарын белсендіру үшін мұғалім дене шынықтыру минуттарын өткізеді: Оқушылар қазақтардың дәстүрлі билерінің элементтеріне еліктейтін жеңіл қимылдарды орындайды, мысалы, қолдарымен жұмсақ айналмалы қимылдар, қадамдар мен би элементтері.</p>	
	<p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты бірнеше топқа бөледі. Әр топ презентацияны егжей тегжейлі зерттеу және дайындау үшін бір тақырып алады: 1-топ: Наурыз рәсімдерінің символикасы. 2-топ: үйлену рәсімдерінің символикасы. 3-топ: жерлеу рәсімдерінің символикасы. 4-топ: балаларға арналған рәсімдердің символикасы. Әр топ үлестірме материалдармен, иллюстрациялармен және мәтіндермен жұмыс істейді, өз тақырыбының қысқаша презентациясын дайындайды. Топтар шығармашылықты қолдана алады: плакаттар салу, салттық сәттерді бейнелейтін</p>	

	<p>шағын көріністер дайындау.</p> <p>Топтық жұмыстардың тұсаукесері.</p> <p>Әр топ рәсімдердің символикасы бойынша өз презентациясын ұсынады. Оқушылар сыныптастарының сұрақтарына символдық іс-әрекеттің мәнін және олардың қазақ халқының құндылықтарымен байланысын түсіндіре отырып жауап береді.</p>	
Сабақтың соңы	<p>Қорытындылау.</p> <p>Мұғалім сабақта алған ақпаратты жинақтайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қазақтардың барлық салт-дәстүрлері кездейсоқ емес: олардың әрқайсысында қазақ халқының құндылықтарын, сенімдері мен дүниетанымын бейнелейтін терең символизм бар. * Рәсімдер өмірдің маңызды кезеңдерімен байланысты: туылу, өсу, некеге тұру, өмірден кету. * Олар дәстүрлерді сақтауға және ұрпақтар арасындағы байланысты нығайтуға көмектеседі. <p>Әдіс: "білім беру ойыны"</p> <p>Мұғалім шағын ойын ұйымдастырады, онда оқушылар оның символизмінен рәсімді болжауы керек. Мысалы, мұғалім белгілі бір рәсімнің символикасын сипаттайды, ал оқушылар оны атауы керек (мысалы, Наурыз символизмінің сипаттамасы, үйлену дәстүрлері және т.б.).</p> <p>Рефлексия және Үй тапсырмасы.</p> <p>Мұғалім оқушыларға қазақ халқы үшін қандай салт-дәстүр ең қызықты және маңызды болып көрінетінін ойлауды және оның себебін түсіндіруді ұсынады.</p> <p>Үй тапсырмасы: "Неліктен салт-дәстүрлер мен рәміздер қазақ халқының өмірінде маңызды рөл атқарады?" немесе шығармашылық жұмысты дайындаңыз (мысалы, өмірдегі қандай да бір оқиға үшін өзіңіздің рәсіміңізді жасаңыз).</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

IV бөлім	Қазақтың мерекелері, салт-дәстүрлері және дәстүрлі өнер түрлері
№ 21 сабақ	
Сабақ тақырыбы	Рәсімдердің символикасы мен мағынасы
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақ халқының негізгі салт-дәстүрлерімен және олардың рәміздерімен таныстыру. 2. Әдет-ғұрыптар қазақ қоғамының маңызды құндылықтары мен нормаларын қалай көрсететінін көрсету. 3. Оқушылардың әдет-ғұрыптарды, олардың өмірдегі маңызы мен қолданылуын талдау қабілетін дамыту. 4. Топтарда жұмыс істеу, ақпаратты таныстыру және оқытылатын материалға шығармашылық көзқарас дағдыларын қалыптастыру.
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар дәстүрлі қазақ салт-дәстүрлерінің символикасы мен маңызын түсіндіре алады. 2. Оқушылар салт-дәстүрлер мен қазақ халқының мәдени құндылықтары арасындағы байланысты анықтай алады.

	3. Оқушылар топтарда жұмыс істеу және шығармашылық тәсілмен презентация дайындау қабілетін көрсетеді.	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды құттықтап, сабақ тақырыбын ұсынады: "дәстүрлі қазақ өміріндегі Музыка, би және ауызша халық шығармашылығы".</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Әңгіме" Мұғалім білімді өзектендіру үшін сұрақтар қояды: * Қазақ музыкасы мен биі туралы не білесіз? * Қазақ музыкалық мәдениетінде Сізге қандай аспаптар белгілі? * Сізге қазақ халқының қандай мақал-мәтелдері белгілі? * Қазақ халқының өмірінде әндер мен билер қандай рөл атқарады?</p> <p>Оқушылардың жауаптары тақтаға жазылады және олардың білімі негізінде тақырыпты одан әрі зерттеуге негіз жасалады.</p> <p>Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім дәстүрлі қазақ қоғамында музыка, би және ауызша халық шығармашылығы ойын-сауық қана емес, сонымен қатар әлеуметтік және мәдени қарым-қатынастың маңызды бөлігі болғанын түсіндіреді. Музыка мен сөздер арқылы халық даналығы, өмірлік сабақтар, халықтың тарихы мен мәдениеті жеткізілді</p>	Суреттер, рәсімдердің фотосуреттері.
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақ музыкалық және би мәдениетінің түрлі аспектілері туралы әңгімелейді: Музыка және музыкалық аспаптар:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Комуз, домбыра, сыбызғы және басқа да дәстүрлі қазақ аспаптары. • қазақ музыкасының негізгі жанрлары: туынды, айтыс, күй. • әндер және олардың мағынасы: әндер эмоцияны білдіру формасы, тарихи оқиғаларды жеткізу құралы ретінде. <p>Би:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дәстүрлі қазақ билері, олардың сипаты мен символикасы. • би рәсімдердің бөлігі ретінде (үйлену тойлары, Мерекелер). <p>Ауызша халық шығармашылығы: қазақ поэзиясы, ертегілер, аңыздар, мақал-мәтелдер. халықтың тарихы мен құндылықтарын сақтаудағы ауызша дәстүрдің рөлі.</p> <p>Сертілту сәтті. Зейінді белсендіру үшін мұғалім дене шынықтыру минуттарын өткізеді:</p>	Қазақ халқының дәстүрлі салт-дәстүрлерінің символикасы мен маңызы туралы Презентация. Қазақтың дәстүрлі салт-дәстүрлері бейнеленген бейнефрагменттер. Үлестірме материалдар (рәсімдер туралы мәтіндер, сұрақтар мен тапсырмалар жазылған карточкалар). Суреттер, рәсімдердің фотосуреттері.

	<p>Оқушылар дәстүрлі қазақ музыкасына қарапайым қимылдар жасайды (мысалы, би қимылдарына немесе музыкаға байланысты қимылдарға еліктейді).</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты бірнеше топқа бөледі. Әр топқа бір тапсырма ұсынылады: 1-топ: қазақтардың музыкалық аспаптары туралы айту (мысалы, домбыра, кеманша, сыбызғы). 2-топ: қазақ билері, олардың символикасы мен маңызы туралы презентация дайындау. 3-топ: қазақ мақал-мәтелдерінің мағынасын түсіндіре отырып, олардың мысалдарын зерделеу және дайындау. 4-топ: қазақ дәстүріне байланысты әннің немесе өлеңнен үзіндінің шағын орындалуын дайындау. Мұғалім сыныпты бірнеше топқа бөледі. Әр топ өз жұмысын ұсынады: 1-топ музыкалық аспаптарды көрсетеді және олардың мәдениеттегі рөлі туралы айтады. 2-топ дәстүрлі биді көрсетеді немесе қазақтың би дәстүрлері туралы әңгімелейді. 3-топ қазақ мақал-мәтелдерін және олардың түсіндірмесін ұсынады. 4-топ ән немесе өлең орындайды.</p>	<p>Қағаз парақтары, топтарда жұмыс істеуге арналған маркерлер.</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім негізгі ойларды бөліп көрсете отырып, сабақ материалын жинақтайды: * Музыка, би және ауызша халық шығармашылығы-қазақ мәдениетінің маңызды элементтері. * Бұл дәстүрлер халықтың тарихын сақтауға, білім мен даналықты ұрпақтан-ұрпаққа жеткізуге көмектеседі. * Музыка мен би арқылы сезімдер мен эмоциялар көрінеді, ал ауызша шығармашылық ұлттық бірегейлікті нығайтуға ықпал етеді. Әдіс: "Сұрақ-жауап "немесе" кім жылдам?» Мұғалім өткен материал бойынша сұрақтар қояды, мысалы: • Қазақтар дәстүрлі музыкада қандай музыкалық аспаптарды пайдаланды? * Дәстүрлі қазақ биінің символикасы неде? * Қазақ мақал-мәтелдерінің мысалдарын келтіріп, олардың мағынасын түсіндіріңіз. Оқушылар сұрақтарға кезекпен жауап береді. Ойын элементі білімді нығайтуға көмектеседі. Рефлексия Үй тапсырмасы: "Қазақтардың өмірінде музыка, би және ауызша халық шығармашылығы қандай рөл атқарды?"немесе дәстүрлі қазақ музыкалық аспаптары туралы презентация дайындау.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p> <p>Кері байланыс</p> <ul style="list-style-type: none"> - барлығын түсіндім - енді түсініп келемін - түсінбедім

IV бөлім	Қазақтың мерекелері, салт-дәстүрлері және дәстүрлі өнер түрлері
----------	---

№ 22 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Музыка, би және ауызша халық шығармашылығы	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақтардың дәстүрлі мәдениетіндегі музыка, би және ауызша халық шығармашылығының негізгі аспектілерімен таныстыру. 2. Қазақ халқының өміріндегі мәдениеттің осы элементтерінің маңыздылығын көрсету. 3. Музыка мен ауызша халық шығармашылығының қоғамдық құндылықтар мен дәстүрлерді қалыптастыруға әсерін талдау қабілетін дамыту. 4. Оқушылардың шығармашылық дағдылары мен командалық жұмысын дамытуға ықпал ету. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар дәстүрлі қазақ өміріндегі музыка, би және ауызша шығармашылықтың мәнін түсіндіре алады. 2. Оқушылар қазақ музыкасының негізгі жанрларын, халық биінің түрлерін және ауызша шығармашылықтың негізгі элементтерін атай алады. 3. Оқушылар тақырып бойынша презентация немесе шағын қойылым дайындау арқылы шығармашылықпен айналысады. 4. Оқушылар ән, би және мақал-мәтелдердің мысалдарын қолдана отырып, мәдени ерекшеліктер туралы білімдерін көрсете алады. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды құттықтап, сабақтың тақырыбымен таныстырады: "дәстүрлі қазақ өміріндегі қазақ музыкалық аспаптарының рөлі". Мұғалім сабақта оқушылар дәстүрлі қазақ музыкалық аспаптарымен және олардың қазақтардың күнделікті өміріндегі маңыздылығымен танысатынын түсіндіреді. Білімді өзектендіру. Әдіс: "Әңгіме" Мұғалім білімді өзектендіру үшін сұрақтар қояды: * Сіз қандай музыкалық аспаптарды білесіз? * Сіз қандай қазақ музыкалық аспаптарын білесіз немесе естідіңіз? * Неліктен адамдарға бұрын музыкалық аспаптар қажет болды? * Музыка халықтардың өмірінде қандай рөл атқарады? Мұғалім жауаптарды тақтаға түсіреді, содан кейін қазақ халқының негізгі музыкалық аспаптарына көшеді. Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім қазақ мәдениетінде музыка әрқашан маңызды рөл атқарғанын қысқаша баяндайды: ол қарым-қатынас үшін, мерекелер мен рәсімдер кезінде, сондай-ақ тарих пен дәстүрлерді жеткізу үшін пайдаланылды. Қазақ мәдениетінің маңызды элементтерінің бірі-Халық рухы мен оның дәстүрлерін бейнелейтін музыкалық аспаптар.</p>	Суреттер, фотосуреттері.

<p>Сабақтың негізгі бөлігі</p>	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақтың дәстүрлі музыкалық аспаптары туралы әңгімелейді: Домбыра-негізгі ішекті аспап, қазақ музыкасының символы. Комуз-салттық және эпикалық әндерде рөл атқаратын ежелгі ішекті аспап. Сыбызғы-музыкалық аспап ретінде қолданылатын ысқырық. Жетіген-халық музыкасында қолданылатын ішекті аспап. Кеманча-Қазақ әуендерін орындау үшін қолданылатын садақ құралы. Шертер-қазақ музыкасының ежелгі орындалуы болып табылатын ішекті аспап. Мұғалім аспаптардың суреттерін көрсетеді, сонымен қатар оқушылармен аспаптардың дыбыстық жазбаларын тыңдайды. Әр құралдың қазақтар мәдениетінде өзіндік мақсаты мен маңызы бар екендігі баса айтылды.</p>	<p>Қазақ музыкасы, биі және ауызша халық шығармашылығы туралы ақпаратты қамтитын Презентация. Қазақ музыкасының, әнінің, биінің аудиожазбалары. Дәстүрлі билер мен рәсімдердің бейнелері. Топтарда жұмыс істеуге арналған сұрақтар мен тапсырмалар бар карточкалар.</p>
	<p>Сертілту сәтті. Мұғалім оқушыларға бірнеше қарапайым релаксация жаттығуларын (мысалы, қазақ музыкасына арналған жеңіл би қимылдары) орындауды ұсынады. Бұл зейінді жақсартуға және одан әрі жұмысқа бейімделуге көмектеседі.</p>	<p>Қазақ мақал-мәтелдерінің, әндері мен билерінің мысалдары бар үлестірме материалдар.</p>
	<p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты топтарға бөледі. Әр топқа тапсырма беріледі: 1-топ: домбыраны, оның құрылымын, қолданылуы мен мағынасын зерттеу. 2-топ: кеманч және оның қазақ мәдениетінде қолданылуы туралы әңгімелеу. 3-топ: сыбызғының рөлін және оның музыкалық маңыздылығын зерттеу. 4-топ: басқа қазақ аспаптарының бірінің қысқаша сипаттамасын дайындау (Жетіген, комуз және т.б.). Топтар жауаптарын дайындау үшін үлестірме материалдарды пайдаланады. Сондай-ақ, топтарға демонстрация үшін шағын презентациялар, бейнелер немесе аудио жазбалар дайындауды ұсынуға болады. Топтар жұмысының тұсаукесері. Әр топ өз жұмысын кезекпен ұсынады, таңдалған құрал туралы әңгімелейді және оны бейнематериалдар немесе аудио жазбалар арқылы көрсетеді.</p>	
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім қазақ музыкалық аспаптары мәдениетінің маңызды бөлігі болғанын, олар қарым-қатынас жасауға, эмоцияларды білдіруге және мәдени дәстүрлерді жеткізуге қызмет еткенін атап өтіп, ақпаратты жинақтайды. Оқушылар музыка мен</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>музыкалық аспаптардың қазақтардың өміріне қалай әсер еткенін түсінуі керек</p> <p>Әдіс: "Сұрақ-жауап "немесе" бұл қандай құрал?"»</p> <p>Мұғалім оқушыларға өткен материал бойынша сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қазақ әуендерін ішектерде орындау үшін қандай аспап қолданылады? * Қандай құрал ысқырық рөлін атқарады және әртүрлі рәсімдерде қолданылады? • Қазақтың ең танымал екі музыкалық аспабын атаңыз. <p>Оқушылар сұрақтарға жауап береді, бұл зерттелген материалды бекітуге көмектеседі.</p> <p>Рефлексия</p> <p>Үй тапсырмасы: "Қазақ музыкалық аспаптары халықтың мәдениеті мен дәстүрлерін қалай бейнелейді?" немесе қазақ халқының сүйікті музыкалық аспабы туралы әңгіме дайындау</p>	
--	---	---

IV бөлім	Қазақтың мерекелері, салт-дәстүрлері және дәстүрлі өнер түрлері	
№ 23 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Қазақ аспаптарының рөлі	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақ музыкалық аспаптарының тарихымен және олардың дәстүрлі өмірдегі рөлімен таныстыру. 2. Мәдени дәстүрлер мен қарым-қатынасты сақтау үшін қазақ халқының өміріндегі музыкалық аспаптардың маңыздылығын көрсету. 3. Аспаптар мен олардың дыбыстарын зерделеу арқылы қазақ музыкалық мәдениетін шығармашылық қабылдауды дамыту. 4. Топта жұмыс істеу және білімді таныстыру дағдыларын дамыту 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар қазақтың негізгі музыкалық аспаптарын атай алады және олардың мағынасын түсіндіре алады. 2. Оқушылар дәстүрлі қазақ өмірінде әртүрлі құралдардың қалай және не үшін пайдаланылғанын сипаттай алады. 3. Оқушылар қазақтардың өміріндегі музыканың рөлі туралы түсініктерін көрсете алады. 4. Оқушылар тапсырмаларды орындауда шығармашылықпен айналысады. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру.</p> <p>Мұғалім оқушыларды қарсы алады, Сабақтың тақырыбы қазақ халқының дәстүрлі өнер түрлеріне арналатынын айтады. Өнер қазақтардың мәдениеті мен өмір салтымен тығыз байланысты екенін түсіндіреді.</p> <p>Білімді өзектендіру.</p> <p>Әдіс: "Миға шабуыл"</p> <p>Мұғалім сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қазақ мәдениетінде қандай өнер түрлерін білесіз? * Қазақтар қандай дәстүрлі тұрмыстық заттарды немесе әшекейлерді пайдаланды? 	Суреттер, фотосуреттері.

	<p>* Неліктен бұл заттар қазақ халқы үшін маңызды болды? Оқушылар жауап береді, мұғалім жауаптарды тақтаға жазады. Бұл белгілі фактілерді еске түсіруге және оқушыларды дәстүрлі өнер түрлері туралы ойлауға итермелеуге мүмкіндік береді. Сабақ тақырыбына кіріспе. Мұғалім дәстүрлі қазақ өнері халықтың мәдени құндылықтарын, өмір салтын және дүниетанымын білдіретінін түсіндіреді. Қазақтардың өнері тұрмыспен, дінмен және табиғатпен байланысты, сондықтан ол бірегей және алуан түрлі.</p>	
<p>Сабақтың негізгі бөлігі</p>	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім дәстүрлі өнер түрлері туралы ақпаратты презентация арқылы ұсынады: Кілем тоқу: қазақтар өмірінің маңызды элементі ретінде кілемдер мен жамылғылар. Өрнектердің символикасы, кілемдерді күнделікті өмірде қолдану. Зергерлік бұйымдар: алтыннан, күмістен және басқа да материалдардан жасалған зергерлік бұйымдар, зергерлік бұйымдардағы символизм, қазақтардың өміріндегі рөлі. Кесте: киімнің, тұрмыстық заттардың сәндік элементтері, ою-өрнектердің символикасы. Ағаш ою: ағаштан жасалған бұйымдар, ыдыс-аяқ, зергерлік бұйымдар. Ою шеберлері утилитарлық және сәндік заттарды жасады. Музыкалық аспаптар: домбыра, қобыз, шабыт және басқалар. Олардың мәдениеттегі рөлі, салттық және күнделікті өмірде қолданылуы.</p> <p>Сергіту сәтті. Мұғалім оқушыларға зейінді сергіту және зейінді жақсарту үшін бірнеше қарапайым қимылдарды, мысалы, Бұрылыстар мен иілулерді орындауды немесе қазақ музыкасына шағын би кідірісін жасауды ұсынады.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты топтарға бөледі, олардың әрқайсысы өнердің бір түрін зерттейді: 1-топ: кілем тоқу-кілем түрлерін және олардың символикасын зерттеу. 2-топ: зергерлік бұйымдар-зергерлік бұйымдар мен олардың маңыздылығын зерттеу. 3 – топ: кестелеу-қазақ кестелерінде қолданылатын рәміздер мен элементтерді талдау. 4-топ: музыкалық аспаптар-домбыра, қобыз және олардың мағынасын зерттеу. Әр топ ақпарат пен схемалары бар карталарды алады. Оқушылар оның рөлі мен маңыздылығын талқылай отырып, өздерінің өнер түрлері туралы қысқаша презентация дайындауы керек.</p>	<p>Қазақ музыкалық аспаптарының бейнелерімен таныстыру (домбыра, кеманша, сыбызғы және т.б.). Қазақ музыкалық аспаптарының дыбыстық жазбалары. Қазақтың дәстүрлі әуендерін орындайтын музыканттардың бейнежазбалары. Әр түрлі музыкалық аспаптар туралы ақпарат бар карталар. Топтық жұмыстарға арналған үлестірме материалдар (аспаптардың сипаттамасы, кестелер). Компьютер, проектор, музыка тыңдауға арналған динамиктер.</p>

	<p>Топтар жұмысының тұсаукесері. Әр топ өз жұмысын сыныпқа ұсынады. Презентацияда болуы керек: * Өнер түрінің атауы. * Оның тарихы мен қазақтардың өміріндегі маңызы. Өнімдердің мысалдары және оларды пайдалану</p>	
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім өнердің негізгі түрлерін, олардың қазақтардың өміріндегі маңыздылығын, олардың күнделікті өмірмен, мәдениетпен және дәстүрлермен байланысын көрсете отырып, ақпаратты жинақтайды. Оқушылар сұрақтар қойып, әсерлерімен бөліседі. Әдіс: "Сұрақ-жауап "немесе" бұл қандай құрал?» Мұғалім оқушыларға өткен материал бойынша сұрақтар қояды: * Сіз дәстүрлі қазақ өнерінің қандай түрлерін зерттедіңіз? * Қазақтар мәдениетінде кілем тоқудың маңызы қандай? * Қазақтар арасында қандай музыкалық аспаптар танымал болды және неге? Рефлексия Үй тапсырмасы: Қысқаша эссе жазу немесе дәстүрлі қазақ өнерінің қай түрін неғұрлым қызықты деп санайтыны және неге екендігі туралы презентация жасау. Сіз бір затты таңдай аласыз (мысалы, кілем немесе зергерлік бұйымдар) және оның қазақ мәдениетіндегі маңызы туралы айта аласыз.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

IV бөлім	Қазақтың мерекелері, салт-дәстүрлері және дәстүрлі өнер түрлері	
№ 24 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Дәстүрлі өнер түрлері	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды дәстүрлі қазақ өнерінің негізгі түрлерімен таныстыру: кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, кесте тігу, ағаш ою, музыкалық аспаптар. 2. Қазақтардың өміріндегі осы өнер түрлерінің рөлін, олардың символдық маңызы мен мәдениетке әсерін түсіндіру. 3. Шығармашылық қабылдауды және топта жұмыс істеу қабілетін дамыту. 4. Ұлттық мәдени мұраны құрметтеуді қалыптастыру. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар дәстүрлі қазақ өнерінің негізгі түрлерін атай алады. 2. Оқушылар бұл өнер түрлерінің қазақ халқының өмірінде қандай рөл атқарғанын түсіндіре алады. 3. Оқушылар тапсырмаларды орындау кезінде шығармашылықпен айналысады және талқылауға белсенді қатысады. <p>Оқушылар топта жұмыс істей алады, өз жұмыстарын ұсына алады және қорғай алады</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Білімді өзектендіру.	Суреттер, фотосуреттері.

	<p>Сұрақ-жауап әдісі: "сіз қандай өнер түрлерін білесіз? Дәстүрлі өнер деп не түсінесіз?» Оқушылардың ақыл-ой белсенділігін арттыру үшін "Миға шабуыл" әдісін қолдану.</p> <p>Ойын сәті: "Сурет сал" ойыны: экранда дәстүрлі қазақ өнері бейнеленген суреттердің үзінділері (мысалы, кілемдегі ою-өрнек, музыкалық аспаптардың бейнесі және т.б.) көрсетіледі. Оқушылар кезек-кезек суретте бейнеленген өнер түрін атап, оның мағынасын қысқаша түсіндіруі керек. Бұл сабақтың тақырыбына назар аударуға көмектеседі.</p>	
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Негізгі ойларды (соғу, тоқу, кесте тігу, ағаш ою, музыкалық аспаптар) түсіндіре отырып, "Қазақстанның дәстүрлі өнер түрлері" тақырыбындағы Презентация. Әр өнер түрін көрнекі түрде көрсету үшін Визуализация (фотосуреттер, суреттер, бейнелер). Әр өнер түрінің тарихы мен ерекшеліктері, оның қазақ халқының күнделікті өміріндегі маңызы туралы әңгіме.</p>	<p>Дәстүрлі қазақ бұйымдарының (кілемдер, зергерлік бұйымдар, музыкалық аспаптар, кесте) бейнелерімен таныстыру. Дәстүрлі қазақ бұйымдарын жасау туралы бейнематериалдар. Үлестірме материалдар (әр түрлі өнер түрлері туралы ақпараты бар карточкалар, схемалар). Музыкалық аспаптар (мысалы, домбыра, қобыз) көрсету үшін. Бейнелерді көрсетуге арналған Компьютер, проектор және динамиктер</p>
	<p>Сертілту сәтті. Би элементтерімен байланысты жеңіл қозғалыстар (мысалы, шиеленісті жеңілдету және белсенділікті сақтау үшін халықтық би қимылдарына еліктеу).</p>	
	<p>Топтарда жұмыс істеу. Сынып 4 топқа бөлінеді, олардың әрқайсысы белгілі бір өнер түріне арналған тапсырма карталарын алады (мысалы, 1 топ — соғу, 2 топ — тоқу, 3 топ — кесте, 4 топ — музыкалық аспаптар). Тапсырма: әр топ өзінің өнер түрі туралы шағын презентация дайындап, өнердің бұл түрі қазақ халқы үшін неліктен маңызды болғанын және оның қалай сақталғанын негіздеуі тиіс. Әр топ өз жұмысының нәтижелерін ұсынады: дәстүрлі өнер, оның мәні мен ерекшеліктері туралы әңгімелейді. * Талқылауға арналған сұрақтар: o дәстүрлі өнер түрлерін сақтау неге маңызды? o жастар арасында дәстүрлі өнерге деген қызығушылықты қалай дамытуға болады?</p>	
Сабақтың соңы	<p>Қорытындылау. "Ақиқат немесе өтірік" ойыны: мұғалім студенттерге дәстүрлі өнер туралы мәлімдемелер береді (мысалы, "темір соғу тек еркектік әрекет болды "немесе"станокта тоқу тек көшпенділер арасында танымал болды"). Оқушылар бұл шындық па, өтірік пе деп жауап беріп, таңдауларын түсіндіруі керек. Рефлексия</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	Үй тапсырмасы: Дәстүрлі қазақ өнерінің қай түрін ең қызықты және неге деп санайтыны туралы қысқаша эссе (1-2 абзац) жазыңыз.	
--	---	--

V бөлім	Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы	
№ 25 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Қазақтардың қазіргі өміріндегі дәстүрлер	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазіргі қазақтардың өміріндегі салт-дәстүрлердің рөлімен таныстыру. 2. Өткен дәстүрлер мен олардың қазіргі қоғамға бейімделуі арасындағы байланысты көрсету. 3. Сыни ойлауды, мәдениет пен қоғамдағы өзгерістерді талдау қабілетін дамыту. 4. Қазақ халқының мәдени дәстүрлері мен құндылықтарын құрметтеуге ықпал ету. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар қазіргі қоғамда қазақтардың қандай дәстүрлері сақталатынын және олардың неге маңызды екенін түсіндіре алады. 2. Оқушылар нақты дәстүрлер мысалында олардың тарихпен және қазіргі заманмен байланысын көрсете алады. 3. Оқушылар топта жұмыс істей алады, тақырыптарды талқылай алады және өз нәтижелерін ұсына алады. 4. Оқушылар тапсырмалар мен ойындарды орындауда белсенділік пен шығармашылықты көрсетеді. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды құттықтап, бүгінгі сабақ қазақ халқының қазіргі өміріндегі салт — дәстүрлердің рөлі тақырыбына арналатынын хабарлайды. Дәстүрлер халықтың мәдениеті мен бірегейлігін сақтауға көмектесетінін түсіндіреді, кейде олар өмір сүру уақыты мен жағдайына байланысты өзгереді.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "сұрақтар шеңбері" Мұғалім рефлексия үшін сұрақтар қояды: * Сіз қазақтардың қандай дәстүрлерін білесіз? * Сіздің ойыңызша, дәстүрлер уақыт өте келе қалай өзгеруі мүмкін? • Қазіргі қоғамда қандай дәстүрлер сақталады және неге? Мұғалім жауаптарды тақтаға түсіріп, сыныпты әрі қарай талқылауға дайындайды.</p> <p>Тақырыпқа кіріспе. Мұғалім қазақтардың Наурыз, үйлену тойлары, салт-дәстүрлер, қолөнер және музыка сияқты дәстүрлерінің тарихта терең тамыры бар екенін түсіндіреді. Бірақ олар қазіргі шындыққа бейімделіп, халық өмірінің маңызды бөлігі болып қала береді.</p>	Қазақ дәстүрлерінің иллюстрацияларымен таныстыру.
Сабақтың негізгі бөлігі	Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазіргі заманда сақталып келе жатқан қазақ халқының салт-дәстүрлері туралы ақпарат ұсынады.	Қазақ дәстүрлерінің иллюстрациялар

	<p>Тұсаукесер егжей-тегжейлі баяндалады: Наурыз: бұл ежелгі мереке қазіргі Қазақстанда қалай бейімделді және ол нені бейнелейді. Үйлену тойлары: үйлену рәсімдері қалай өзгерді, бірақ қалыңдықтың төлемі, отбасылық құндылықтар сияқты дәстүрлер сақталды. Мерекелер мен рәсімдер: күнделікті өмірде дәстүрлерді сақтау және олардың мәдениетке әсері. Қолөнер және халық өнері: қазіргі жағдайдағы дәстүрлі қолөнер-олар Бизнестің, ауылдың, қала өмірінің бір бөлігіне айналады.</p> <p>Сертігту сәтті. Мұғалім қазақ музыкасын қамтиды, ал оқушылармақты сақтай отырып, бірнеше қарапайым би қимылдарын орындайды. Бұл жұмысты жалғастырмас бұрын зейінді арттыруға және зейінді жақсартуға көмектеседі.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты топтарға бөледі, әр топқа тапсырмасы бар карта беріледі: 1-топ: Наурыз дәстүрі қазіргі Қазақстанда қалай сақталатынын айту (мысалдармен). 2-топ: қазақ үйлену тойының соңғы онжылдықтарда қалай өзгергенін, бірақ дәстүрлер сақталғанын айту. 3-топ: қазақтардың қазіргі өміріндегі қолөнер мен халық өнерінің рөлі туралы әңгімелеу. 4-топ: қазақ халқының дәстүрлері музыка мен биде (мысалы, мерекелерде) қалай көрінетіні туралы қысқаша сипаттама дайындау. Әр топ презентация материалдары мен қосымша ресурстарды (бейне үзінділер, иллюстрациялар) пайдалана отырып, қысқа презентация дайындауы керек. Әр топ өз жұмысын сынып алдында ұсынады. Презентацияда болуы керек: * Дәстүрдің сипаттамасы. * Осы дәстүрді қазіргі заманға бейімдеу мысалдары. Дәстүрдің мәдениет пен қоғамға әсері</p>	<p>ымен таныстыру. Қазіргі өмірдегі дәстүрлерді көрсететін бейнематериалдар (мысалы, үйлену тойлары, Мерекелер, қолөнер бұйымдары). Топтық жұмысқа арналған тапсырмалары бар карточкалар. Қазақ дәстүрін бейнелейтін музыкалық фрагменттер. Материалдарды көрсетуге арналған Компьютер, проектор, экран.</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім дәстүрлерді сақтаудың маңыздылығы, оларды қазіргі әлем жағдайында бейімдеу және қазақ халқының мәдени бірегейлігіндегі рөлі сияқты негізгі ойларды бөліп көрсете отырып, ұсынылған жұмыстарды жинақтайды. Оқушылар сұрақтар қоя алады немесе өз әсерлерімен бөлісе алады. Әдіс: "Сұрақ-жауап" Мұғалім бірнеше сұрақтар қояды, мысалы: * Қазақ халқы үшін дәстүр неге маңызды? * Қазақтардың дәстүрлі үйлену тойларында қандай өзгерістер болды? • Қазіргі Қазақстан өз дәстүрлерін қалай сақтайды?</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>Оқушылардың жауаптары сабақтың негізгі идеяларын бекітуге көмектеседі.</p> <p>"Ақиқат немесе өтірік" ойыны: мұғалім студенттерге дәстүрлі өнер туралы мәлімдемелер береді (мысалы, "темір соғу тек еркектік әрекет болды "немесе"станокта тоқу тек көшпенділер арасында танымал болды"). Оқушылар бұл шындық па, өтірік пе деп жауап беріп, таңдауларын түсіндіруі керек.</p> <p>Рефлексия</p> <p>Мұғалім оқушылардан қазақ халқының салт-дәстүрлері туралы не білгендерін және оларға ең қызықты болып көрінгендерін қысқаша бөлісуді сұрайды. Оқушылар сұрақтарға жауап бере алады:</p> <p>* Сіз қазақтардың қандай дәстүрлерін маңызды деп санайсыз және неге?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Бұл дәстүрлер сіздің өміріңізде қалай пайдалы болуы мүмкін? <p>Үй тапсырмасы: "Қазақ халқының қазіргі өміріндегі дәстүрлердің рөлі" тақырыбына эссе жазу немесе оқушылар өздерінің сүйікті қазақ дәстүрі және оның отбасында қалай сақталғаны туралы айтып беретін жоба дайындау</p>	
--	--	--

V бөлім	Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы	
№ 26 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Халық қолөнері мен өнерінің жандануы	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды посткеңестік кезеңде Қазақстанда халық қолөнері мен өнерін жандандыру үдерісімен таныстыру. 2. Халық қолөнерінің қазақ халқының мәдени және экономикалық өміріндегі маңызын түсіндіру. 3. Оқушылардың қазіргі өмірдегі қолөнер мен өнердің қайта өрлеу себептерін талдау қабілетін дамыту. 4. Қазақтың дәстүрлі қолөнері мен өнеріне деген құрмет пен қызығушылықты қалыптастыру, осы тақырыпты түсінуде шығармашылық көзқарасты дамыту. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар Қазақстандағы халық қолөнерін жаңғырту процесін сипаттап, олардың қазіргі замандағы маңызын анықтай алады. 2. Оқушылар кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, кесте тігу және тері илеу сияқты қолөнердің әртүрлі түрлерін талдай алады. 3. Оқушылар халық қолөнерімен байланысты өз жобаларын жасауда креативті бола алады. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру.</p> <p>Мұғалім оқушыларды қарсы алады, Сабақтың тақырыбы және оның Қазақстанның мәдени мұрасын түсінудегі өзектілігі туралы хабарлайды. Оқушыларға дәстүрлі қазақ өмірінде қолөнер маңызды рөл атқарғанын және қазіргі заманда халықтың мәдени бірегейлігін сақтаумен байланысты қайта</p>	<p>Қазақ дәстүрлерінің иллюстрациялар ымен таныстыру.</p>

	<p>жанданатынын еске салады.</p> <p>Білімді өзектендіру.</p> <p>Әдіс: Ойын элементтерімен сөйлесу</p> <p>Мұғалім оқушыларды тақырыпқа тарту үшін сұрақтар қояды:</p> <p>* Сізге қандай халық қолөнері белгілі?</p> <p>* Сіздің ойыңызша, қолөнердің қоғам өміріндегі маңызы неде?</p> <p>* Қазақстанмен байланысты қандай қолөнер бұйымдары сіздің ойыңызға келеді? Мұғалім оқушылардың тақырып бойынша білімінің көрнекі картасын жасай отырып, жауаптарды тақтаға түсіреді.</p> <p>Тақырыпқа кіріспе.</p> <p>Мұғалім Қазақстандағы халық қолөнері (кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, кесте тігу, былғары өндірісі) ұлттық мәдениетке деген қызығушылықтың, дәстүрлерді сақтаудың және оларды қазіргі қоғамда қолданудың арқасында жандана түсетінін қысқаша түсіндіреді</p>	
<p>Сабақтың негізгі бөлігі</p>	<p>Жаңа материалды зерттеу.</p> <p>Мұғалім Қазақстанда халық қолөнерінің жандануы туралы ақпарат ұсынады:</p> <p>* Кілем тоқу: кілем өнерінің дәстүрі, оның ерекшеліктері және Қазақстанның әртүрлі аймақтарындағы заманауи жаңғыру туралы әңгіме.</p> <p>* Зергерлік іс: қазақтың дәстүрлі зергерлік өнері қазіргі заманғы дизайн мен сәнде қалай сақталады және қолданылады.</p> <p>* Кесте және тоқыма: кесте қалай қазақ халық мәдениетінің маңызды элементі болып табылады және қазіргі заманғы шеберлер қазіргі заманғы жұмыстарда ежелгі техниканы қалай қолданады.</p> <p>* Былғары өндірісі: сөмкелер, аяқ киім және киім сияқты былғары бұйымдарын жасау және оларды күнделікті өмірде қолдану.</p> <p>Сертілту сәтті.</p> <p>Мұғалім қазақ музыкасын қамтиды және оқушыларға жұмыстың келесі кезеңіне дайындалуға және демалуға көмектесетін бірнеше қарапайым қимылдарды орындауды ұсынады. Оқушыларға қазақ халық билеріне тән бірнеше би қадамдарын үйренуді ұсынуға болады.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу.</p> <p>Мұғалім сыныпты топтарға бөледі, әр топ дәстүрлі қолөнердің біріне қатысты тапсырмалары бар карталарды алады:</p> <p>1-топ: Қазақстандағы кілем тоқу тарихын зерттейді, заманауи шеберлердің мысалдарын табады.</p> <p>2-топ: қазақ зергерлік өнерінің дамуын, оның ұлттық рәміздермен байланысын қарастырады.</p> <p>3-топ: қазақтар мәдениетіндегі кесте мен тоқыма</p>	<p>Қазақтардың дәстүрлі қолөнері туралы Презентация. Қолөнер жұмыстары мен шеберханаларды көрсететін бейне үзінділер. Шығармашылық тапсырмаларға арналған материалдар (қағаз, бояулар, кесте шаблондары, қолөнер жасауға арналған материалдар). Топтық жұмысқа арналған тапсырмалары бар карточкалар. Қазақ халық аспаптарының музыкалық фрагменттері.</p>

	<p>бұйымдарының рөлін талдайды.</p> <p>4-топ: былғары жасау дәстүрлерін және олардың заманауи сән мен өндіріске әсерін зерттейді.</p> <p>Топтар қолөнердің тарихи маңыздылығына және оның заманауи жаңғыруына баса назар аудара отырып, қысқа презентациялар дайындайды.</p> <p>Әр топ өз жұмысын сынып алдында ұсынады. Әр топ өз нәтижелерін ұсынады. Презентацияларда мыналар болуы керек:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қолөнер тарихы. * Осы қолөнермен байланысты заманауи шеберлер мен жобалар. * Қазақстан мәдениеті үшін қолөнердің маңызы. 	
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау.</p> <p>Мұғалім Қазақстанның мәдени мұрасын сақтау үшін халық қолөнерін жаңғыртудың маңыздылығына назар аудара отырып, оқушылар ұсынған ақпаратты жинақтайды. Бұл қолөнерді қоғамдық қабылдаудағы өзгерістер және олардың қазіргі кездегі маңыздылығы талқыланады.</p> <p>Әдіс: «Сұрақ-жауап»</p> <p>Мұғалім бірнеше сұрақ қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Неліктен Қазақстанда халық қолөнері қайта жандануда? * Қазақ мәдениетінде кілем тоқу қандай рөл атқарады? * Қазақ зергерлік өнерінің қандай элементтері есте қалды? <p>Оқушылар сабақта алған білімдерін бекіту арқылы сұрақтарға жауап береді.</p> <p>Рефлексия</p> <p>Мұғалім оқушыларға бірнеше сұрақтарға жауап беруді ұсынады:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Сізді қандай қолөнер қызықтырады және неге? * Халық қолөнерін қазіргі өмірде қалай қолдануға болады? <p>Үй тапсырмасы: "Неліктен халық қолөнері мен өнерін жандандыру маңызды?" немесе кез-келген халық қолөнері, оның тарихы мен қазіргі мағынасы туралы жоба дайындаңыз</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

<p>V бөлім</p>	<p>Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы</p>
<p>№ 27 сабақ</p>	
<p>Сабақ тақырыбы</p>	<p>Қазақтардың дәстүрлі тағамдары</p>
<p>Сабақтың мақсаттары</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақ халқының дәстүрлі тағамдарының ерекшеліктерімен таныстыру. 2. Қазақ қоғамындағы тағамның рөлін талдау дағдыларын, сондай-ақ асхананың дәстүрлермен және өмір салтымен байланысын дамыту. 3. Қазақстанның ұлттық мәдениетіне, әсіресе гастрономия саласында құрмет пен қызығушылыққа тәрбиелеу. 4. Практикалық тапсырмаларды орындау арқылы оқушылардың

	шығармашылық дағдыларын дамытуға ықпал ету.	
Күтілетін нәтиже	<p>1. Оқушылар қазақ тағамдарының дәстүрлі тағамдарын тізіп, олардың мәдени маңыздылығын түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар тағамның қазақ халқының тарихымен, дәстүрлерімен және өмір салтымен байланысын түсінеді.</p> <p>3. Оқушылар қазақтардың дәстүрлі тағамдары туралы шағын жобалар немесе презентациялар дайындай алады.</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақта қазақтардың дәстүрлі тағамдары, оның тағамдары және күнделікті өмірдегі тағамның рөлі туралы айтылатыны туралы қысқаша хабарлайды. Кіріспе сөз қазақ халқының мәдениеті мен өмір салтымен байланысты.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Тағамды тап" ойыны Мұғалім қазақ тағамдарын (мысалы, бешбармақ, қуырдақ, қазы, бауырсақ) дайындау барысындағы суреттерді немесе қысқа бейнеклиптерді көрсетіп, оқушылардан тағамның атын болжауды сұрайды. Ойын барысында мұғалім сұрақтар қояды: * Бұл тағам қандай тағамдардан тұрады? * Оның қазақ мәдениетінде қандай маңызы бар? * Ол әдетте қандай мерекелерде беріледі?</p> <p>Мұғалім оқушыларды тақырыпқа тарту үшін сұрақтар қояды: * Сізге қандай халық қолөнері белгілі? * Сіздің ойыңызша, қолөнердің қоғам өміріндегі маңызы неде? * Қазақстанмен байланысты қандай қолөнер бұйымдары сіздің ойыңызға келеді? Мұғалім оқушылардың тақырып бойынша білімінің көрнекі картасын жасай отырып, жауаптарды тақтаға түсіреді.</p> <p>Тақырыпқа кіріспе. Мұғалім асхананың қазақтардың өміріндегі маңыздылығын, оның дәстүрлермен, отбасылық салт-дәстүрлермен және мерекелермен байланысын түсіндіреді. Қазақтардың асханасында тек ет тағамдары ғана емес, сонымен қатар түрлі сүт өнімдері, кондитерлік өнімдер, нан да бар.</p>	Дәстүрлі қазақ тағамдары мен ас үй керек-жарақтары бейнеленген суреттер.
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақтардың дәстүрлі тағамдары, олардың ерекшеліктері мен тарихи маңызы туралы әңгімелейді: * Бешбармақ: дәстүрлі ет тағамы, оның символдық мәні және пісіру ерекшеліктері. * Қазы: мерекелер мен үйлену тойларында маңызды жылқы етінен жасалған тағам. * Қуырдақ: мерекелер мен маңызды оқиғаларға жиі дайындалатын ет.</p>	Қазақтардың дәстүрлі тағамдары туралы Презентация (тағамдар мен ингредиенттердің суреттерімен). Дәстүрлі

	<p>* Бауырсақтар: мерекелер мен үйде пісірілген дәстүрлі шелпек.</p> <p>* Шалқан, айран, катык: қазақ тағамдарында да маңызды орын алатын сүт өнімдері.</p> <p>* Чак-чак: мерекелік іс-шараларда ұсынылатын дәстүрлі тәтті тағам.</p> <p>Сертілту сәтті. Мұғалім дәстүрлі қазақ музыкасын қамтиды және оқушыларға демалу және сабақты жалғастыруға дайындалу үшін бірнеше созылу жаттығуларын жасауды ұсынады.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім оқушыларды топтарға бөледі және әр топқа дәстүрлі қазақ тағамдарының бірін сипаттайтын карточкалар таратады. Топтардың міндеті-қысқа презентация дайындау, оның ішінде ақпарат: * Тағамның тарихы. * Оны дайындау үшін қолданылатын өнімдер. * Бұл тағам дәстүрлі түрде дайындалып, ұсынылатын оқиғалар. Әр топ тағамның ингредиенттері мен оны дайындау процесін көрсететін постер дайындайды. Әр топ өз жұмысын сынып алдында ұсынады. Әр топ өз жұмысын ұсынады. Презентация көрнекі материалдармен (фотосуреттер, суреттер, тағам дайындау туралы бейнематериалдар) сүйемелденуі мүмкін.</p>	<p>тағамдарды дайындау процесі туралы бейне (мысалы, бешбармақ, қазы).</p> <p>Дәстүрлі қазақ тағамдарының рецептері бар карточкалар.</p> <p>Дәстүрлі қазақ тағамдары мен ас үй керек-жарақтары бейнеленген суреттер.</p> <p>Дәстүрлі тағамдар туралы қызықты фактілері бар үлестірмелі материалдар.</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім қазақ тағамдарының дәстүрлі тағамдарының маңыздылығына, сондай-ақ олардың мәдени және отбасылық дәстүрлерді нығайтудағы рөліне назар аудара отырып, топтар ұсынған ақпаратты жинақтайды. Мұғалім қазақтардың асханасы көшпелі халық өмірінің ерекшеліктерін қалай көрсететінін түсіндіреді.</p> <p>Әдіс: «Сұрақ-жауап» Мұғалім бірнеше сұрақ қояды: * Қазақтар дәстүрлі түрде үйлену тойлары мен мерекелерге қандай тағамдар дайындайды? * Бешбармақтың басқа ет тағамдарынан айырмашылығы неде? * Қазақ тағамдарында қандай сүт өнімдері қолданылады? * Неліктен қуырдақ Қазақстанда танымал тағамдардың бірі болып табылады? Оқушылар сабақта алған білімдерін бекіту арқылы сұрақтарға жауап береді.</p> <p>Рефлексия Мұғалім оқушылардан келесі сұрақтарға жауап беруін сұрайды: * Сізге қандай дәстүрлі қазақ тағамы ұнады? Неліктен?</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>* Қазақтар үшін ас үй мен тағам неге соншалықты маңызды деп ойлайсың</p> <p>Үй тапсырмасы: Қазақ халқының мәдениеті мен тарихындағы маңыздылығын сипаттай отырып, қандай да бір дәстүрлі қазақ тағамы туралы қысқаша әңгіме дайындау.</p>	
--	---	--

V бөлім	Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы	
№ 28 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Қазақстанның ұлттық саябақті	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды Қазақстанның ұлттық саябақтарының тарихы мен маңыздылығымен таныстыру. 2. Оқушыларда табиғатты құрметтеуді және табиғи ресурстарды қорғаудың маңыздылығын түсінуді дамыту. 3. Топтық жұмыс және презентация арқылы оқушылардың шығармашылық және зерттеу дағдыларын дамытуға ықпал ету. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар Қазақстанның бірнеше ұлттық парктерін атай және қысқаша сипаттай алады. 2. Оқушылар ұлттық саябақтардың елдің табиғи байлығын сақтаудағы рөлін түсінеді. 3. Оқушылар Қазақстанда табиғатты қорғауға және экотуризмді дамытуға байланысты жобаларды әзірлей алады. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру.</p> <p>Мұғалім оқушыларды құттықтап, сабақта Қазақстанның ұлттық парктері, олардың табиғат пен экожүйені қорғау үшін маңызы туралы айтылатынын хабарлайды.</p> <p>Білімді өзектендіру.</p> <p>Әдіс: "Саябақты тап" ойыны</p> <p>Мұғалім Қазақстанның әртүрлі табиғи нысандарының (таулар, өзендер, ормандар, көлдер) фотосуреттерін көрсетіп, оқушылардан олардың қай ұлттық саябаққа жататынын болжауды сұрайды. Сондай-ақ сұрақтар қоюға болады:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қазақстанның қандай ұлттық парктерін білесің? * Олардың басқа табиғи аумақтардан айырмашылығы неде? * Ұлттық саябақтардың табиғатты қорғаудағы рөлі қандай? <p>Тақырыпқа кіріспе.</p> <p>Мұғалім ұлттық саябақтар — бұл бірегей табиғи нысандарды, өсімдіктер мен жануарларды қорғау және экотуризмді дамыту мақсатында мемлекет қорғайтын аумақтар деп түсіндіреді.</p>	<p>Қазақстанның ұлттық парктері туралы Презентация (карталарды, табиғат пен жануарлардың фотосуреттерін қоса алғанда).</p>
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу.</p> <p>Мұғалім Қазақстанның ірі ұлттық парктері және олардың маңызы туралы әңгімелейді:</p> <ul style="list-style-type: none"> * "Алтай" ұлттық паркі: флора мен фаунаның 	<p>Қазақстанның ұлттық парктері туралы Презентация</p>

	<p>сипаттамасы, тау жүйелері, сирек кездесетін жануарлар түрлері.</p> <p>* Бурабай ұлттық паркі: курорттық аймақ ретіндегі бірегей табиғат, тарих және даму.</p> <p>• "Көлсай" ұлттық паркі: көл жүйесінің ерекшеліктері және экожүйені қорғау.</p> <p>* "Шарын" ұлттық паркі: бірегей табиғи түзілімдер, каньондар және экожүйе.</p> <p>* "Алакөл" ұлттық паркі: су айдындарының экожүйе үшін маңызы, фауна мен флораның ерекшелігі.</p> <p>Сертітту сәтті. Созылу элементтері бар қарапайым қозғалыстар, музыкамен (демалу және зейінді белсендіру үшін кідірту). Оқушылар жеңіл жаттығулар жасайды (иілу, қолды созу, дененің жеңіл бұрылыстары).</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім оқушыларды топтарға бөледі және әр топқа Қазақстанның ұлттық парктерінің бірі туралы ақпарат таратады. Әр топтың міндеті-саябақ туралы қысқаша презентация дайындау:</p> <p>* Саябақтың географиялық орналасуы.</p> <p>* Бірегей табиғи нысандар, жануарлар мен өсімдіктердің сирек кездесетін түрлері.</p> <p>* Ұлттық саябақтың құрылу тарихы мен мақсаттары.</p> <p>* Саябақтың экожүйе үшін маңызы және экотуризмді дамыту.</p> <p>Топтардың жұмыс нәтижелерін таныстыру. Әр топ өз жұмысын ұсынады. Презентациялар карталарды, фотосуреттерді, саябақ туралы қызықты фактілерді, сондай-ақ саябақтың табиғат пен қоғам үшін маңызы туралы қорытындыларды қамтуы мүмкін.</p>	<p>(карталарды, табиғат пен жануарлардың фотосуреттерін қоса алғанда). Ең танымал ұлттық саябақтар туралы бейнематериалдар.</p> <p>Әр түрлі саябақтар және олардың ерекшеліктері туралы ақпарат бар карталар. Қазақстанның экожүйелері мен табиғатын сипаттайтын үлестірме материалдар</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім алынған ақпаратты қорытындылайды және табиғатты қорғаудың маңыздылығына, неге ұлттық саябақтар тек демалыс аймақтары ғана емес, сонымен қатар қорғауды қажет ететін экожүйелер екеніне назар аударады. Оқушыларға табиғи ресурстарға ұқыпты қарау және Қазақстан табиғатының бірегейлігін бағалау қаншалықты маңызды екенін еске салады.</p> <p>Әдіс: «Викторина» Мұғалім зерттелген тақырып бойынша бірнеше сұрақтар қояды:</p> <p>* Қазақстанның үш ірі ұлттық паркін атаңыз.</p> <p>* "Алтай" ұлттық саябағында жануарлардың қандай түрлерін кездестіруге болады?</p> <p>* Ұлттық саябақтар табиғатты қорғауда қандай рөл атқарады?</p> <p>* Экотуризмнің жергілікті экономиканы дамытуға қандай пайдасы бар?</p> <p>Рефлексия</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>Мұғалім оқушылардан сұрақтарға жауап беруін сұрайды:</p> <p>* Сізге қай ұлттық саябақ ұнады? Неліктен?</p> <p>* Ұлттық саябақтардың ел үшін маңызы туралы не білдіңіз?</p> <p>Үй тапсырмасы: Қазақстанның ұлттық саябақтарының біріне бару туралы қысқаша есеп жазу немесе ұлттық саябақтардың экотуризмдегі рөлі туралы презентация дайындау.</p>	
--	--	--

V бөлім	Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы	
№ 29 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Қазақстанның этнографиялық кешендері	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды "этнографиялық кешен" ұғымымен және оның дәстүрлі қазақ өмірін зерттеудегі маңыздылығымен таныстыру. 2. Қазақстанның этнографиялық кешендерінің ерекшеліктері, олардың құрамдас бөліктері, мысалы, тұрғын үй, киім, тамақ, қолөнер туралы айту. 3. Оқушылардың топтарда жұмыс істеу дағдыларын, Қазақстанның мәдени мұрасын зерделеуде шығармашылық көзқарасын дамыту. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар этнографиялық кешеннің не екенін түсіндіріп, оның негізгі компоненттерін бөліп көрсете алады. 2. Оқушылар дәстүрлі қазақ өмірінің ерекшеліктері туралы түсінік алады. 3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады, Қазақстанның этнографиялық кешендерімен байланысты шығармашылық жобаларды құра және ұсына алады. 	
Сабақ кезендері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру.</p> <p>Мұғалім оқушыларды құттықтап, Сабақтың тақырыбы-Қазақстанның этнографиялық кешендері туралы қысқаша жариялайды. Этнография халықтардың тұрмысын, мәдениеті мен дәстүрлерін зерттейтінін еске салады, ал этнографиялық кешен — халық өмірінің дәстүрлі элементтерінің жиынтығы.</p> <p>Білімді өзектендіру.</p> <p>Мұғалім қазақтың дәстүрлі тұрмысына қатысты бірнеше фотосуреттерді немесе заттарды көрсетіп, оқушылардан оның не екенін және бұл заттардың қазақ халқының өмірімен қалай байланысты екенін болжауды сұрайды. Мысал:</p> <p>* Киіз үй-көшпенділердің дәстүрлі тұрғын үйі.</p> <p>* Костюм-климаттық жағдайларды көрсететін киім элементтері.</p> <p>* Өнімдер-ет, сүт, кептіру және т.б.</p> <p>Оқушылардың міндеті — бұл элементтердің этнографиялық кешенді қалай құрайтынын ойлау.</p> <p>Тақырыпқа кіріспе.</p> <p>Мұғалім этнографиялық кешен тұрмыс элементтерін (тұрғын үй, киім, тамақ, қолөнер) біріктіретін және</p>	<p>Дәстүрлі тұрғын үйлердің, киімдердің, құралдардың, тамақ пен қолөнердің фотосуреттері.</p>

	қазақ халқының тарихи, әлеуметтік және табиғи өмір сүру жағдайларын бейнелейтін мәдени ерекшеліктердің жиынтығы екенін түсіндіреді.	
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақ халқының этнографиялық кешенінің түрлі компоненттері туралы әңгімелейді:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Тұрғын үй: киіз үй көшпенділердің негізгі тұрғын үйі ретінде, оның құрылымы мен маңыздылығы. Ұтқырлық пен практикалық маңыздылығы. * Киім: Киім жасалған материалдар, кесу ерекшеліктері және киімнің символдық мәні (мысалы, мәртебені білдіретін бас киімдер). * Тамақ: сүт өнімдері, ет, нан, бешбармақ, қымыз және шұбат сияқты қазақтардың дәстүрлі тағамдары. • Қолөнер: кілем тоқу, зергерлік бұйымдар жасау, былғары өңдеу, ыдыс-аяқ жасау. <p>Сертілту сәтті. Зейінді белсендіру және демалу үшін әрекеттерді имитациялайтын созылу элементтерімен жеңіл зарядтау (мысалы, "киіз үй салу", "өсімдіктерді клондау", "әшекейлер жасау").</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты 4 топқа бөледі, олардың әрқайсысы этнографиялық кешеннің бір элементін зерттейді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 1-топ: тұрғын үй-киіз үй, оның ерекшеліктері мен маңызы. 2. 2-топ: киім-дәстүрлі элементтер және олардың символикасы. 3. 3-топ: тамақ-дәстүрлі тағамдар мен тағамдар. 4. 4-топ: қолөнер-кілем тоқу, зергерлік бұйымдар, былғары өндірісі. <p>Әр топ үлестірме материалдар алады және этнографиялық кешеннің құрамдас бөлігі туралы қысқаша презентация дайындау міндетін алады (фотосуреттерді, карталарды, символиканы қолдануға болады). Топтар қысқа көріністі ұсыну немесе киіз үйдің моделін жасау сияқты шығармашылық элементтерді қолдана алады.</p> <p>Топтардың жұмыс нәтижелерін таныстыру. Әр топ өз жұмысын ұсынады. Оқушылар не білгендері және этнографиялық кешеннің құрамдас бөлігі қазақтардың өміріне қалай әсер ететіні туралы ақпаратпен бөліседі.</p>	Қазақстанның дәстүрлі этнографиялық кешендері туралы Презентация. Этнографиялық кешендердің элементтерін сипаттайтын үлестірме материалдар. Дәстүрлі тұрғын үйлердің, киімдердің, құралдардың, тамақ пен қолөнердің фотосуреттері. Қазақ этнографиялық мұрасының элементтерін көрсететін бейнематериалдар. 5. Сұрақтар мен тапсырмалармен топтық жұмыс үшін карточкалар.
Сабақтың соңы	<p>Қорытындылау. Мұғалім негізгі ойларды бөліп көрсете отырып, ақпаратты жинақтайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Осы элементтердің барлығы — тұрғын үй, киім, тамақ, қолөнер — қазақтың дәстүрлі өмірінің тұтас бейнесін қалай жасайды. * Этнографиялық кешендерді зерттеу халықтың мәдениетін түсіну үшін неге соншалықты маңызды. 	Кері байланыс қабылдаумен сурет

	<p>Әдіс: "Бұл не?" Мұғалім сабақ материалына негізделген сұрақтар қояды. Мысалы: * Киіз үй дегеніміз не және ол көшпенділер үшін неге соншалықты маңызды? * Екі дәстүрлі қазақ тағамдарын атаңыз. * Қазақтар арасында қандай қолөнер танымал болды?</p> <p>Рефлексия Мұғалім оқушылардан сұрақтарға жауап беруін сұрайды: * Қазақтың дәстүрлі тұрмысы туралы не білдің? * Неліктен бұл дәстүрлер ғасырлар бойы сақталды деп ойлайсыз?</p> <p>Үй тапсырмасы: Этнографиялық кешеннің бір бөлігі болып табылатын дәстүрлі қазақ салты немесе мерекесі туралы жоба дайындау. Оқушылар презентация, сипаттама немесе шағын көрініс ұсына алады.</p>	
--	--	--

V бөлім	Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы	
№ 30 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Дәстүрлі тағамның негізгі тағамдары	
Сабақтың мақсаттары	1. Оқушыларды қазақтардың дәстүрлі тағамдарының негізгі өнімдерімен таныстыру. 2. Қазақстанның климаттық және мәдени ерекшеліктері азық-түлік таңдауына қалай әсер еткенін көрсету. 3. Оқушылардың топтарда жұмыс істеу дағдыларын, тақырыпты зерттеудегі шығармашылық тәсілдерін дамыту.	
Күтілетін нәтиже	1. Оқушылар қазақтардың дәстүрлі тағамдарының негізгі өнімдерін атай алады. 2. Оқушылар халықтың климаты мен өмір салты олардың диетасына қалай әсер еткенін түсінеді. 3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады және дәстүрлі тағамдар туралы ақпаратты ұсына алады.	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақ тақырыбын жариялайды. Қазақтардың дәстүрлі өміріндегі тамақтанудың маңыздылығын және оның Қазақстанның көшпелі өмір салтымен, климатымен және мәдени ерекшеліктерімен байланысын қысқаша түсіндіреді. Білімді өзектендіру. Әдіс: "Өнімді тап!" Мұғалім түрлі өнімдердің (сүт, ет, нан, қымыз, шұбат, кептіру және т. б.) суреттерін көрсетіп, сұрақтар қояды: * Қандай өнім қазақ дәстүрімен байланысты? * Бұл өнімдер қазақ тағамдарында қай жерде жиі</p>	Қазақтардың дәстүрлі тағамдары туралы Презентация

	<p>кездеседі? * Неліктен бұл өнімдер қазақтардың тамақтануы үшін маңызды? Тақырыпқа кіріспе. Мұғалім қазақтар дәстүрлі түрде көшпелі өмір салты жағдайында қол жетімді өнімдерді пайдаланғанын түсіндіреді. Дәстүрлі тағамның негізгі өнімдеріне ет, сүт өнімдері, нан, кептіру және қымыз жатады.</p>	
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақтардың дәстүрлі тағамдары туралы әңгімелейді, мысалы: * Сүт өнімдері: қымыз, шұбат, айран, сүзбе. Оларды қалай алғанын және қазақтардың тамақтануында қандай маңызы бар екенін түсіндіреді. * Ет: қой еті, жылқы еті, түйе еті. Етті өңдеу ерекшеліктері және оның тамақтанудағы рөлі. * Нан және кептіру: нан, бауырсақ, кептіру, оларды дайындау және дәстүрлі асханада пайдалану. * Дәнді дақылдар: ботқа, шелпек, және дәнді дақылдар диетаға қалай әсер етті. * Аспаздық дәстүрлердің ерекшеліктері: дәмдеуіштер мен шөптерді қолдану, тамақ дайындаудың ерекше тәсілдері.</p> <p>Сертілту сәтті. Ойын элементтерімен жеңіл физикалық жаттығулар. Мысалы, студенттер егістіктен, сиырдан немесе қойдан сүт өнімдерін қалай жинайтынын елестете алады. Қозғалыс элементтері-денені жақсы жылыту және миды жылыту.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты 4 топқа бөледі. Әр топ тапсырма алады: 1. 1-топ: қазақтардың сүт өнімдері-қымыз, шұбат, айран. 2. 2-топ: ет өңдеу және дәстүрлі тағамдар. 3. 3-топ: нан және кептіру-дайындау және тұтыну. 4. 4-топ: дәнді дақылдар мен дәнді дақылдар-ерекшеліктері мен маңызы. Әр топтың міндеті-өз бөлімі туралы қысқаша презентация дайындау және ақпаратты сыныпқа ұсыну. Ол үшін үлестірме материалдар мен өнімнің фотосуреттерін пайдалануға болады. Топтардың жұмыс нәтижелерін таныстыру. Әр топ қазақтардың дәстүрлі тағамдары туралы өз ақпараттарын ұсынады. Әр презентациядан кейін сынып сұрақтар қойып, егжей-тегжейлерін талқылай алады.</p>	<p>Қазақтардың дәстүрлі тағамдары туралы Презентация. Үлестірме материалдар (өнімнің суреттері, сипаттамалары бар карточкалар). Қазақтардың дәстүрлі тамақтануы туралы бейнематериалдар. Тапсырмалармен топтық жұмыс үшін карточкалар. Интерактивті такта.</p>
Сабақтың соңы	<p>Қорытындылау. Мұғалім негізгі ойларды бөліп көрсете отырып, сабақты қорытындылайды: * Қазақтардың азық-түлік таңдауы олардың өмір</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>салтымен (көшпенділік, климат, азық-түліктің қолжетімділігі) қалай байланысты •</p> <p>* Сүт өнімдері мен ет қазақтардың диетасының негізі болды және олар денсаулық үшін неге маңызды.</p> <p>Әдіс: "Бұл не?"</p> <p>Мұғалім сұрақтар қояды, ал оқушылар сабақта білгендеріне қарай жауап беруі керек:</p> <p>* Қазақтар сүттің орнына қандай сүт өнімін ішеді және ол неге пайдалы?</p> <p>* Қазақтар арасында танымал дәстүрлі ет тағамдары қалай аталады?</p> <p>* Нан мен ұн өнімдерінен дәстүрлі түрде қазақ асханасында не дайындалады?</p> <p>Рефлексия</p> <p>Мұғалім оқушылардан сұрақтарға жауап беруін сұрайды:</p> <p>* Қазақтар үшін қандай азық-түлік негізгі болды?</p> <p>* Қазақтардың дәстүрлі тағамдары олардың мәдениеті мен тұрмысы үшін неге маңызды?</p> <p>* Қазақ тағамдарының басқа асүйлерден айырмашылығы неде?</p> <p>Үй тапсырмасы: Қазақтардың дәстүрлі тағамы, оның рецепті, сипаттамасы және шығу тарихы туралы жоба дайындау. Нәтижелерді презентация немесе шығармашылық жұмыс түрінде ұсынуға болады (мысалы, бауырсақ дайындау және пісіру процесін көрсету).</p>	
--	---	---

V бөлім	Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы	
№ 31 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Қазақ тағамдары: тағамдар, дайындау және қызмет көрсету тәсілдері	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды қазақ асханасының дәстүрлі тағамдарымен, оларды дайындау және қызмет көрсету ерекшеліктерімен таныстыру. 2. Оқушылардың мәдени дәстүрлерді аспаздық объективі арқылы талдау қабілетін дамыту. 3. Топтарда жұмыс істеу, шығармашылық көзқарас және нәтижелерді ұсыну дағдыларын дамыту. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар қазақ тағамдарының негізгі тағамдарын тізімдей алады. 2. Оқушылар дәстүрлі қазақ тағамдарын дайындау және қызмет көрсету тәсілдерін түсінетін болады. 3. Оқушылар топтарда жұмыс істей алады және шығармашылық тапсырма арқылы қазақ тағамдары туралы ақпаратты ұсына алады. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру.</p> <p>Мұғалім оқушыларды қарсы алады және сабақ тақырыбын жариялайды. Тағамдар халық мәдениетінің маңызды бөлігі болып табылатынын түсіндіреді және қазақ тағамдары өмір салты мен дәстүрлерді қалай бейнелейтінін таныстырады.</p>	<p>Тағамдардың суреттері бар қазақ тағамдары туралы Презентация.</p>

	<p>Білімді өзектендіру. Әдіс: Ойын " Бұл қандай тағам?» Мұғалім түрлі қазақ тағамдарының суреттерін көрсетеді (мысалы, бешбармақ, қымыз, шелпек) және оқушыларға сұрақтар қояды: * Бұл қандай тағам? * Ол қандай ингредиенттерден тұрады? * Ол дәстүрлі түрде қалай дайындалады? • Бұл тағам қашан дайындалады? Тақырыпқа кіріспе. Мұғалім қазақ тағамдарының алуан түрлі және көшпелі өмір салты жағдайында қол жетімді өнімдерге негізделгенін қысқаша түсіндіреді. Негізгі өнімдер-ет (әсіресе жылқы еті мен қой еті), сүт өнімдері (қымыз, айран, шұбат) және нан.</p>	
<p>Сабақтың негізгі бөлігі</p>	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім қазақ тағамдарының танымал дәстүрлі тағамдары және оларды дайындау тәсілдері туралы әңгімелейді: * Бешбармақ-кеспе қосылған дәстүрлі ет тағамы. * Қымыз және Шұбат-сүт сусындары, олардың ерекшеліктері мен дайындығы. * Қазы-жылқы етінен жасалған дәстүрлі шұжық. * Манта-ет қосылған дәстүрлі қазақ тұшпарасы. * Бауырсақ-қамырдан жасалған қуырылған пирожныйлар. * Су-тоқаш-нанның әртүрлі түрлері. * Шелпек-мерекелерде жиі ұсынылатын жұқа шелпек. Мұғалім сонымен қатар дәстүрлі қызмет көрсету тәсілдерін, қоғамдық дастарханның маңыздылығын және қазақ мәдениетіндегі тағамның рөлін түсіндіреді. Маңыздысы, дастархан жайу мәдени дәстүрдің бір бөлігі болып табылады және тағамдар көбінесе олардың тұсаукесеріне ерекше назар аударады.</p> <p>Сертілту сәтті. Ойын элементтерімен жеңіл физикалық жаттығулар. Оқушылар қазақ тағамдарын қалай дайындайтынын елестете алады: қамыр илеу, бешбармақ кеспесін айналдыру, шелпек илеу және т.б. бұл шаршауды жеңілдетуге және оқушыларды одан әрі жұмысқа дайындауға көмектеседі.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты 4 топқа бөледі. Әр топқа тапсырма беріледі: 1-топ: дәстүрлі ет тағамы туралы ақпарат дайындаңыз (мысалы, бешбармақ). 2-топ: қазақтардың сүтті сусындары туралы әңгімелеу (қымыз және шұбат). 3-топ: қазақ асханасының дәстүрлі Нан-тоқаш өнімдерін (манты, бауырсақ) зерделеу. 4-топ: қазақтардың дәстүрлі дастарханына қызмет</p>	<p>Тағамдардың суреттері бар қазақ тағамдары туралы Презентация. Дәстүрлі тағамдарды дайындау туралы бейнематериалдар. Үлестірме материалдар (ыдыс-аяқтарды сипаттайтын карточкалар, оларды дайындау тәсілдері). Өнімдерді көрсетуге арналған өнімдер немесе өнім суреттері бар карталар. Интерактивті тақта.</p>

	<p>көрсету тәсілдерін сипаттау.</p> <p>Топтардың міндеті-үлестірме материалдар мен суреттерді қолдана отырып, тағамға немесе тақырыпқа қысқаша презентация дайындау.</p> <p>Топтардың жұмыс нәтижелерін таныстыру.</p> <p>Әр топ өз жұмыстарын таныстырады. Презентация кезінде басқа оқушылар сұрақтар қойып, топ берген ақпаратты талқылай алады.</p>	
Сабақтың соңы	<p>Қорытындылау.</p> <p>Мұғалім негізгі ойларды қорытындылайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Дәстүрлі қазақ тағамдары Қазақстанның өмір салты мен климаттық жағдайымен қалай байланысты. * Неліктен қазақ тағамдарын дайындау рецептері мен әдістерін сақтау және беру маңызды. * Қазақ тағамдары халықтың қонақжайлылығы мен мәдениетін қалай көрсетеді. <p>Әдіс: "Аспаздық дәстүрлер" викторинасы. Мұғалім дәстүрлі қазақ тағамдары, олардың ингредиенттері, дайындау және қызмет көрсету тәсілдері бойынша сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Жылқы еті мен кеспеден жасалған дәстүрлі қазақ тағамы қалай аталады? • Қазақтар қандай сүт өнімдерін дәстүрлі түрде ішеді? * Мереке күндері ұсынылатын қазақ тағамдарының дәстүрлі қуырылған өнімі қалай аталады? <p>Рефлексия</p> <p>Мұғалім оқушылардан сұрақтарға жауап беруін сұрайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Сізге қазақ тағамдарының қай тағамы ұнады және неге? * Дәстүрлі рецепттерді сақтау және оларды келесі ұрпаққа беру неге маңызды? * Қазақ қоғамында және сіздің ортаңызда тамақтануға байланысты қандай дәстүрлер сақталады? <p>Үй тапсырмасы: Қазақтың дәстүрлі тағамы, оның тарихы, рецепті және халық мәдениетіндегі маңызы туралы презентация немесе жазбаша жұмыс дайындау. Сондай-ақ оқушыларға ата-аналардың көмегімен дәстүрлі тағамдардың бірін дайындауды және пісіру процесі туралы есеп беруді ұсынуға болады.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p> <p>Рефлексия</p> <p>Шығарым - бұл өмірдің көзі. Шығарым - бұл өмірдің жүрегі.</p> <p>Бұл - бұл өмірдің көзі. Бұл - бұл өмірдің жүрегі.</p> <p>Бұл - бұл өмірдің көзі. Бұл - бұл өмірдің жүрегі.</p>

V бөлім	Дәстүрлі өмірдің заманауи мұрасы
№ 32 сабақ	
Сабақ тақырыбы	Көрші халықтар мен мәдениеттердің қазақтардың дәстүрлі өміріне әсері
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушыларды көрші халықтар мен мәдениеттердің (мысалы, қытай, парсы, араб, орыс және т.б.) қазақтардың дәстүрлі өміріне әсерімен таныстыру. 2. Оқушылардың мәдени қарым-қатынастарын және олардың халықтың күнделікті өміріне әсерін талдау қабілетін дамыту. 3. Сыни тұрғыдан ойлауды және топта жұмыс істеу қабілетін дамытуға

	Ықпал ету.	
Күтілетін нәтиже	<p>1. Оқушылар қазақ өміріне әсер еткен негізгі көрші Мәдениеттер мен халықтарды атай алады.</p> <p>2. Оқушылар осы халықтардың әсерінен алынған немесе өзгертілген қазақ өмірінің нақты элементтерін тізіп, түсіндіре алады.</p> <p>3. Оқушылар топта жұмыс істеу арқылы өздерінің қарым-қатынас дағдыларын дамытады және презентация түрінде ақпаратты ұсыну қабілетін көрсетеді.</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады, сабақ тақырыбы мен мақсатын баяндайды, көрші халықтар мен мәдениеттердің қазақтардың дәстүрлі өміріне әсерін зерделеудің маңыздылығын түсіндіреді.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Көршілер және олардың дәстүрлері" ойыны Мұғалім сыныпты бірнеше топқа бөледі және оларға Қазақстанның көршілерін және олардың пікірінше, қандай мәдениеттер қазақтардың өміріне әсер етуі мүмкін екенін еске түсіріп, атауды ұсынады. Оқушылар өз жауаптарын талқылайды және жазады.</p> <p>Миға шабуыл. Мұғалім әңгімеге сұрақтар қояды: * Қазақтардың қасында дәстүрлі түрде қандай халықтар өмір сүрді? * Осы мәдениеттерден қазақтардың өміріне не әсер етуі мүмкін деп ойлайсыз? * Көршілердің мәдениеті қазақ өмірін қалай өзгерте алатынына мысалдар келтіріңіз.</p>	Сабақ тақырыбы бойынша Презентация (көрші мәдениеттердің қазақтардың дәстүрлі өміріне әсер ету тарихы)
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім әр түрлі көрші халықтардың қазақтардың дәстүрлі өміріне қалай әсер еткенін түсіндіреді:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қытай - ауыл шаруашылығына әсері, күріш, шай, жібек қолдану. • Персия (Иран) - сәулет, бейнелеу өнері, тоқыма (өрнектер, кілемдер), сондай-ақ тілдегі әсер. • Араб әлемі-дінге, жазуға (араб алфавиті), сондай-ақ ғылым мен философияға әсер ету. • Орыстар-сауда саласындағы ықпал, Жаңа ауыл шаруашылығы технологияларын енгізу, сондай-ақ тұрмыстағы мәдени өзгерістер. • Түркі және моңғол халықтары-көшпелі өмір салтын, әдет-ғұрыпты, жиһазды, ыдыс-аяқ пен киімді қарызға алу. <p>Сертілту сәтті. Мұғалім оқушыларға бірнеше жаттығулар жасауды ұсынады: одан әрі жұмыс істеу үшін қуат алу үшін созылу, отыру немесе қолды жылыту.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім сыныпты 4 топқа бөледі, әр топқа тапсырма</p>	Сабақ тақырыбы бойынша Презентация (көрші мәдениеттердің қазақтардың дәстүрлі өміріне әсер ету тарихы). Әр түрлі халықтардың әсері туралы фактілері бар карталар. Интерактивті тақта. Топтық жұмысқа арналған сұрақтары бар үлестірме материалдар. Қазақтардың

	<p>беріледі:</p> <p>1-топ: Қытайдың қазақ өміріне әсері туралы ақпарат дайындау.</p> <p>2-топ: Персияның қазақ өнері мен мәдениетіне әсерін сипаттау.</p> <p>3-топ: араб мәдениеті қазақтардың діни өміріне қалай әсер еткенін түсіндіру.</p> <p>4-топ: орыстардың әсерінен қазақтардың өмірінде қандай өзгерістер болғанын зерттеу.</p> <p>Әр топ сұрақтар мен талқылау материалдары бар карталарды алады, содан кейін бүкіл сыныпқа презентация дайындайды.</p> <p>Топтардың жұмыс нәтижелерін таныстыру.</p> <p>Әр топ көрші халықтың мәдениеті қазақ өміріне қалай әсер еткені туралы айтып, өз ақпараттарын ұсынады. Әр презентациядан кейін мұғалім егжей-тегжейлерді нақтылау және талқылауды ынталандыру үшін сұрақтар қояды.</p>	<p>көрші халықтармен өзара іс - қимылы туралы бейне және аудио үзінділер.</p> <p>Дене шынықтыру минуты (бейне немесе жаттығу).</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау.</p> <p>Мұғалім сабақты қорытындылайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Көрші мәдениеттердің қайсысы қазақ өміріне үлкен әсер етті және неге? * Қазақтар өмірінің қандай элементтері қарызға алынған, ал қайсысы көшпенділер өмірінің ерекшеліктеріне бейімделген? * Халықтың дамуына мәдени әсерді ескеру қаншалықты маңызды? <p>Әдіс: "көршілер және олардың әсері" викторинасы</p> <p>Мұғалім сабақ тақырыбына қатысты сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қазақ тағамдарына қандай мәдениет әсер етті? * Көршілерден қазақ өміріне қандай өнертабыс немесе дәстүр көшті? * Қазақ сәулеті басқа халықтардың ықпалымен қалай өзгерді? <p>Рефлексия</p> <p>Мұғалім оқушылардан сұрақтарға жауап беруін сұрайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Сабақта қазақтардың дәстүрлі өмірі туралы қандай жаңа фактілерді білдіңіз? * Көрші халықтардың қандай мәдени элементтері сізге ең қызықты болып көрінді және неге? * Толығырақ не білгіңіз келеді? <p>Үй тапсырмасы: Көрші халықтардың ықпалы қазақ өмірінің қандай да бір аспектісіне (мысалы, ас үйде, киімде немесе діни рәсімдерде) қалай әсер еткені туралы қысқаша жұмыс (1-2 бет) жазу.</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p> <p>«Бас бармақ» әдісі арқылы бағалау.</p> <p>Жарайсым! Жақсы! Таптым!</p>

VI бөлім	Қорытындылар мен қорытындылар. Қазіргі тенденциялар
№ 33 сабақ	
Сабақ тақырыбы	Жаңғырту жағдайында дәстүрлерді сақтау және дамыту

Сабақтың мақсаттары	<p>1. Оқушыларды жаңғырту жағдайында қазақ халқының дәстүрлерін сақтау және трансформациялау процестерімен таныстыру.</p> <p>2. Сыни ойлауды, әлеуметтік өзгерістердің қазақ халқының салт-дәстүрлері мен тұрмысына әсерін талдау қабілетін дамыту.</p> <p>3. Топтық жұмыс дағдыларын дамытуға, нәтижелерді ұсынуға және рефлексияға ықпал ету.</p>	
Күтілетін нәтиже	<p>1. Оқушылар қазақтың салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары әлеуметтік-экономикалық жағдайдың өзгеруі жағдайында қалай сақталатынын және бейімделетінін түсіндіре алады.</p> <p>2. Оқушылар жаңғырту процесінде қазақтардың дәстүрлі өміріндегі өзгерістердің мысалдарын атай алады.</p> <p>3. Топта жұмыс істеу және ұжымдық жұмыстың нәтижелерін ұсыну қабілетін дамыту.</p>	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады, сабақ тақырыбы мен мақсатын айтады. Өзгермелі әлем жағдайында мәдени дәстүрлерді сақтаудың маңыздылығы туралы әңгімелейді.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Дәстүрлер мен өзгерістер" ойыны Мұғалім сыныпты бірнеше топқа бөледі. Әр топ қазақтың дәстүрлі әдет-ғұрыптары (мысалы, үйлену тойлары, салт-дәстүрлер, киім) бейнеленген немесе сипатталған карточкаларды алады. Оқушылардың міндеті-дәстүрдің бұл элементі заманауи технологиялар мен модернизация жағдайында қалай өзгертетінін немесе сақталатынын түсіндіру.</p> <p>Талқылауға арналған тапсырма:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ХХІ ғасырда қазақтардың үйлену дәстүрлері қалай өзгерді? * Дәстүрлі қазақ өмірінің қандай элементтері өзгеріссіз қалды? <p>Әңгіме. Мұғалім талқылау үшін сұрақтар қояды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * "Модернизация" деген ұғымды не түсінеміз? * Қоғамдағы өзгерістер дәстүрге қалай әсер етуі мүмкін? * Модернизация жағдайында өзгерген дәстүрлерге мысалдар келтіріңіз. 	<p>ХХІ ғасырдағы қазақ дәстүрлері мен олардың трансформациялары бейнеленген тұсаукесер.</p>
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жаңа материалды зерттеу. Мұғалім модернизация жағдайында қазақтардың дәстүрлері сақталуы, бейімделуі немесе жоғалуы мүмкін екенін түсіндіреді.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дәстүрлерді сақтау: мысалы, қоғамның өзгеруіне қарамастан тойланатын Қазақ мерекелерін (Наурыз, Той) сақтау. • Дәстүрлерді бейімдеу: мысалы, дәстүрлі қазақ бұйымдарын (кілем, киім) дайындауда заманауи технологияларды пайдалану, жаңа материалдарды 	<p>ХХІ ғасырдағы қазақ дәстүрлері мен олардың трансформациялары бейнеленген тұсаукесер. Топтық жұмысқа арналған сұрақтары бар карточкалар.</p>

	<p>енгізу, өнім сапасын жақсарту.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дәстүрді өзгерту: мысалы, дәстүрлі элементтер заманауи атрибуттармен үйлесетін үйлену рәсімдеріндегі өзгерістер. <p>Сертігту сәтті. Мұғалім оқушыларды белсендіру үшін тыныс алу жаттығуларының элементтерімен немесе қарапайым жылыту жаттығуларымен қысқа дене шынықтыру минуттарын өткізеді.</p> <p>Топтарда жұмыс істеу. Мұғалім оқушыларды 4 топқа бөледі, әр топқа бір дәстүрді сипаттайтын карта және талдау үшін сұрақтар беріледі: 1-топ: Наурыз-қазіргі заман жағдайында осы мерекеге байланысты әдет-ғұрыптар қалай өзгерді? 2-топ: үйлену тойы-қала мен ауыл тұрғындарының үйлену рәсімдері қалай өзгерді? 3-Топ: Ас үй-дәстүрлі ас үй қазіргі өмір сүру жағдайына қалай бейімделді? 4-топ: киім-дәстүрлі қазақ көйлегі модернизация жағдайында қалай өзгерді? Тапсырма: әр топ осы дәстүрдің қалай сақталатынын немесе өзгертінін, қандай элементтер өзгергенін немесе өзгеріссіз қалғанын талдауы керек. Жұмыс аяқталғаннан кейін топ өз нәтижелерін ұсынады.</p> <p>Топтардың жұмыс нәтижелерін таныстыру. Әр топ дәстүрді және оның қазіргі жағдайдағы өзгерістерін талдау бойынша өз жұмысының нәтижелерін ұсынады.</p>	<p>Қазіргі жағдайда қазақ дәстүрлерін сақтау туралы бейнефрагмент. Жазбаларға арналған сабақтың негізгі сәттері бар үлестірмелі материалдар. Белсенді тапсырмаларға арналған ойын материалы (талдау үшін әртүрлі жағдайлары бар карталар).</p>
<p>Сабақтың соңы</p>	<p>Қорытындылау. Мұғалім талқылауды қорытындылайды: * Дәстүрлерді сақтау қазақ халқының бірегейлігіне қалай әсер етеді? * Модернизация жағдайында дәстүрлерді бейімдеудің мәні неде? * Сіздің ойыңызша қандай дәстүрлерді сақтау керек және қайсысын қазіргі жағдайға бейімдеуге болады? Әдіс: "Дәстүрлерді сақтау және дамыту" викторинасы. Мұғалім сұрақтар қояды: * Қазақ халқының қандай дәстүрін сақтау үшін аса маңызды деп санайсыз? * Қазіргі заманғы өзгерістер жағдайында қандай дәстүрлер сақталды? * Болашақта қазақ халқының дәстүрлері қалай дамиды деп ойлайсыз? Рефлексия Мұғалім оқушылардан бірнеше сұрақтарға жауап беруін сұрайды: * Қазақтардың дәстүрлерін сақтау және дамыту туралы не білдіңіз?</p>	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<p>* Дәстүрлерді сақтау үшін модернизация қалай маңызды деп ойлайсыз?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Осы тақырып бойынша Толығырақ не білгіңіз келеді? <p>Үй тапсырмасы: "Қазақ халқының қандай дәстүрлерін сақтау керек, ал қайсысын қазіргі қоғамға бейімдеу керек?"</p>	
--	--	--

VI бөлім	Қорытындылар мен қорытындылар. Қазіргі тенденциялар	
№ 34 сабақ		
Сабақ тақырыбы	Жобаны қорғау: зерттеу нәтижелерін сынып алдында ұсыну	
Сабақтың мақсаттары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылардың көпшілік алдында сөйлеу және өз жобаларын қорғау дағдыларын дамыту. 2. Зерттеу нәтижелерін ұсыну, өз тұжырымдарын дәлелдеу және аудиторияның сұрақтарына жауап беру қабілетін қалыптастыруға ықпал ету. 3. Практикалық зерттеу және ұжымдық жұмыс арқылы оқушылардың дәстүрлі қазақ өмірі туралы білімдерін тереңдету. 4. Оқушыларды Қазақстан тарихы мен мәдениеті саласындағы одан әрі дербес зерттеулер мен жобаларға шабыттандыру. 	
Күтілетін нәтиже	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оқушылар дәстүрлі қазақ тұрмысы тақырыбы бойынша өз зерттеулерінің нәтижелерін ұсына алады. 2. Оқушылар презентация, дәлелдеу және жобаны қорғау дағдыларын меңгереді. 3. Оқушылар сыныптастарының презентациялары барысында топтарда жұмыс істеуді, тыңдауды және сұрақтар қоюды үйренеді. 	
Сабақ кезеңдері	Сабақтың мазмұны	Қажетті ресурстар
Сабақтың басталуы	<p>Сәлемдесу және жұмыс орнын ұйымдастыру. Мұғалім оқушыларды қарсы алады, сабақтың мақсаттарын түсіндіреді және жұмыс кезеңдерін сипаттайды: жобаларды қорғау, нәтижелерді талқылау және рефлексия. Оқушылар дәстүрлі қазақ тұрмысы бойынша өз зерттеулерін таныстыратынын түсінуі керек.</p> <p>Білімді өзектендіру. Әдіс: "Қазақ халқының дәстүрлері туралы не білемін?" Мұғалім қазақ халқының салт-дәстүрлері туралы ақпаратты жандандыру үшін бірнеше сұрақтар қояды. Үлгі сұрақтар: * Сіз қандай қазақ дәстүрлерін білесіз? * Қазақтардың дәстүрлері бүгінгі күнге дейін қалай сақталды деп ойлайсыз? * Жобада жұмыс істеген кезде не білдіңіз?</p> <p>Әңгіме. Мұғалім жобаны қорғау мыналарды қамтитынын егжей-тегжейлі түсіндіреді: * Зерттелетін тақырыптың тұсаукесері. * Сыныптастарының сұрақтарына жауаптар.</p>	Оқушылардың презентациялары (PowerPoint, плакаттар немесе басқа көрнекі құралдар).

	* Жұмыс нәтижелерін қорғау (қорытындыларды түсіндіру, дәлелдеу).	
Сабақтың негізгі бөлігі	<p>Жобаларды қорғау Әрбір оқушы немесе оқушылар тобы дәстүрлі қазақ тұрмысы бойынша өз зерттеулерінің нәтижелерін ұсынады. Презентация 5 минуттан аспауы керек, сондықтан барлық оқушылар өз жұмыстарын ұсына алады.</p> <p>Бағалау және талқылау. Әр презентациядан кейін сыныптастар мен мұғалім сұрақтар қояды. Сұрақтар мыналарға қатысты болуы мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Зерттеу тақырыбы. * Зерттелетін дәстүрдің маңыздылығы. * Зерттеу процесі және қорытындылар. * Зерттеудегі ықтимал қателер немесе кемшіліктер. <p>Сертілту сәтті. Мұғалім оқушылар аздап созылып, зейінін қалпына келтіруі үшін белсенді физикалық минутты өткізеді. Жаттығудың мысалы:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Қолдың айналмалы қозғалысы. * Скват. * Жеңіл созылу белгілері. <p>Топтарда жұмыс істеу. Жобаларды қорғағаннан кейін оқушылар топтарда жұмыс істейді, қазақ халқының қандай дәстүрлерін ең қызықты немесе маңызды деп санайтынын, болашақта дәстүрлерді не өзгертетінін немесе қалдыратынын талқылайды. Бұл тапсырма білімді нығайтуға және шығармашылықты дамытуға көмектеседі.</p>	Оқушылардың презентациялары (PowerPoint, плакаттар немесе басқа көрнекі құралдар). Жобаларды қорғауға арналған сұрақтары бар карточкалар. Өз бетінше жұмыс істеуге және жобаларды дайындауға арналған үлестірме материалдар. Мультимедиялық жабдық (проектор, экран, компьютер). Презентацияларды бағалау және жобаларды қорғау критерийлері бар парақшалар.
Сабақтың соңы	<p>Нәтижелерді талқылау. Мұғалім мен оқушылар ұсынылған жобаларды талқылап, маңызды сәттер мен қызықты фактілерді атап көрсетеді. Модернизация жағдайында дәстүрлерді сақтаудың маңыздылығы атап өтіледі. Оқушылар қазақ халқының дәстүрлерін қалай сақтауға және дамытуға</p> <p>Жобаларды бағалау. Мұғалім оқушылардың жұмысын алдын ала дайындалған критерийлер бойынша бағалайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Зерттеу сапасы. * Презентация (мазмұны және дизайны). * Сұрақтарға жауаптар. * Презентацияның аргументі және логикасы. <p>Рефлексия Мұғалім оқушыларға рефлексия сұрақтарына жауап беруді ұсынады:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Зерттеу нәтижелерін қалай ұсындыңыз? * Қазақтардың дәстүрлі өмірі туралы не білдіңіз? 	<p>Кері байланыс қабылдаумен сурет</p>

	<ul style="list-style-type: none">• Сіз бұл сабақта қандай дағдыларға ие болдыңыз? <p>Сабақты қорытындылау Мұғалім оқушыларға белсенділігі мен жақсы презентациялары үшін алғыс айтып, сабақты қорытындылайды.</p>	
--	---	--